

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

Фондация за
регионално развитие

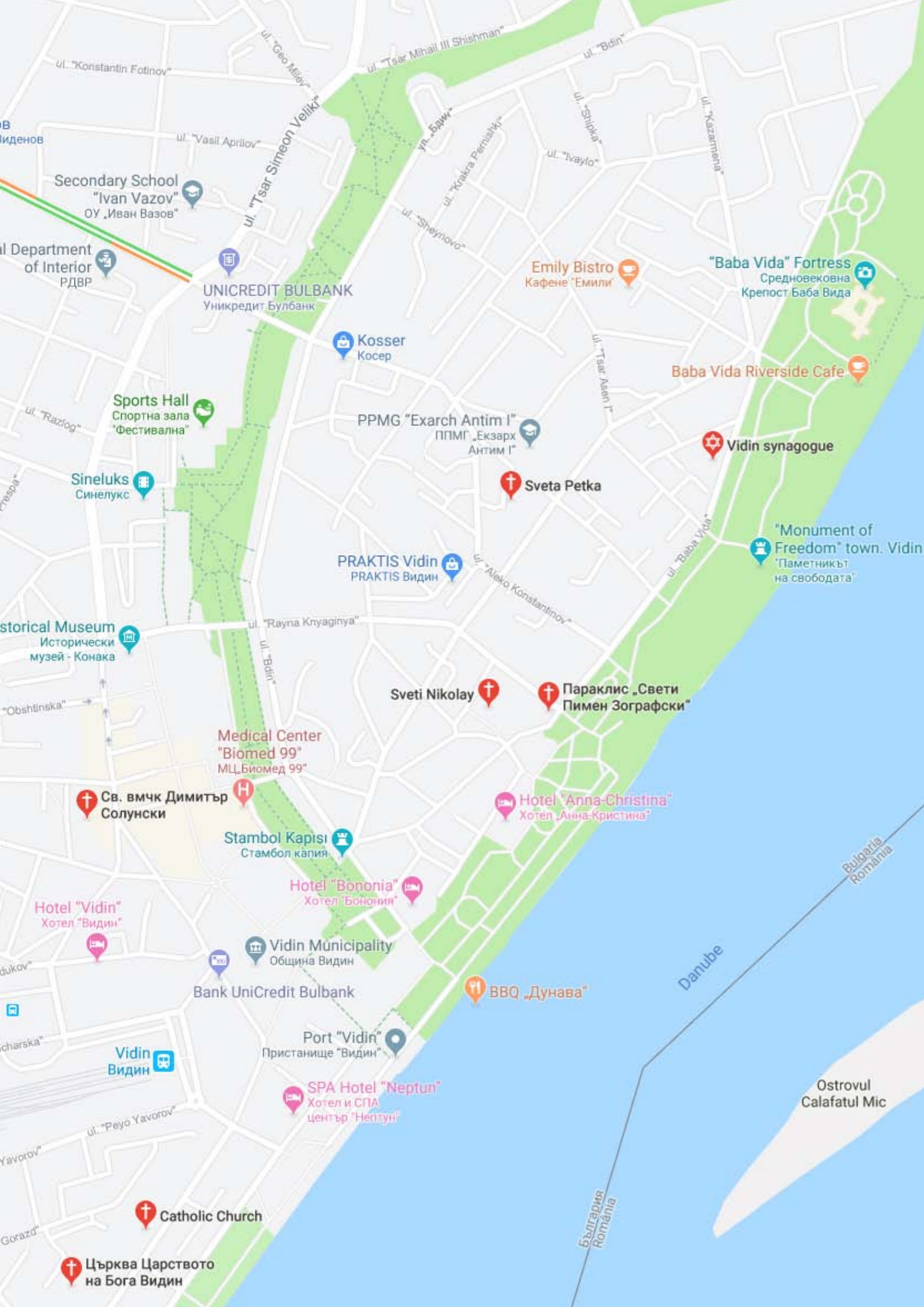
Трансгранично религиозно наследство

ПЪТЕВОДИТЕЛ

www.interregbgbg.eu

ОБЛАСТ ВИДИН

Област Видин се намира в северозападна България. На север граничи с Румъния и с р. Дунав, на запад със Сърбия. Площта на територията на областта е 3032.9 кв.м, а като част от населението на страната съставлява 2,73 %. Най-малко населената област в България е Видинска, само 86 927 души, според проучване на Евростат от 2018 г. Областта представлява 11 общини, от които 7 са само градове. Административен, стопански, културен и духовен център на областта е гр. Видин.

Географското място на което се намира днес област Видин има богата и бурна история, заради своето важно стратегическо местоположение на Дунава, което определя българската държава като важен военен, транспортен и търговски център, какъвто е бил в продължение на повече от 2000 г. Много интересни и значителни археологически обекти могат да бъдат видяни тук, сред които се открояват крепостта „Баба Вида“ (единствената напълно запазена средновековна крепост в България, чиито строеж е започнал преди повече от 2000 г.), крепостта „Кастра Мартис“ (строена по римско-византийско време, между 1 в. и 6 в.), белоградчишката крепост „Калето“ (една от най-добре запазените в страната), останките от средновековната римска крепост Рациария (важен център за търговия на злато). Регионалният исторически музей в гр. Видин пази множество елементи на културното и историческото наследство.

А що се отнася до религиозни поклоннически обекти, сред най-известните са Алботинският скален манастир и Изворският манастир „Успение Богородично“ (известен на вярващите християни с това, че в двора му има извор с жива вода). Областта е духовен център на Видинска епархия, а катедралният храм „Св. Вмч. Димитър“ е вторият по големина православен храм в страната от национално значение.

Един от най-известните национални туристически обекти, превърнал се в част от природното наследство на областта, е уникалният феномен Белоградчишките скали, които са попадат сред едни от най-интересните туристически обекти в България. През 2009 г. са включени в конкурс за новите седем природни чудеса на света. Пещерите „Магура“ (с известните праисторически рисунки, издълбани в скалата), „Венеца“, „Лепеница“ (в която се влиза само с водач и специална екипировка) са може би едни от най-известните природни обекти не само в областта, но и в страната.

Областта притежава много културни и природни туристически обекти и забележителности и всички тези атракции имат огромен потенциал за превръщане на региона в икономически устойчив модел за развитие.

КАТЕДРАЛЕН ХРАМ „СВ. ДИМИТЪР“

Храмов празник: „Св. Великомъченик Димитър“

Адрес: ул. „Екзарх Йосиф I“, № 2, в центъра на гр. Видин, в близост до автогарата и Историческия музей на града.

Достъп: D1, след това кръговото за Видин, бул. „Панония“, много добре асфалтиран път.

GPS координати: 43.987187 / 43°59'14" N – 22.874447 / 22°52'28" E

Работно време: между 7:30 и 18:00 ч. през лятото и между 7:30 – 17:00 ч. през зимата

Катедралният храм „Св. вмчк Димитър Солунски“ е вторият по големина храм в България и трети по височина (33 м.). Църквата е построена на мястото на стара дървена църква, датираща от 17 в., която впоследствие е рухнала след безброй разрушения. Строителството на нова голяма църква станало наложително в периода 1885-1926 г. В храма е служил първият български екзарх Антим.

Майстор от Тревненска школа и италиански архитект са водили строителните дейности. Храмът представлява кръстополна трикорабна базилика с широко обемно пространство. Една от най-големите забележителности в храма е часовникът на една от камбанариите, който датира от 1900 г. и работи до днес. Иконостасът е дело на художниците от Дебърска школа, на прочутия род Филиповци (1923 г.). Първата църковна служба се е състояла през 1868 г., а храмът е осветен през 1885 г. Църквата е прекрасно изографисана от художника Господин Желязков, ученик на Репин с колектив. Също така храмът притежава уникални стенописи, например в него са изобразени големи български национални герои като например стенописът „Дарове от цар Петър (927-970 г.) на св. Иван Рилски“, който се среща единствено в тази църква.

ХРАМ „СВ. НИКОЛАЙ“

Храмов празник: „Св. Николай Мирликийски“

Адрес: ул. „Баба Вида“ № 11, в централната част на гр. Видин, обл. Видин. Намира се в двора на Видинска митрополия

Работно време: От 7:30 до 17.00 ч.

За контакти: 00359601880

Достъп: D1, след това кръговото Видин, след това ул. „Стефан Караджа“, пътят е хубав, възможно е паркиране около храма

GPS координати: 43.988133 / 43°59'17" N – 22.880875 / 22°52'51" E

Храмът „Св. Николай Мирликийски“ е съставна част от комплекс, включващ още църквата „Св. Пантелеймон“, сградата на Видинска Св. митрополия, мавзолея на екзарх Антим I и епархийското училище.

Митрополитската църква „Св. Николай“ е построена през 1926 г. В архитектурно отношение сградата представлява трикорабна кръстополна базилика, с апсида и притвор, с две галерии на север и юг и една на западна страна.

Църквата има доста внушителен екстериор - голям купол, две симетрично разположени кули над централния вход, а фасадата е раздвижена посредством достатъчно на брой кръгли и сводести прозорци. Интериорът се отличава с красивите си мозайки като решение за пода и стените, за които се твърди, че са изработени в Берлин, Германия. Дебърски майстори са изработили стенописите и иконите. Южната стена изобразява св. Николай Чудотворец.

Крепостта „Баба Вида“

GPS координати: 43.992622 / 43°59'33" N – 22.884983 / 22°53'6" E

Адрес: ул. „Баба Вида“, до р. Дунав, гр. Видин, обл. Видин

Работно време:

8:30-18:00 (апр-окт)

9:00-17:00 (ное-мар)

Средновековната крепост „Баба Вида“ е емблематична за целия регион, поради почти напълно запазения си вид. В исторически план крепостта е била част от римска такава, с име Бонония. Първоначално е замислена и построена за наблюдателница. По-късно, през византийския и средновековен периоди, крепостта е разширена с цел по-добра военна защита на града, а с оглед на стратегическата ѝ позиция, се продължило с ползването ѝ за наблюдение на търговските пътища и контролиране на трафика по р. Дунав. Отново разширена през 17 в., по време на османското присъствие, крепостта бива ползвана за складиране на оръжия и военни материали, както и за затвор. След възстановяването на независимата българска държавност през 1878 г., „Баба Вида“ се превръща в щаб на военната власт. 1927 г. е годината, през която крепостта е отворена за посещение, а тридесет и седем години по-късно - 1964 г. е обявена за исторически паметник с национално значение. Използва се за заснемане на филмови продукции, театрални представления, концерти и други художествени изяви. Най-старите стени на крепостта са от 10 в. Крепостта е използвана като резиденция на българския цар Иван Страцимир.

Исторически музей Конак

GPS координати: 43.989145 / 43°59'21" N – 22.874987 / 22°52'30" E

Адрес: ул. „Общинска“ № 2, гр. Видин, обл. Видин

Работно време:

Всеки ден от 8:30 до 17:00 ч.

Намиращ се в централната градска част на Видин и помещаващ историческия музей в града, известен като „Конака“, музеят притежава важно историческо значение. Изградена по уникален архитектурен план, с елементи от Ориента, сградата датира от средата на 17 в. По време на османското владичество, „Конакът“ е бил резиденция на военачалника на града. След освобождението на България през 1878 г., сградата е използвана като седалище на градската администрация на Видин. Сградата е на два етажа, като извършваните ремонти през годините са довели до изгубване на част от оригиналните ѝ елементи. 1956 г. е взето решение „Конакът“ да бъде превърнат в Регионален исторически музей. В прилежащия му двор се открояват поставените там археологически артефакти от римския период, открити след разкопки, проведени при античното селище „Улпия Рациария“, крепостта „Бонония“ и римския кастел „Кастра Мартис“. Групиран в три периода, сред експонатите в музея има изложени

колекции на предмети от желязната и бронзовата епохи, представляващи каменни и бронзови предмети, бижута, разнообразни инструменти и богослужебни предмети. „Конакът“ е приютил също римски, византийски и средновековни колекции, керамични, метални и сребърни предмети, като разполага и с няколко важни исторически документи. Друга част от музея представя моменти от историята на града, с акценти върху битките за освобождението на страната от османско присъствие през 1878 г.

Етнографски музей – Кръстатата казарма

GPS координати: 43.990526 / 43°59'26" N – 22.881406 / 22°52'53" E

Адрес: ул. „Княз Борис I“ № 26, гр. Видин, област Видин

Като друг символ на историческото наследство на гр. Видин е сградата на т. нар. „Кръста казарма“. Построена е сравнително скоро, в самото начало на 19 в., а именно между 25 май 1800 г. и 14 май 1801 г., със заповед на видинския паша Осман Пазвантоглу. Предназначена била за седалище на османския военен гарнизон. Сградата е изградена от камъни и тухли, а уникална ѝ кръстата форма целяла да улесни отбраната в случай на нападение. Стените ѝ са масивни, с дебелина от 100 см. на екстериорните и 70 см. на - интериорните стени.

Крепостта „Калето“, Белоградчик

GPS координати: 43.623747 / 43°37'25" N – 22.676645 / 22°40'36" E

Адрес: ул. „Цоло Тодоров“, гр. Белоградчик, обл. Видин

Най-известната и една от зрелищните туристически атракции в областта е крепостта „Калето“, находяща се в град Белоградчик. Общата, заемана от крепостта територия е повече от 10 000 кв.м. Военната конструкция на това място е принадлежала на римляните, които между 1-ви и 3-ти в. използват крепостта за охрана на стратегическите пътища в региона. Римски инженери използват природните дадености на терена, включително и съседните скали, с цел осигуряване на отбрана за целия регион. На най-високата част от крепостта, наречена „Цитаделата“ също се откриват следи от отбранителните съоръжения, както от римския, така и от средновековния периоди. Белоградчишката твърдина е една от последните оцелели след завоюването на България от османските нашественици в края на 14 в. След завладяването на крепостта, турците разполагат в нея голям гарнизон, имащ стратегическо значение за защитата на западната част на страната и овладяване на периодичните въстания на българите.

За периода 1805 г. - 1837 г., османската власт предприема действия за разширяване и дострояване на крепостта, с помо-

щта на френски и италиански инженери. Целта е да се създаде възможност за използването на огнестрелни оръжия. Крепостта се състои от две порти, наричани „Видин капия“ и „Ниш капия“. На места дебелината на стените в основата им е около 2.5 метра и достигат височина между 3 и 15 м. В стените има повече от 400 отвора, които позволяват стрелба с пушки или артилерия. Обикновено, гарнизонът наброявал около 1000 войници, но при война броят на защитниците се увеличавал до около 3000 ратника. Крепостта в Белоградчик, обявена за паметник на културата с национално значение през 1985 г., е една от най-добре запазените цитадели.

Белоградчишките скали

GPS координати: 43.623747 / 43°37'25" N – 22.676645 / 22°40'36" E

Адрес: ул. „Цоло Тодоров“, гр. Белоградчик, област Видин

Скалните образувания около гр. Белоградчик са може би най-известната природна забележителност в страната. Разположени на голяма територия това чудно творение на природата се простира на около 30 км с широчина между 3 и 5 км. Най-големите и най-красивите от скалите са тези, извисяващи се непосредствено над гр. Белоградчик. Проучванията на геолозите сочат, че в края на палеозойската ера, регионът става дъно на плитко море. Натрупаните огромни количества чакъл, пясък и глина сформирали образувания, които по-късно се превърнали в пясъчници и конгломерати.

През ледниковата епоха образувалия се вече скален комплекс излиза над повърхността на водата, а ерозионните процеси довеждат до образуването на днешните скали. Под въздействието на водата и вятъра се образуват величествени скални фигури, наподобяващи хора, животни и митологични същества. Умотворенията на хората са създали легенда за всяка скала, в опик да обяснят нейната форма и красота. Природата е формирала комплекса в продължение на милиони години.

Исторически и етнографски музей в Белоградчик

GPS координати: 43.990526 / 43°59'26" N – 22.881406 / 22°52'53" E

Адрес: ул. „Княз Борис“ I, № 1, гр. Белоградчик, област Видин

Историческият музей в Белоградчик се помещава в така нар. „Панова къща“, разположена в централната част на града, сградата представлява традиционна историческа постройка, чиито архитектурни елементи са типични за периода на българското възрождане. Сградата е построена през 1810 г., а от 1970 г. е приютава музея, който днес съхранява повече от 8000 запазени

експоната. На партерния етаж е показана колекция от етнографски елементи и традиционни домакински предмети и илюстриращи отминалото битие на местните хора. На горния етаж са изложени исторически предмети, от различни епохи, основно пра-историческата, римската и средновековната. Акцентирано е върху събитията, случили се по време на войната за независимост на страната през 1877-1878, посредством експозицията на множество предмети и документи, илюстриращи военните събития от този период.

Пещера „Магурата“

GPS координати: 43.726918 / 43°43'37" N – 22.583816 / 22°35'1" E

Адрес: на около 1,5 км северозападно от село Рабиша, обл. Видин

Пещера „Магурата“ се намира до село Рабиша и е най-голямата сред 30-те пещери в региона. Вътрешността ѝ е добре пригодена за посещения и е осветена. Основната югоизточна галерия е дълга 1750 м, а заедно с нейните три основни разклонения пещерата става повече от 2500 м дълга. Във вътрешността ѝ се наблюдават уникални и с невероятна красота карстови образувания. Тук се намира и „Падналият бор“ който е най-големият сталагмит в България с дължината си от повече от 11 метра и диаметър 6 метра.

Археолозите проучват пещерата за периода 1972-1996. Открити са следи от първобитен живот и от селища на повече от 12 000 години, от бронзовата и желязната епохи. Открити са също множество инструменти и предмети от камък, кости и керамика за ритуални цели. Най-важна и буквално „оставяща без дъх“ е колекцията пещерни рисунки, които са уникални шедеври на първобитното изкуство и единствени по рода си на Балканския полуостров. Галерията, в която се намират тези рисунки, е с дължина от 300 метра. Състои се от няколко зали, коридори и отвори, които примитивните човеци, обитавали тази пещера, са ползвали за изрисването на повече от 700 рисунки. Изображенията представлява различни човешки фигури, предимно женски, но също така животни, религиозни ритуали, ловни и военни сцени.

Хотел-ресторант „Бонония“

GPS координати: 43.985908 / 43°59'9" N – 22.878338 / 22°52'42" E
Адрес: ул. „Бдин“ № 2, гр. Видин, област Видин

Хотел-ресторант „Анна Кристина“

GPS координати: 43.987128 / 43°59'13" N – 22.8800887 / 22°52'48" E
Адрес: Ул. „Баба Вида“ № 2, гр. Видин, обл. Видин

Комплекс „Магура“

GPS координати: 43.725067 / 43°43'30" N – 22.590214 / 22°35'24" E
Адрес: на брега на езерото „Рабиша“, обл. Видин

ОБЛАСТ МОНТАНА

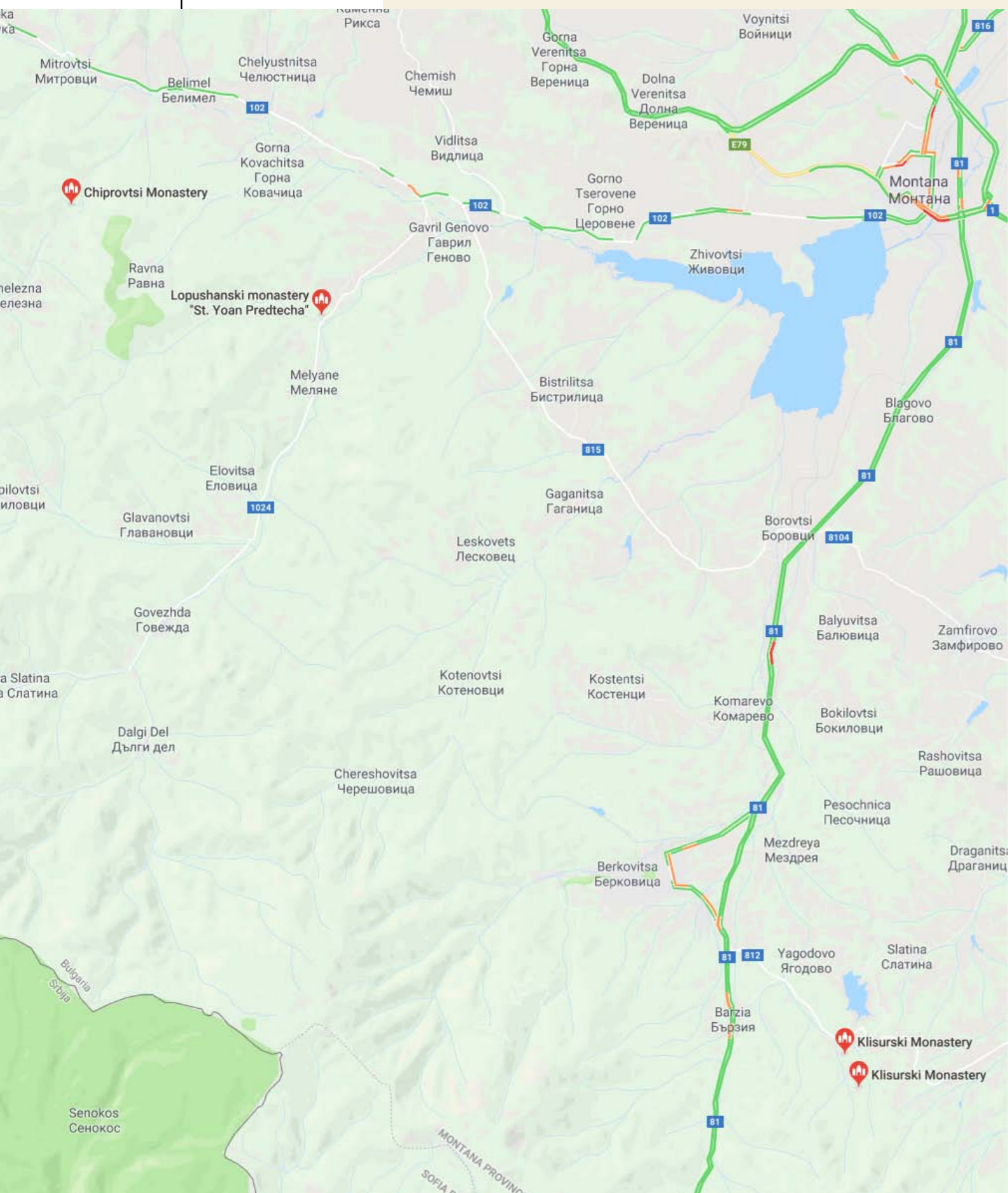
Област Монтана е разположена в Северозападна България и заема площ от 3635 кв. м, което в проценти представлява 3.27 % от територията на страната. На север граничи с Република Румъния посредством река Дунав, а на северозапад със - Сърбия. Според Евростат, в статистическо отношение, през 2018 г. населението на областта е 132 214 жители, което на регионално равнище я поставя на трето място по брой на населението (след Плевен и Враца). Административен и бизнес център на областта е гр. Монтана. Областта се състои от 11 общини и 134 населени места.

В Монтана са регистрирани повече от 600 исторически паметници с национално и местно значение. По-голямата част от тях са археологически предмети (праисторически, антични, средновековни), артистични паметници или обществени сгради със специфична архитектура. В региона се откриват 138 църкви и 4 манастира, нареждащи се сред най-старите в цялата страна.

Най-значимите културни обекти в областта са: крепостта „Кастра ад Монтанезиум“, датираща от времето на Римската империя, Лapidариумът, представляващ археологическа изложба на местната култура от 2-ри и 3-ти век, Етнографският музей в гр. Берковица, с богата колекция на традиционни занаяти, т. нар. берковска керамика, както и чипровски килими, включени в световното нематериално културно наследство на ЮНЕСКО. Тук се намира и четвъртият по големина манастир в България - Клисурският манастир „Св. Св. Кирил и Методий“. За манастира има сведения, че е построен по време на Второто българско царство през 1240 г. В него има работилница за икони, използваща техники за рисуване, наследени от Охридската школа. На територията на Област Монтана се намира и храмът „Св. Николай Чудотворец“ в гр. Берковица.

Област Монтана представя националното културно наследство чрез драматичния театър, регионалната библиотека, регионалния исторически музей, Михайловата къща, художествената галерия и галерията „Кутловица“ в гр. Монтана. В областта се провеждат множество фестивали и изложби. Най-известните населени места са Чипровци, Берковица и Лом. Град Вършец е най-популярната дестинация за туристи в област Монтана, като годишно приема над 55 % от туристите на областта.

Релефът на територията на област Монтана е разнообразен – планински, хълмист и слабо хълмист до равнинен. Най-важните природни обекти са: Мраморната пещера в Берковица, водопадите Заножене и Райски кът и природният парк „Врачански балкан“.

Чипровски манастир „Св. Иван Рилски“**Храмов празник:** „Св. Иван Рилски“**Местоположение/адрес:** отбивка по пътя между селата Белимел и Железна, гр. Чипровци, област Монтана; интернет страница www.chiprovskimanastir.com**Достъп:** D 102, след това D 1022, след това отклонение от 1 км. Пътят е добре асфалтиран**Работно време:** 8:00-21:00 ч.**GPS координати:** 43.403680 / 43°24'13" N – 22.933457 / 22°56'0" E

По исторически сведения, един от най-старите манастири в България е Чипровският. Наричан се още „Железнишки“, поради близостта си със с. Железна, в долината на река Огоста. Предполага се, че е основан през 10 в. През годините манастирът е бил много богат, играл още ролята на културно-просветно, книжовно и национал-освободително огнище. През вековете в него са се обучавали свещеници, преписвали са се богослужбени книги и се разпространявали знания. Историята свързва манастира и с първите борби против турските поробители, както и като убежище на царе от Втора българска държава през 14 в. През 16-17 в. православните и католиците от този край, в т.ч. и монасите от Чипровския манастир заедно участват в борбата срещу турците. Бил е убежище на много хайдути и свидетел на шест въстания срещу османските поробители.

Чипровският манастир за една нощ е приютил мощите на св. Иван Рилски.

Манастирът е имал много богата библиотека от славянски ръкописи и книги. Библиотеката съществува и до днес.

Чипровската света обител е сред най-могъщите стожери на християнската вяра през вековете. Манастирският комплекс е окончателно оформен през 1876 г. Разположен в горите на Чипровския Балкан, формата му е на неправилен правоъгълник. Църквата е издигната 1829 г. и е каменна, еднокорабна, едноапсидна, със странични конхи, със заемки от готическата архитектура на католическите църкви по този край. При главния вход на манастира се помещават две двуетажни жилищни сгради, игуменарница, а в миналото имало и обори за животни и складове, кула-костница с параклис и камбанария, при която са погребани костите на хора от Северозападна България, борили се за свобода. Външната фасада на църквата е покрита с каменни изображения и надписи. Иконостасът е прекрасен, а иконите са дело на Христо Енчев от Копривщица. В западното манастирско крило се намира параклиът св. Атанасий Велики от 1880 г. с красиви стенописни изображения на светци. Всяка година на 19 октомври, на която дата е храмовият празник, се прави голям курбан в чест на св. Иван Рилски. Манастирът е напълно реставриран, с отопление и санитарни възли и от 2019 г. приема поклонници. Има парко места пред вратите на обителта. Паметник на културата от национално значение, манастирът е включен в списъка на 100-те национални обекта.

Исторически музей в Чипровци

GPS координати: 43.383742 / 43°23'1" N – 22.879665 / 22°52'46" E

Адрес: ул. „Витоша“ № 2, гр. Чипровци, област Монтана

Историята на този музей започва през 1968 г., със създаването на първите две музейни сбирки – историческата и художествената, в читалище „Пробуда“. След откриването му на 20 май 1986 г., по повод отбелязването на 300-годишнината от Чипровското въстание, в Чипровския исторически музей са преместени съществуващите сбирки. Експозициите в музея са тематично разделени и представени: „Чипровски металолюбив“; „Чипровска златарска школа“; „Чипровци през XVII в.“; „Килимена зала“ и „Възрожденско изкуство“. Налична е етнографска експозиция, както и единствената в България колекция от багрилни растения за производство на килимите.

Хотел-ресторант Кипровец

GPS координати: 43.383876 / 43°23'2" N – 22.880202 / 22°52'48" E

Адрес: ул. „Иван Станиславов“ № 14, гр. Чипровци, област Монтана.

Лопушански манастир

Храмов празник: „Св. Йоан Предтеча“

Местоположение/адрес: на изхода от с. Георги Дамяново, област Монтана

Достъп: D102, след това D1024, добре асфалтиран път

GPS координати: 43.376843 / 43°22'36" N – 23.020922 / 23°1'15" E

Работно време: 7:00-20:00

За контакти: 00359889274172, lopushanski-manastery.domino.bg

Лопушанският манастир е разположен в западния дял на Чипровска Стара планина до р. Дългоделска Огоста. Отстои на 1 км. разстояние от с. Георги Дамяново, център на едноименната община. Обителта е постоена върху по-стар манастир през 14 в. Поради това, че е опожаряван и опустошаван от турците, дълго време е бил необитаем и го наричали „пустия“ манастир. Опожарен е и след погрома на Чипровското въстание от 1688 г. През 1850 г. братя монаси от Чипровския манастир - Дионисий, Геден и Герасим, започват да го въздигат. Открива се и килийно училище, което през годините на османското присъствие е място за тайни сбирки на български възрожденци, борци за освобождението на България. Един от съзаклятниците е арх. Дионисий - игумен на манастира. Целият манастирски комплекс-църква заедно със стопанските и жилищните постройки, параклисът костница и чешмата са дело на майстор Лило, представител на Славинската майсторска школа. По повод строежа на църквата майстор Лило посещава два пъти Рилския манастир. Логично по този начин съборната манастирска църква се оказва почти копие на Рилската света обител и трета по големина манастирска църква в страната. Тя е трикорабна, триапсидна псевдобазилика, с две конхи, с два странични параклиса, с две певници с куполи и каменни релефни изображения на войни, животни, птици, за които учените още не са дали обяснение. В широката представителна църква се крие изключителен художествено изработен иконостас от Стойчо Фандъков, представител на Самоковската школа, също така и импозантни свършени икони зографите братя Станислав и Никола Доспевски, наследници на прочутия Захари Зограф от Самоков. Впечатление правят тази на Иисус Христос и Богородица (1863 г. Станислав Доспевски).

Манастирът се е прославил със своята чудотворна икона на Богородица, за която се вярва, че е спасила и изцелила много хора, както и стара обкована икона на св. Богородица, открита зазидана в една от стените, претърпяла там катаклизмите на бурната история на обителта. В двора на манастира освен прекрасната чешма от 1856 г., с релефни изображения, има и нова църква, наподобяваща стара римска църква, намирала се недалече от манастира в древността. В бъдеще се планира и иконна експозиция.

Клисурски манастир**Храмов празник:** „Св. св. Кирил и Методий“**Местоположение/адрес:** по D 812, между Спанчевци и Ягодово, обл. Монтана**Достъп:** D81, след това D812, след това отклонение 2 км, пътят е асфалтиран.**Контакти:** 0886560612; 0886560613**GPS координати:** 43.183361 / 43°11'0" N – 23.205413 / 23°12'19" E

След основаването си през XII в., манастирът започва да играе ролята на духовен светилник в този край. Многократно опожаряван, разграбван, разрушаван и отново възстановяван от местното население.

Едва през 1867 г. Илия Стоянов от с. Драганица, зслед като получил видение, пратено му от св. Никола, започва възстановяването на светата обител като организира и населението за това дело, построява храм от пръти и черги. След него Александър Дамянов от Берковица, по-късно игумен Антим, син на заможни берковчани отдава живота си за въздигането на манастира. С цената на цялото си състояние, възлизащо та 27 хиляди лв., построява магерница, възстановява стария параклис "Св. Никола", аязмото, стопанските и жилищните сгради. За периода 1887–1890 г. осъществява строежа на църковния храм, след разрешение от султана. С помощта на християните от околността, успява да закупи многобройни земи за манастира.

Храмът, находящ се на хълм в центъра на комплекса, представлява трикорабна, кръстополна църква, с три апсиди, купол в средата със осемстенен барабан, външен притвор и две камбанарии от север и юг. Зад него е възстановеният параклис "Св. Никола". Игуменът Антим умира на преклонната 95-годишна възраст, след прекарани 55 години в манастира. През 1891 г. художникът Никола Образописов (1828-1925), творец, съвместил влиянието на старата Атонска традиция и новите художествени течения, е поканен да рисува икони в храма, а великолепният иконостас е резбован от самоковеца Стойчо Фандъков.

През 1936 - 1937 г. Господин Желязков, руският възпитаник на Репин, с дъщеря си Олга и зет му проф. Георги Богданов, изографисват храма. В ново време тогавашният игумен, сега епископ Сионий, начева възстановяването на стария параклис. След него арх. Антим, сегашен протосингел на Видинската света митрополия, отпочва мащабни инфраструктурни подобрения в комплекса. Понастоящем светата обител е девически манастир. Комплексът е изключително добре поддържан от монахините, състои се от храм, параклис, жилищни хотелски постройки, огромен парк за разходки и аязмо с лековита вода. Освен това, те работят в иконописно ателие, където се рисуват прекрасни икони в стила на Охридската школа. Посетилите манастира могат да научат за историята му от църковния музей, съдържащ ценни експонати - снимки, документи, църковна утвар, богослужебни книги и икони.

Тук могат да се видят одежди и предмети на първия български екзарх и видински владика Антим, както и на покойния видински владика Дометиан.

Комплекс „При Сталин“**GPS координати:** 43.195515 / 43°11'44" N – 23.197184 / 23°11'50" E**Адрес:** по D812, между Спанчевци и Ягодово, обл. Монтана

Храм „Св. Георги Победоносец“, гр. Вършец**Храмов празник:** „Св. Георги“**Местоположение/адрес:** ул. „Република“ № 31, в центъра на гр. Вършец, обл. Монтана**Достъп:** D81, след това D812, асфалтиран път**GPS координати:** 43.198565 / 43°11'55" N – 23.290062 / 23°17'24" E

Храмът „Св. Георги Победоносец“ се намира на главната улица, до центъра на гр. Вършец. Градежът му започва през 1902 г. и представлява кръстополна базилика. Строителството на храма отнема около четири години и е завършен през 1906 г. Резбоването на иконостаса е дело на местен майстор, а част от иконите вътре в църквата датират от 17-18 в. Интерес представляват четирите полколея, които са произведени в Йерусалим и Константинопол. През 1992 г. храмът е реставриран, а през 2018 г. е напълно възстановен. Храмът се радва на посещаемост от много поклонници, поради това, че гр. Вършец е известен с лековитите си минерални води и е високо ценен от туристите планински курорт.

СПА Хотел-ресторант АТА

GPS координати: 43.186530 / 43°11'11" N – 23.281487 / 23°16'53" E

Адрес: ул. „Константин Пенев“ № 1А, гр. Вършец, област Монтана

Храм „Св. Св. Кирил и Методий“, Монтана**Храмов празник:** „Св. Св. Кирил и Методий“**Местоположение/адрес:** ул. „Кирил и Методий“, пресечка на ул. „Черковна“, в центъра на гр. Монтана, област Монтана**Достъп:** D1, D102, след това ул. „Кирил и Методий“, пътят е добре асфалтиран**GPS координати:** 43.404474 / 43°24'16" N – 23.221313 / 23°13'16" E

Храмът се намира в старата част на града, под крепостта Монтанензиум, като мястото е било сакрален център от античността и средновековието – тук е имало римски некропол, християнска църква и еврейска синагога, джамии, училище, римска и турска баня. След оттеглянето на временното руско управление в България (1879 г.), по предложение на руския управител и един турски велможа, местната управа приела предложението на мястото на турска джамия да се издигне православна църква. За една нощ българите свалили минарето и я превърнали в православен храм. Представлявала ниска, паянтова, с равен таван църква, която не отговаряла на бързо напредващия в икономическо, архитектурно и културно отношение град, тя била преустроена в зидана, с две кубета, широка и просторна базилика, с галерия на западна страна, и била осветена през 1898 г. Към църквата е имало е свещеноливица, кръщелна, килийно училище (1879 г.). През следващите години била построена камбанария с четири камбани, административна постройка и била оформена черковната градина с екзотични растения. По-късно отново била преустроявана, за да добие сегашния си вид. Иконостасът е от 1879 г., резбован, вероятно от добър майстор от околността, повлиян от Самоковската школа. Той представлява прекрасно художествено произведение на резбарското изкуство със своята позлата, и с множеството си изображения от растителни и животински орнаменти. Църквата притежава икони от 1879 г. дело на майстор Христо Енчев, родом от гр. Копривщица, който е учил във Флоренция, Атанас Спасов и Георги Писецо от с. Сумер, Монтанско. Църквата е изцяло изографисана от представители на Дебърската школа. Силно впечатление прави „Ширшяя небес“ в свода над олтара, както и множеството български светци и сцени по стените. Престолът в олтара е донесен от стария параклис в града. Представлява римска посветителска ара, в чест на богиня Диана, покровителка на античната Монтана и Аполон. В днешни дни около църквата се намира античен лапидариум, бившата къща на един от свещениците в църквата, помещаваща етнографската експозиция на Регионален исторически музей-Монтана „Градски бит и култура“. Храмът е обявен е за паметник на културата.

Крепост „Кастра ад Монтанезиум“**GPS координати:** 43.402111 / 43°24'7" N – 23.217449 / 23°13'2"

E или 43.400419 / 43°24'1" N – 23.220806 / 23°13'15" E

Адрес: ул. „Извора“ № 91, град Монтана, обл. Монтана.

Крепостта „Кастра ад Монтанезиум“ е разположена на хълма Калето, в северозападната част на гр. Монтана. Тук изобилства от праисторически археологически находки от каменно-медната епоха, свидетелстващи за първите обитатели в региона. По-късно селището е обитавано от тракийското племе трибали някъде до 1 в. пр. Хр. Намерени са следи от каменни стени с височина повече от 1 м, използвани за защита от външни нападения. Поради богатствата си от минерали, включително на злато в района около река Огоста, мястото е завладяно от римляните през 1 в. пр. Хр. Те дават името на града, което вероятно произхожда от латинската дума „Монс“, което означава планина. Поради това, че Монтана се обособява като център на Долна Мизия, в нея е имало постоянно военно присъствие. Посредством търговски пътища, градът е бил свързан с останалата част на Римската империя. Златодобивът, земеделието и занаятчийството се развиват бързо по това време. Построяването на крепостта Кастра ад Монтанезиум е продиктувано с оглед опасността от нападения от варварски племена. Изградени са казармени помещения, базилика, крепостна стена и др. В подножието на хълма е открито светилище, посветено на боговете Диана и Аполон. Градът е разрушен в края на 4 в. с нахлуването на аварите, а в последствие и на славяните. Последните построяват на негово място ново селище, наречено Кутловица, като една от сградите е трансформирана в езическо светилище, посветено на бога Перун или Даждбог – богът на плодородието. Запазено е до днес.

Регионален исторически музей, гр. Монтана**GPS координати:** 43.406171 / 43°24'22" N – 23.226815 / 23°13'36" E**Адрес:** ул. „Граф Игнатиев“ № 3, гр. Монтана, област Монтана.

В първия си вид музеят е създаден като „Музей на септемврийското въстание“ през месец септември 1951 г. Паралелно с прокомунистическата си ориентация, музеят събира ценна колекция, представяща богатата история на целия регион. През 1991 г. става исторически музей. Обособени са няколко експозиции: археология, етнография, история на България между 14 и 19 в., най-нова история, паметници на културата и др. Правят впечатление ценните находки от Неолита, от тракийския и римския периоди, от средновековието и от българския ренесансов период. Изложено е копие на Якимовото съкровище, което е със специална стойност. Част от музея са Лапидариумът с археоло-

гическа експозиция на епиграфски паметници от римската епоха, разположена в района на античния град Монтана, музейният обект Михайловата къща, православният храм „Св. Св. Кирил и Методий“, влаковата композиция, античната крепост и др.

Експозиция на открито Лапидариум**GPS координати:** 43.403955 / 43°24'14" N – 23.221906 / 23°13'19" E**Адрес:** ул. „Димитър Талев“, в парка на Попската градина, гр. Монтана, обл. Монтана.

Лапидариумът е археологическа експозиция на открито, съдържаща епиграфски паметници от римската епоха. Композицията се състои от 56 паметника, които са открити в древното римско селище Монтанезиум (днешна Монтана), намиращи се към момента в парка на Попската градина. Надписите върху мрамора са писмени извори, важни за културата и историята на този регион през 2-3 в. сл. Хр. Това са единствените, намерени за този римски провинциален град писмени източници, даващи информация за култа към богинята Диана, която била защитник на град Монтана, за Аполон, Ескулап, Хигия, Латона, Силван и други божества. Освен това служат като важни исторически сведения за посетителите. Надписите върху камък и мрамор символизират освен славата на римските императори, на висши военни и цивилни лица от провинция Долна Мизия, и на бойните подвизи на някои войници и цивилни лица.

Хотел-ресторант Житомир**GPS координати:** 43.408911 / 43°24'32" N – 23.223893 / 23°13'26" E**Адрес:** ул. „Жеравица“ № 1, гр. Монтана, обл. Монтана**Хотел-Ресторант Веста****GPS координати:** 43.408684 / 43°24'31" N – 23.219929 / 23°13'11" E**Адрес:** ул. „Цар Самуил“ 10, гр. Монтана, обл. Монтана**Семеен хотел-Ресторант Ринг****GPS координати:** 43.389178 / 43°23'21" N – 23.216836 / 23°13'0" E**Адрес:** на езерото Огоста, гр. Монтана, обл. Монтана

ОБЛАСТ ВРАЦА

Местоположението на **област Враца** е на северозапад между река Дунав (на север) и Стара Планина (на юг). Територията ѝ е 3619 кв. км., което е равно на 3.26 % от територията на страната. През 2018 г., според Евростат, населението в областта е 165.645 жители. На територията ѝ са разположени 11 общини, а основният административен център е град Враца, който се намира на 116 км. от столицата София. В област Враца се намира АЕЦ „Козлодуй“, единствената българска атомна електроцентрала.

Във Врачанска област се намират множество обекти на културното и историческото наследство. По-известни от тях са националният музей „Параход Радецки“, който е единственият плаващ музей в България, археологическият комплекс „Калето“, основан преди повече от 70 века, руините на две укрепени селища от времето на каменно-медната епоха и енеолита, датиращи между края на петото хилядолетие и първата половина на четвъртото хилядолетие пр. Хр., къщата-музей Иван Замбин, с изложба, която демонстрира артистични и традиционни занаяти от Врачанския регион. Повечето от археологическите находки в региона са от тракийския период.

Изключително впечатляващи са и религиозните обекти на територията на Враца, като най-голям и най-впечатляващ сред тях е Черепишкият манастир, който е разположен в живописното Искърско дефиле. Възстановен през 17 в., манастирът е обявен за паметник на културата с национално значение. Струпешкият манастир „Св. Илия“ и Градешкият манастир също се намират във Врачанска област, а в гр. Враца е седалището на Врачанска митрополия, както и катедралата „Св. Апостоли“, издигнат през 1898 г.

Врачанска област притежава забележителни природни богатства и пейзажи, каквито са Врачанският Балкан, пещерата Леденика, която е с международно значение (в нея са открити повече от 53 животински видове), Врачанското ждрело в близост до гр. Враца, Водопадът Скакля (висок 141 м.), скалните формирания Ритлите, които са в близост до Черепишкия манастир и др.

Манастир „Иван Пустѝ“

Местоположение/адрес: отклонение от D1 на няколко км от входа на гр. Враца, обл. Враца

Достъп: DN1, след това немаркиран път, пътят е сравнително добре асфалтиран

GPS координати: 43.243510 / 43°14'36" N – 23.463407 / 23°27'48" E

Манастирът е разположен недалеч от шосето Враца – Монтана, на около 7 км от пътя за кв. „Биктрец“ гр. Враца и на около 5 км преди отбивката за с. Бели извор. На мястото му е имало старо тракийско светилище около 4-1 хил. пр. Хр., а по-късно през средновековието е имало крепост наречена „Касина“. Много пъти е разрушаван от турците, а в сегашния си вид е от 1894-1928 г. Ремонтиран е през 2008 г. През съществуването си е имал различни имена - манастирът Касинец, Св. Йоан Богослов, Св. Йоан Рилски, Пустѝ. Сградата на църквата е еднокорабна, едноапсидна, с купол, покрита с цепени плочи и шест контрофорса на север и юг. В скалите над манастира има пещери, служили за обиталище на монаси. Небесният закрилник на България - св. Йоан Рилски, е живял в една от тях, а именно пещерата „Постница“. В нея са се запазили стенописите. Около 7 в. в манастира идват да работят чипровските майстори Никола, Пала и Костадин от Чипровци, представители на Чипровската златарска школа, прочутата по онова време. През 1611 г. те изработват тук щедьоври, останали досега - кръст с позлата и цветни камъни с два лъва с надпис за манастира. В златарското ателие са изработвани кръстове, иконки на св. Георги, кой бил изобразяван с фес. Ателието на чипровските златари е с много голям принос за развитието на художествените занаяти близо 200 години. В обителта имало и меднощампарска работилница. Освен като център на художествени занаяти манастирът бил и книжовен център през Възраждането, в който са работили Йосиф Брадати, поп Тодор Врачански. Имало е килийно училище. Иконите и иконостасът са дело на Тодор Маньов, представител на Тревненска школа. В стенописите се откриват три живописни слоя, съответно от 11 в., от 16 в. и от 19 в.

Църква „Св. Софроний Врачански“, гр. Враца**Храмов празник:** „Възнесение Господне“**Местоположение/адрес:** ул. „Генерал Леонов“ № 3, в центъра на гр. Враца, област Враца, www.vratsamuseum.com**Достъп:** D15, след това D 1002, много добре асфалтиран път**GPS координати:** 43.202564 / 43°12'9" N – 23.550727 / 23°33'2" E

Кратко описание: Храмът е част от комплекс заедно с етнографския музей и възрожденските къщи. Управлява се от Регионалния исторически музей - Враца. Самата църквата е построена през 1848 г. върху по-стар храм. През цялото си съществуване храмът се е явявал естествен център на духовния и политически живот на Враца. Свързан е с най-бележитите български личности - Васил Левски, Софроний Врачански, Паисий Хилендарски. Сградата е каменна трикорабна, базилика, на запад с камбанария. Иконостасът и царските двери са от Дебърска школа и са с изключителна художествена стойност. Иконите са зографисани от Антон Станишев в стил „ампир“, а големите иконостасни икони от големия майстор Димитрий Зограф от Самоков. По повод 250 години от рождението на възрожденския просветител св. Софроний Врачански (който е духовен закрилник на град Враца), през 1989 г., след основна реставрация, с решение на епархийския съвет на Видинска епархия, църквата е обявена за храм-паметник „Св. Софроний Врачански, еп. Врачански“. Като традиция, от 2002 г., всяка година на 2 юни се отслужва възпоменателна панихида за Христо Ботев и падналите за свободата на България герои. В храма се намира и музейната експозиция „Старобългарско изкуство от Врачанско“, състояща се от икони, църковна утвар и дърворезба.

Митрополитски храм „Св. Николай“, гр. Враца**Храмов празник:** „Св. Николай“**Местоположение/адрес:** Бул. „Христо Ботев“ № 1, гр. Враца, обл. Враца**Достъп:** D15, след това D 1002, след това бул. „2 юни“, пътят е добре асфалтиран**GPS координати:** 43.200297 / 43°12'1" N – 23.549865 / 23°32'59" E

Храмът е построен през 1865-1867 г. и се намира в центъра на града. Наричан е „митрополитски“ поради това, че в него е погребан първият Врачански митрополит след Освобождението. Стените са с красиви стенописи, прекрасни икони, сътворени от Станислав Доспевски, представител на Самоковската школа, както и от Желязков и Кашев. Иконостасът е дело на майстор от Дебърска школа - Антон Станишев. Сградата е голяма базилика, с триетажна камбанария. На купола е изобразен Иисус Христос Вседържител, а на пандантивите - четиримата евангелисти. В средата има още един купол.

Храм „Св. Св. Константин и Елена“, гр. Враца**Храмов празник:** „Св. Св. Константин и Елена“**Местоположение/адрес:** ул. „Петропавловска“ № 84, гр. Враца, област Враца**Достъп:** D15, след това D 1002, след това ул. „Грънчарска“, пътят е асфалтиран**GPS координати:** 43.201252 / 43°12'4" N – 23.546703 / 23°32'48" E

Църквата се намира в центъра на града, в близост до регионалната библиотека „Христо Ботев“ и е типична градска църква с просторен двор. Обителта е наричана от местните „Св. Царей“, тъй като е посветена на император св. Константин и неговата майка Елена. Храмът е построен между 1910 и 1915 г. по проект на добре известния архитект Пенчо Койчев. По негови идеи са построени мавзолеят в Плевен, съдилища, жп гари и много други обществени сгради. На мястото на храма, под земята са открити останки от по-стар, от 16 в. Църквата е трикорабна купулна базилика, с подчертана напречна ос, с две кули-камбанарии над притвора и странични входове от север и от юг, с фасада в неокласически стил. Иконите са в типичен византийски стил, със западно влияние.

Църква „Св. Апостоли“, гр. Враца**Храмов празник:** „Св. Апостоли“**Местоположение/адрес:** Бул. „Христо Ботев“ № 45, в центъра на град Враца, област Враца**Достъп:** D15, след това D 1002, след това ул. „Иван Вазов“, асфалтиран път**GPS координати:** 43.205744 / 43°12'10" N – 23.547790 / 23°32'57" E

Храмът „Св. Апостоли“ е най-големият и внушителен в града. На мястото, където е построена църквата е имало по-стар храм от 17 в. Представлява голяма трикорабна базилика, триапсидна, с осемстенен купол. Тематично, трите олтара в нея са посветени на св. Паисий Хилендарски и св. Софроний Врачански. Иконостасът и владишкият трон са изключително красиви, с флорални и животински орнаменти. На дърворезбования амвон има прекрасно Разпятие Христово. В църквата се извършват тържествени богослужения, тъй като е определена за катедрален храм на Врачанския митрополит.

Етнографско-възрожденски комплекс „Св. Софроний Врачански“ – Враца**GPS координати:** 43.202564 / 43°12'9" N – 23.550727 / 23°33'2" E**Адрес:** ул. „Димитраки Хаджитошев“ № 12, град Враца, област Враца

Етнографският комплекс е част от Регионалния исторически музей - Враца и представлява архитектурно-етнографска музейна експозиция, създадена в периода 1972–1987 г. Разположен в центъра на гр. Враца, където се намират три възрожденски къщи, в ренесансов архитектурен стил, характерен за този район. Въпросните сгради са обявени за архитектурни и исторически паметници на културата. При входа на комплекса, посетителите могат да се насладят на възхитителна статуя на св. Софроний Врачански, чийто автор е скулпторът Крум Дамянов. В музея се намират няколко колекции, показващи най-характерното от традиционната народна култура в региона, в това число инструменти, домакински уреди, керамика, популярни костюми, килими и др. В къща музей „Иван Замбин“ са представени стари занаяти, характерни за региона, като напр. златарство, лозарство и винарство, отглеждане на копринени буби, производство на коприна и копринени тъкани. Има и колекция на приемания за един от класиците на духовата музика в Северозападна България, самобитен народен творец и композитор Дико Илиев. По същността си къща музей „Димитраки Хаджитошев“ е възстановка на къща от средата на 19 в. В третата къща къща „Григорий Найденов“ може да се открие първата в страната самостоятелно обособена експозиция „Светът на детето от края на 19 и началото на 20 в.“.

Регионален исторически музей, Враца**GPS координати:** 43.200981 / 43°12'3" N – 23.547608 / 23°32'51" E**Адрес:** бул. „Христо Ботев“ № 2, град Враца, област Враца

Основан през 1953 г., музеят е част от 100-те национални забележителности на България. Музейните експозиции проследява различното историческо развитие на региона и всяка от тях е представена в отделна зала.

Зала „Праистория“ съдържа експозиция на предмети от керамика, уреди от домакинството, традиционни инструменти, оръжия от ранните години на античността до римско време.

Зала „Античност“ съдържа експозиция на артефакти от римската и византийска епохи (1-6 в.).

Зала „Средновековие“ съдържа експозиция на украшения, датиращи от 7 до 14 в., иконки-амулети; старобългарски напис от XIII в. с името „Вратица“, сребърна мощехранителница, битови

предмети и инструменти.

Зала „Тракийски съкровища“ съдържа експозиция на сребърни и златни бижута, ценни предмети, които са открити около Враца, включително т.нар. „Рогозенско съкровище“, състоящо се от 165 съда, изработени от сребро и украсени чрез позлата.

Експозиция „Лapidариум“ представлява експозиция на открито, свързана с останалите сгради. Тук е експонирана мозайка от с. Галатин, епиграфски паметници от римската епоха, късната античност и българското средновековие. в зала „История на България XV-XIX в.“ са представени ценни образци на Врачанската книжовна, иконописна и златарска школа. В „Ботевата зала“ е организирана изложбата, посветена на легендарната чета на поета-революционер Христо Ботев (1848-1876). В т. нар. „Каменна зала“ са разположени експонати на минерали (скъпоценни и полускъпоценни камъни), скали и фосили (вкамелности от флора и фауна). Зала „Нова история“ представя икономическото, политическото и културно развитие на Врачанския регион до 1918 г.

Хотел „Хемус“, Враца**GPS координати:** 43.20200 / 43°12'7" N – 23.548685 / 23°32'55" E**Адрес:** булевард „Христо Ботев“ № 1, град Враца, област Враца Хотелски комплекс „Чайка“**GPS координати:** 43.191503 / 43°11'29" N – 23.537166 / 23°32'14" E**Адрес:** на изхода на града по D 1002, гр. Враца, област Враца**Връх „Околчица“****GPS координати:** 43.154236 / 43°9'15" N – 23.584046 / 23°35'2" E**Адрес:** на 22 км. от Враца, през село Паволче и с. Челопек.

Една от най-значимите исторически местности в България - връх „Околчица“, също се намира в региона. Самият връх е с височина 1048 метра. Тук, срещу османската армия провеждат героична битка и загиват българският поет-революционер Христо Ботев и четата му. В тази историческа местност е издигнат паметник за увековечаване на Ботевия подвиг. Паметникът представлява опълченски кръст с височина 26,60 метра, издигнат през 1925 г. В основата на паметника се намира параклисът „Св. Георги“. Ежегодно на 2 юни се провежда впечатляващо поклонение, на което присъстват хиляди хора, включително и държавни ръководители, за да се поклонят на паметта на великия български революционер и борбата му за независимост на страната от османско робство.

Археологически комплекс, Мездра

GPS координати: 43.139870 / 43°8'23" N – 23.704888 / 23°42'17" E

Адрес: на изхода на югозападния край на гр. Мездра, отклонение от D1, гр. Мездра, област Враца

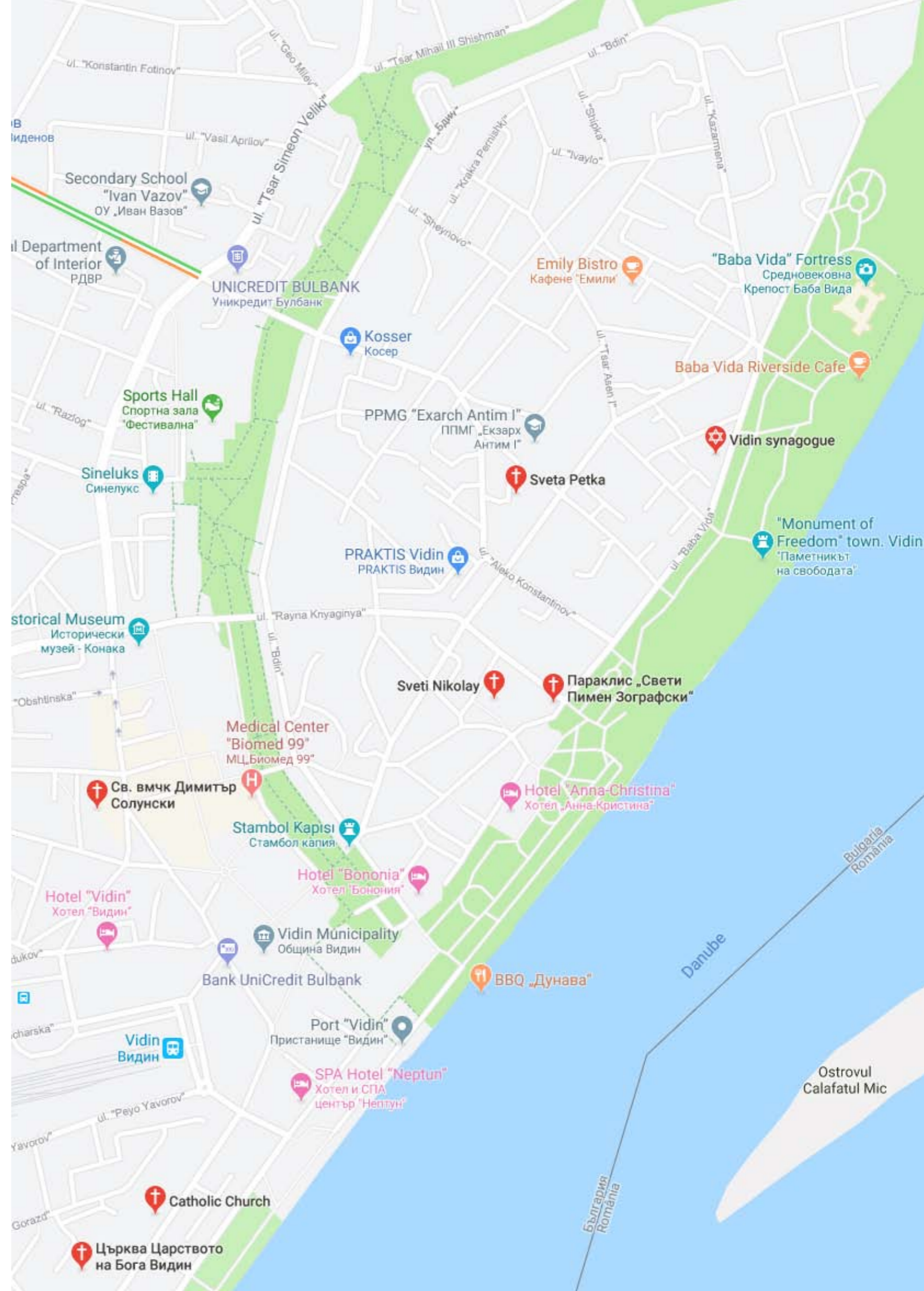
Комплексът е разположен върху висок скалист рид, място където са се пресичали основни търговски пътища още от дълбока древност. Районът около река Искър е бил населен още през каменно-медната епоха - втората половина на 5 в. пр. Хр., както и през преходния период на бронзовата епоха. Има данни, че и древните траки са се установили тук до 1 в. През 2 в. местността е била завладяна от Римската империя, а по-късно - през 7 в., тук се заселили славянски племена. На свой ред, след славяните, по тези земи идват Аспаруховите българи. През 11 в. императорът на Византия Василий Велики завладява северозападните български земи, а по-късно те стават част от Османската империя. През 2013 г. целият комплекс е възстановен, изградени са и туристически маршрути. Тук може да се видят останки от укрепени селища от различни периоди, праисторическо светилище, раннотракийски култов център и др. В комплекса има и експозиционни зали. Постоянната изложба в комплекса се състои от множество археологически предмети и други находки от петте исторически периода от съществуването на крепостта. Има и модел на римската крепост „Калето“, която датира от 2-5 в. В отделна зала има етнографска изложба, сувенирен магазин и информационен център.

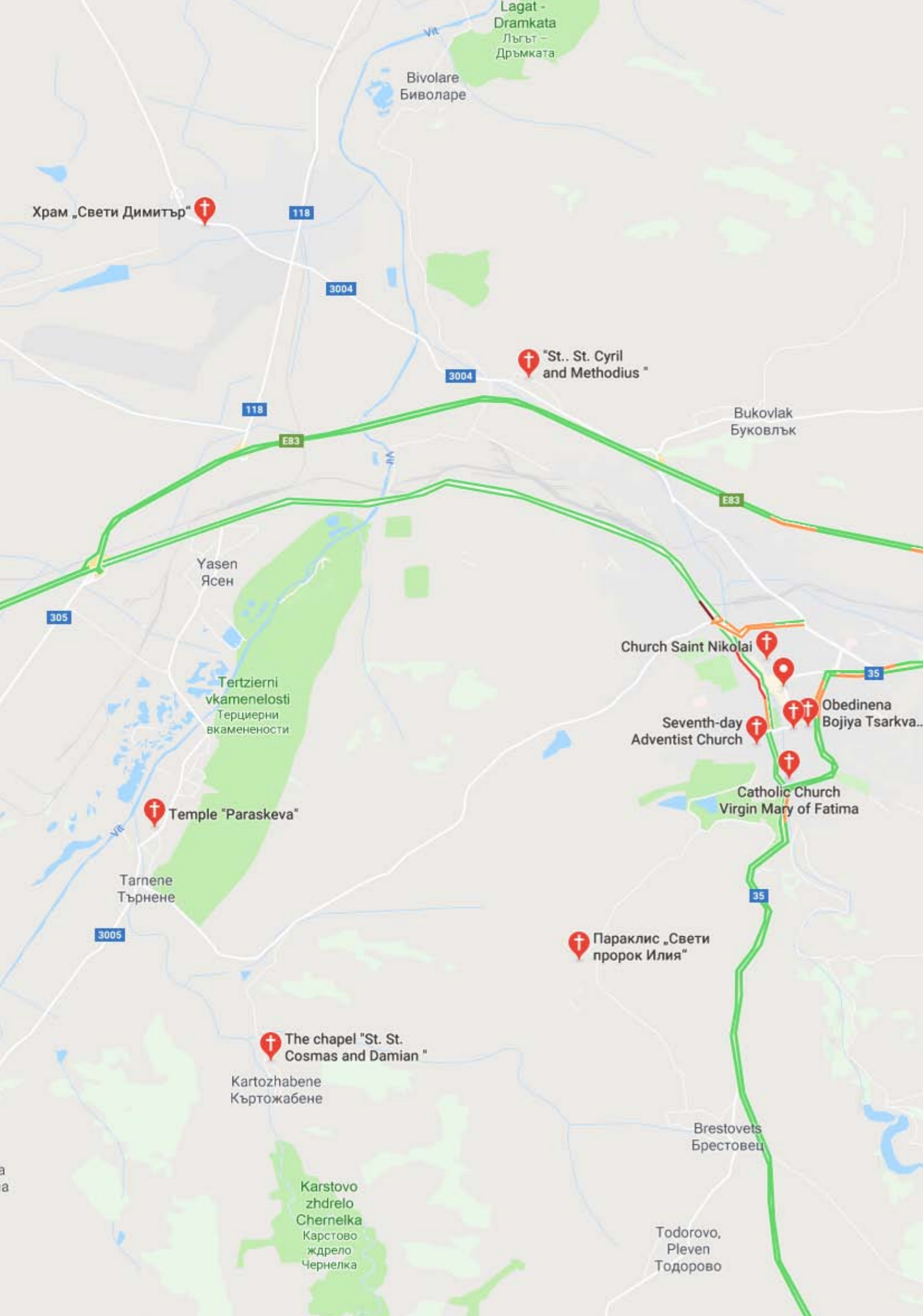
Местност „Ритлите“

GPS координати: 43.107229 / 43°6'26" N – 23.624721 / 23°37'29" E

Адрес: на брега на река Искър, с. Лютиброд, път DN 16, с. Лютиброд, област Враца

Местност „Ритлите“ е природна атракция, част от националния парк „Врачански Балкан“, намираща се на брега на река Искър, край село Лютиброд. Уникалното природно образование представлява четири успоредни отвесни страни, с дължина между 200 и 500 метра и дебелина между 3 и 7 метра. Скалите варовикови и са на възраст от 120 млн. години. Образували са се на дъното на топло море при Старопланинското (Алпийско) нагъване. На другия бряг на реката също се откриват подобни формирования, но са с по-малък размер. Според легендите, за дълго време тук е имало желязна врата, предназначена да затваря пътя към старата българска крепост Сердика. Името на скалите е дадено поради приликата им със страничните прегради на волска кола (ритли). През 1938 г. скалните формирования са обявени за природна забележителност и за защитена зона и са включени в Регистъра на защитените територии в България.

ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

Област Плевен е разположена в централната част на Северна България, между река Дунав и Стара Планина, в географската зона Мизия. Областта се простира на площ от 4.653 км², или 4,19% от територията на страната. По данни на Евростат, през 2018 г. населението в област Плевен е 244 209 жители. Областта се състои от 11 общини. Административен и областен център е град Плевен (седми по големина град в България, отстоящ на разстояние около 150 км от София).

По отношение на културното наследство, Област Плевен разполага с повече от 400 исторически и културни паметници с национално и местно значение. Сред най-известните обекти на културното наследство са: художествен музей Панорама „Плевенска Епопея 1877-1878“ (построен 1977 г. по повод честването на 100 годишнината от освобождението на Плевен от османска власт), крепостта „Сторгозия“, откритите останки от римската базилика в Улпия Ексук, крепостта в Никопол (крепост от Второто българско царство).

Археологическите проучвания в Плевен обхващат праисторическата епоха, тракийската епоха, античността, средните векове. По отношение на местата за поклонение в региона се има множество църкви и манастири. Най-известна е скалната църква „Св. Стефан“ (била част от манастирски комплекс от 10-11 в.). На стените на скалите съществуват рисунки, датиращи от 3-4 в. Природното наследство на Плевен включва редица обекти, които могат да бъдат посетени - парк „Кайлъка“ (разположен в близост до гр. Плевен); парк „Персина“, който е единственият природен парк в България около река Дунав; каньонът Чернелка, в който се организират туристически посещения; скалните образувания „Купените“ (в близост се намират и могат да бъдат посетени водопадът „Скока“ и Тектонския парк „Калето“). В Област Плевен се откриват различни атракции за практикуване на културен, религиозен, спа туризъм, различни видове спортове и други.

Храм „Св. апостоли Петър и Павел“, Никопол

Местоположение/адрес: успоредната улица на ул. „Васил Левски“, в центъра на град Никопол, област Плевен

Достъп: D34, след това ул., паралелна на D52, хубав асфалтов път

GPS координати: 43.704653 / 43°42'16" N – 24.896127 / 24°53'46" E

Църквата „Св. апостоли Петър и Павел“ в Никопол е позната на местните като „манастирчето“. Посветена на апостолите Петър и Павел. Храмът е средновековна постройка, построена приблизително между 13 и 14 в., по време на Второто българско царство. Името ѝ се появява за пръв път в исторически извори от 1871 г., а именно в бележки на Феликс Каниц, който отбелязва, че църквата е била използвана за известно време от местните като католическа църква. Други исторически извори (на Балш от 1914 г.) сочат, че храмът е бил вече в руини. През 1927 г. е обявена за исторически паметник. Църквата представлява малка кръстокуполна базилика, с размери 10x7 метра. Екстериорът е изграден от арки от бял камък. За жалост състоянието на конструкцията не е много добро, като западната част е почти напълно разрушена.

Хотел-ресторант Голд

GPS координати: 43.701660 / 43°42'6" N – 24.895055 / 24°53'42" E

Адрес: отклонение от ул. „Васил Левски“, гр. Никопол

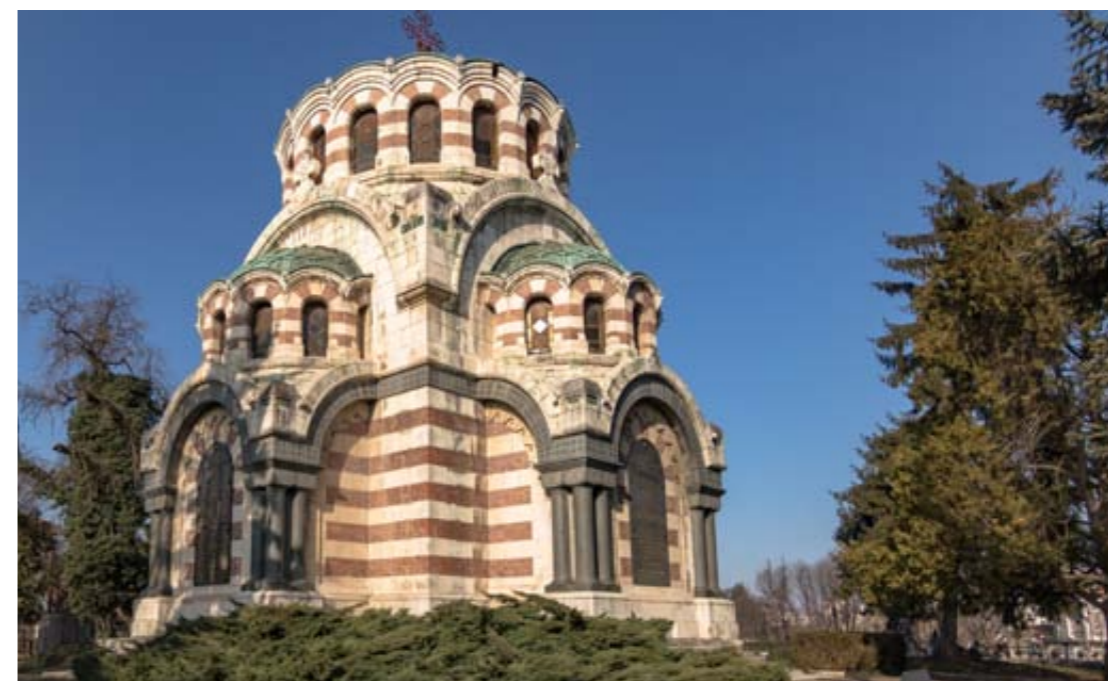
Параклис-мавзолей „Св. Георги Победоносец“, гр. Плевен

Местоположение/адрес: площад „Възраждане“, в центъра на гр. Плевен, област Плевен.

Достъп: E83, след това D35, след това ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ към центъра на града. Пътят е много добре асфалтиран.

GPS координати: 43.407924 / 43°24'28" N – 24.619368 / 24°37'9" E

Най-значимата историческа забележителност от Руско-турската Освободителна война 1877-1878 г. в гр. Плевен е православният храм-мавзолей, построен в памет на войниците, загинали при обсадата на града през 1878 г. Това са 31 000 руснаци и 7 500 румънци. Тук, в криптата на мавзолея, са погребани техните останки. Построен е през 1903-1907 г. по повод 30-годишнината от Освобождението на България. Проектант е арх. Пенчо Койчев. Художниците Иван Мърквичка и Антон Митов са изработили иконостаса. Параклисът е в българо-византийски стил, кръстокуполен с кръстни рамене. Има централно кубе с височина 24 м. и четири странични такива. Фасадата е изпълнена с хоризонтални пояси от тухли и камък върху площ от 452 кв. м. Параклисът е включен в 100 национални обекта.

Църква „Св. Николай“ в гр. Плевен

Местоположение/адрес: площад „Стамболов“, в центъра на гр. Плевен, област Плевен

Достъп: Е83, след това D35, след това бул. „Русе“, след което ул. „Димитър Константинов“, град Плевен, област Плевен. Пътят е много добре асфалтиран

GPS координати: 43.412827 / 43°24'46" N – 24.616626 / 24°36'60" E

Находящ се в центъра на града до театъра на пл. „Св. Николай“ и в близост до къща-музей „Цар Освободител“, храмът представлява ценен национален паметник на културата. На мястото, където е построен, е имало параклис от 13 в., строен от Дубровнишки търговци. През 1834 г. с турски ферман е построена църква, превърнала се в център на борбата за църковна и национална независимост. Представлява трикорабна базилика, вкопана в земята. Иконостасът и владишкият трон са изработени от майстор Петър, представител на Тревненската школа. На западната и южната страна има външни стенописи. Иконите са дело на Самоковската художествена школа с представител Димитрий Зограф. Тук е и най-голямата колекция от 68 икони на Самоковската иконописна школа. По стените, сводовете и арките на храма има вградени 462 глинени гърнета за по-добра акустика.

Храм „Св. Троица“ в Плевен

Местоположение/адрес: ул. „Сан Стефано“ № 7, в центъра на град Плевен, област Плевен

Достъп: Е83, след това D35, след това бул. „Христо Ботев“, след това ул. „Шипка“, град Плевен, област Плевен, много добре асфалтиран път

GPS координати: 43.404925 / 43°24'17" N – 24.620909 / 24°37'15" E

През 1870 г. на мястото на църквата „Св. Троица“ е имало малък храм и килийно училище. Желанието на цялата общество било да има още един храм. Проектът за нова църква бил изготвен през

1893-1898 г. от арх. Вячеслав Гаварда, а строителството поел Иван Околийски, предприемач от гр. Трявна, като всичко било под патронажа на кмета на града. Осветена била едва през 1912 г. Църквата е висока, масивна, каменна и тухлена, величествена трикорабна базилика, едноапсидна, с притвор на запад, с три кубета, със стълби, водещи до входа на храма. Колоните в наоса са римски. Иконостасът е висок и плътен. Иконите са сътворени от Данаил Несторов и братовчед му Овентий Исачев, Алекс Василев и Адолф Седов (1899 г.), майстори от школата на Галичник (Македония). Изографисана е от проф. Илия Пефев, наследник на Дебърски майстори (през 1940-46 г.).

Църква „Св. Параскева“, гр. Плевен

Място/адрес: ул. „Св. Параскева“ № 1, в центъра на гр. Плевен, обл. Плевен

Достъп: Е83, след това D35, след това бул. „Георги Кочев“, след това ул. „Гренадерска“, след това ул. „Петко Славейков“, гр. Плевен, област Плевен, пътят е добре асфалтиран

GPS координати: 43.415828 / 43°24'57" N – 24.617164 / 24°37'1" E

Първи сведения за църквата датират от 1523 г., тогава сградата е била дървена. През 1857 г. към нея е имало училище. Построена е нова сграда между 1870-1872 г., представляваща трикорабна базилика, състояща се от притвор, две странични помещения, централна част със солеи и св. олтар, а поддържащите я каменни колони са били част от манастирска църква. Предполага се, че е дело на майстори от прочутата тревненска школа. Църквата е осветена от първия български екзарх Антим I. Иконите са дарени от занаятчии от региона, а стенописите в нея са дело на прочутия художник Господин Сербезов. До храма има център за социални дейности и Неделно училище по вероучение за деца.

Музей Панорама Плевенска епопея 1877

GPS координати: 43.398876 / 43°23'56" N – 24.607181 / 24°3'25" E

Адрес: Парк Скобелев, град Плевен, област Плевен

Издигнат в чест на освобождението на България от османско владичество, строежът на този уникален музей в България е започнат на 19 януари 1977 г. Официалното му откриване е на 10 декември 1977, точно 100 години след освобождението на град Плевен. Пламена Цачева и Иво Петров са архитектите, изготвили архитектурния му проект. За място на музея е избрано самото бойното поле в района на парк „Скобелев“. Част е от паметниците, построени в памет на руските, румънските и българските жертви, загинали в Руско-турската освободителна война. Включен е в 100-те национални исторически обекта. Замисълът е сградата да изглежда повдигната върху 4 щика, които носят 4 хоризонтално разположени пръстени, като три от тях символизират трите атаки срещу Плевен, а четвъртият символизира обсадата на Плевен. Музеят е организиран в четири зали:

- Уводна – включва платна с размери 4x3.60 метра, представящи моменти от османското владичество; Априлското въстание; манифестация в Санкт-Петербург за подкрепа на българите; руската армия, преминаваща река Дунав; битката на Шипка;
- Панорамна зала – представя кървавата битка при Плевен, третата атака на 11-12 септември 1877 г. пресъздадена на панорамно платно, което е с размер 2375 кв. м. и др.
- Диорамна зала – върху платно с размери 17 x 5 м. е представена последната битка за Плевен, през нощта в долината на р. Вит на 10 декември 1877 г.
- Заключителна зала – в две картини с размери 4 x 3.60 м. е представена капитулацията на Осман паша и преминаването на Балкана през зимата от руската армия.

В музея могат да се видят също предмети като оръжия, униформи, лични вещи на офицери и войници, уникални документи и др.

Парк Скобелев

GPS координати: 43.398876 / 43°23'56" N – 24.607181 / 24°3'25" E

Адрес: Парк „Скобелев“, гр. Плевен, област Плевен

Паркът представлява музей на открито, посветен на руския генерал Скобелев. Официалното му откриване е станало на 3 септември 1907 г. в присъствието на българския княз Фердинанд I и множество високопоставени гости от Русия, министри и гости от Плевен. Паркът е обявен за културен паметник с национално значение. Създаден е по инициатива на комитета „Цар Александър II“, с президент Стоян Заимов. Паркът се намира на мястото на най-трудната битка, водена от войските, начело с генерал Скобелев. Сражават се по време на третата атака на Плевен на 11-12 септември 1877 г. Главният вход е оформен с дула на руски оръдия. В самият център на парка има мавзолей, наречен „Братска могила-костница“, върху него са поставени оръдия от Руско-турската война. В интериора на костницата се намират елипсовидни медальони, в които са изписани имената на полковете, водени от генерал Скобелев. Техните кости се съхраняват в саркофаг от черен полиран гранит=

Природен парк Кайлъка

GPS координати: 43.391960 / 43°23'31" N – 24.622266 / 24°37'20" E

Адрес: входът е откъм края на ул. "Сан Стефано", на края на гр. Плевен, обл. Плевен

Парк „Кайлъка“ е защитена природна местност, обхващаща площ около 10 кв. км. Разположен е южно от центъра на град Плевен. Каньонът на река Тученица е дом на богата и разнообразна флора и фауна, обитавана от множество животински видове и защитени растения, включени в Червената книга. В скалите му се откриват фосили на древни водни организми. В самото си начало, непосредствено след града, паркът е пригоден за забавление и е подходящо място за разходка, почивка и забавление. В него се има изкуствени езера и язовир, лодки и водни колела, плувни басейни, хотели, барове, кафета, ресторанти, дискотеки, площадки за игра, тенис кортове, зоологическа градина и летен театър. По инициатива на генерал Иван Винаров и под ръководството на строителния комитет „Кайлъка“, през 1946 г. започва изграждането му. На архитект Тихолов принадлежи първият проект, но урбанизацията и систематизацията на района продължават около 25 години. В момента паркът предлага различни възможности за развлечения, включително и за тези, предпочитащи екстремните спортове, тъй като в него има скали, с височина 200 метра, подходящи за скално катерене.

Музеят на виното

GPS координати: 43.357101 / 43°21'25" N – 24.635630 / 24°38'19" E

Адрес: в природния парк Кайлъка, започващ на края на град Плевен, област Плевен

През 2008 г. е открит Музеят на виното, намиращ се в парк „Кайлъка“. Музеят е уникален проект за България, поради това, че е разположен в малка пещера. Идеята е осъществена благодарение на съвместен проект между български и френски архитекти, сомелиери от гр. Плевен, и с ключовата помощ на Историческия музей в Плевен. Избирането на град Плевен за осъществяването на този проект е обосновано от схващането, че градът е първият център на винената индустрия в България. През 1890 г. тук е открито първото и единствено професионално училище по лозарство и винарство, а дванадесет години по-късно, през 1902 г., се създава първият Национален институт по лозарство и винарство. Колекцията в музея е разположена на площ от повече от 650 кв. м, в пет различни галерии. Състои се от над 7,000 бутилки от всички винени сортове в България. Има бутилки на 40 и 90 г., а най-старата е на 103 г. Посетителите имат възможността да научат за историята на виното и различните сортове.

Парк-хотел Гривица

GPS координати: 43.413718 / 43°24'49" N – 24.691277 / 24°41'28" E

Адрес: на входа на с. Гривица, покрай гр. Плевен, област Плевен

Хотел Ростов

GPS координати: 43.410761 / 43°24'38" N – 24.617896 / 24°37'4" E

Адрес: ул. „Цар Борис III“ № 2, в центъра на гр. Плевен, област Плевен

Ресторант Top Table

GPS координати: 43.410624 / 43°24'38" N – 24.618064 / 24°37'5" E

Адрес: ул. „Цар Борис III“ № 2, в центъра на гр. Плевен, обл. Плевен

Парк-хотел Кайлъка

GPS координати: 43.376943 / 43°22'37" N – 24.621946 / 24°37'19" E

Адрес: в природния парк „Кайлъка“, в края на гр. Плевен, обл. Плевен

Хотел „Вила Кайлъка“

GPS координати: 43.357886 / 43°21'28" N – 24.635253 / 24°38'7" E

Адрес: в природния парк „Кайлъка“, в покрайнините на гр. Плевен, обл. Плевен

ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Област Велико Търново се намира в Северен централен планински регион в България, нейни граници са р. Дунав на север, а на юг отчасти със Стара Планина. Площта на областта е 4.661 км², което представлява 4,19% от територията на България. Състои се от 10 общини, като през 2018 г., съгласно данни на Евростат, населението ѝ е 239 132 жители. Административният център на областта е град Велико Търново. Градът има особено историческо значение като столица на България по време на Второто българско царство (1185-1393 г.).

Голямо е многообразието на находящите се в областта забележителности, исторически и културни обекти. От тях 140 са обявени за паметници на културата с национално значение. Най-значимите са тези, които попадат в категорията религиозни обекти (църкви и манастири), както и множество археологически обекти, а именно - римската крепост Никополис ад Иструм (античен град, построен в периода 101-106 г. от император Траян), Самоводската чаршия (център за традиционни занаяти), крепостта Трапезица и пр.

Като един от трите исторически центъра на християнството в България, в област Велико Търново, по време на Второто българско царство, са построени множество църкви и манастири. Повече от 15 от тях все още действат и могат да бъдат посетени от туристи. Най-внушителните от тях са Килифаревският манастир „Св. Рождество Богородично“, Плаковският манастир „Св. Илия“, двата манастира в с. Арбанаси и църквата „Св. 40 мъченици“. Областта е с много добро географско местоположение и предлага красив и разнообразен пейзаж, състоящ се от долини, върхове, река Дунав и Стара планина. Сред най-впечатляващите са Еменският каньон и водопадът Момин скок, Негованската екопътека и др.

Църква „Св. Троица“ в гр. Свищов

Адрес: площад „Свобода“, в центъра на гр. Свищов, област Велико Търново, близо до р. Дунав.

Достъп: D52, след това ул. „Хр. Павлович“, пътят е добре асфалтиран

GPS координати: 43.616101 / 43°36'57" N – 25.350880 / 25°21'3" E

През 1867 г. възрожденският майстор Колю Фичето от Трявна строи една от последните си творби - православната църква „Св. Троица“. Тя е построена на най-високото място в крайдунавския град Свищов. Храмът представлява трикорабна базилика, с централен купол и още три такива, с характерните кобилици по външната фасада, с ритмично членене и редуващи се слепи арки и каменни корнизи. Апсидата е с вълнообразна форма. Камбанарията е дело на майстор Генчо Новаков, построена е през 1886 г. Църквата е с уникален строеж, поради двете си портални колони, въртящи се около оста си. Майстор Антон Станишев от Дебърската школа е изработил иконостаса. Многобройните икони са рисувани от Николай Павлович от гр. Свищов (79 броя) и Данаил Несторов, потомък на Дебърски майстори - 120 броя. Руският император Александър II е дарил шестте църковни камбани с образи на християнски светци.

Преображенски манастир „Преображение Господне“

Местоположение/адрес: между Самоводене и гр. Велико Търново, страничен път, област Велико Търново

Достъп: E85/D5, после отклонение около 3 км., пътят е добре асфалтиран

GPS координати: 43.116802 / 43°7'0" N – 25.607288 / 25°36'26" E

Преображенският манастир се намира на 7 км. от гр. Велико Търново, на левия бряг на р. Янтра, близо до с. Самоводене. В

началото е бил метох на Ватопедския манастир в Света гора. Основан е от цар Иван Шишман и майка му царица Теодора-Сара (14 в.) и поради това е известен още като „Шишманов“ манастир или „Сарин“. През Второто българско царство е най-голямата църковна обител в региона. Манастирът е на четвърто място по големина в страната. След падането под османска власт на Търново през 1393 г., е опожаряван от турците, а по-късно е възстановен от монах Зотих през 1825 г. Манастирът има форма на правоъгълник, с двор, покрит с калдъръм. Главната църква „Преображение Господне“ е строена от Димитър Софиянлията (1834 г.), а след неговата гибел от Уста Колю Фичето и Иван Бърната през 1837 г. Църквата е триапсидна, кръстовидна, еднокуполна, изградена изцяло с дарения. Уста Колю Фичето строи камбанарията с часовника, а по-късно през 1863 г. върху стария подземен параклис „Св. Андрей“ и малката църква „Благовещение“. До същата 1863 г. майстор Колю Фичето издига големия вход и южното крило с малката гостна. По-късно са изградени трапезарията, магерницата и игуменарницата. Цялата зография в църквата, отвън и вътре, е била възложена на друг голям майстор Захарий Зограф от Самоковската школа (1851 г.). Стенописите отразяват сцени от целия „Покров Богородичен“, Благовещение, Рождество Христово, Сретение, Бягството в Египет, Древо Христово (Дървото на Христос). Изключително ценен и интересен е изографисаният от Захарий Зограф календар с Колелото на живота, изобразяващо суетния живот в лъжовния свят. В манастира има музейна експозиция с изключително стари ценни ръкописи и книги. Манастирската света обител е действащ мъжки манастир.

Николопис ад Иструм

GPS координати: 43.220131 / 43°13'12" N – 25.612251 / 25°36'44" E

Адрес: достъп през E85/D5, след това отклонение около 3 км., между селата Кутина и село Поликраище, област Велико Търново

През 2 в., в чест на победата на войските си над даките римският император Траян основава град Никополис ад Иструм. Името

му буквално означава „Град на победата към Дунав“. Градът е с основните характеристики на гръцки град. В него са открити руини от градски площад – Агора, запазени са все още предните стъпала на базилика, малък театър, публична баня и други публични сгради и магазини. Градът е бил с канализация, а в някои сгради е имало и подово отопление. Разполагал е със собствена валута. Населението му било етнически разнообразно. През 2 в. са изградени и защитни стени, срещу варварските нашествия. Градът е унищожен и изоставен в следствие на две нашествия, това на хуните на Атила от 5 в. и на аварите през 6 в. На мястото му обаче е съществувало българско селище през 10-14 в.

Водопад Кая Бунар (Хотнишки водопад)

GPS координати: 43.146373 / 43°8'47" N – 25.515248 / 25°30'55" E

Адрес: достъп през E85/D5, след това Самоводене по D504, след това D3031 към село Хотница, и след това страничен път около 5 км., област Велико Търново

Водопадът Кая Бунар е завършек на река Бохот, преминаваща през високите места около Търново. Той е уникална природна забележителност с особена красота. Самият водопад е внушителен със своята височина от около 30 метра. Този природен феномен е обявен за защитена зона. От водопада започва живописна екопътека, започваща с дървени стъпала и позволяваща на туристите да изследват красивите гледки, които се откриват пред очите им.

Катедрален храм „Рождество Богородично“, Велико Търново

Храм: „Рождество Богородично“

Местоположение/адрес: ул. „Св. Климент Охридски“, пешеходна зона в центъра на гр. Велико Търново, обл. Велико Търново

Достъп: E85/D5, след това D514, към центъра на гр. Велико Търново, много добре асфалтиран път

GPS координати: 43.081225 / 43°4'52" N – 25.643379 / 25°38'36" E

Катедралната митрополитска църква се намира в Болярска махала до сградата на Великотърновската митрополия, под крепостта Царевец. Върху стара църква Колю Фичето построява сегашния храм (1842-8), като е използвал дялан пясъчник, с корниз и двойна „фичевска“ кобилица от червени тухли. Тя е с четири колони и елипсовидни прозорчета, трикорабна базилика с уникалните си два реда капители отвътре. Камбанарията, също построена от Колю Фичето, се намира на западната стена. Разрушена е от земетресението 1913 г., а в следствие е възстановена по старите чертежи на майстора и гипсовия модел от майстор Грозю от 1934 г. Дърборезбата е дело на Петър Кушлев от Дебърската школа, а царските двери са изработени от проф. Травнишки, като е използван материал от дъб. Църквата е действаща.

Храм „Успение Богородично“ във Велико Търново

Местоположение/адрес: ул. „Св. Климент Охридски“, на кръстовището с ул. „23 Декември“, на брега на р. Янтра, гр. Велико Търново, област Велико Търново

Достъп: E85/D5, след това D514, след това ул. „Св. Климент Охридски“, много добре асфалтиран път

GPS координати: 43.085770 / 43°5'8" N – 25.649974 / 25°38'60" E

Църквата се намира в квартал „Асенов“, точно срещу друга църква - „Св. 40 Мъченици“, на левия бряг на река Янтра. Построена е върху стара средновековна църква, в която цар Калоян положил мощите на св. Филотея Търновска. Днес мощите на светицата се съхраняват в Куртя де Арджеш, Румъния. През 14 в., жената на Иван Александър, Теодора от Влахия, дъщеря на Басараб I, е изпратена тук, против волята ѝ, да стане монахиня. През 1843 г., църквата е реставрирана и изографисана, но към края на 19 в. фреските в нея са заличени. През 1923 г. църквата е реставрирана. Има купол и една абсида, и е заобиколена от тухлен зид. Старите икони са най-ценното притежание на храма. Тук се намира чудотворната икона на св. Петка с надписи на гръцки език, датираща от 1854 г., дарена от един турчин, тъй като излекувала болното му дете. По-голямата част от иконите на църквата са от 16-19 в., от 16 в. са и иконите на Богородица и Христос Спасител. Част от иконите са принесени тук от намиралите се в съседство средновековни църкви. Иконостасът в храма е изработен от майсторът Илия Косев, височината му е 4 метра. Имало е стар иконостас, който е изчезнал. През 2005 г. църквата е изографисана отново.

Църква „Св. Четиридесет мъченици“, Велико Търново

Местоположение/адрес: ул. „Св. Климент Охридски“, на брега на река Янтра, гр. Велико Търново, обл. Велико Търново

Достъп: E85/D5, след това D514, много добре асфалтиран път

GPS: 43.085072 / 43°5'6" N – 25.649659 / 25°38'58" E

Работно време: отворена е за посещения през април-октомври от 9:00 до 18:00 ч., ноември-март от 9:00 до 17:00 ч, като 1 час преди края на работното време се преустановява достъпа на туристи.

„Св. 40 мъченици“ е може би най-известният храм в гр. Велико Търново. Построен е и изографисан е още през 13 в. Храмът е изграден в чест на победата на цар Иван Асен от 9 май (Св. 40 мъченици) през 1230 г. над епирския владетел Теодор Комнин. На мястото му имало некропол от 11 в., като се смята, че тук се е намирала по-късно църквата „Св. Богородица“, която била част от главния царски манастир „Великата лавра“.

Храмът представлява продълговата триапсидна базилика, с шест колони вътре, костница мавзолей и две галерии. През 18 в. турците я превръщат в джамия и унищожават стенописите и иконите ѝ. Църквата „Св. 40 мъченици“ е уникална поради епиграфските си паметници, сред които колоната на хан Омуртаг, Асеновата колона и колоната от Родосто на хан Крум, върху които има надписи, осветляващи българската средновековна история. Тук са погребани цар Калоян (1207 г.), царица Ана Мария, Ирина, св. Сава Сръбски. На това място е открит гробът на цар Калоян, както и неговият пръстен с надпис и печат. През вековете на своето съществуване, църквата многократно е преустройвана.

Ползвана е за важни национални събития, като например обявяването на независимостта на България от цар Фердинанд през 1908 г. Църквата е със статут на архитектурно-строителен паметник от национално значение.

Църква „Св. Димитър Солунски“, гр. Велико Търново

Адрес: ул. „Цар Иван Шишман“, 5000 жк Асенов, Велико Търново

GPS координати: 43.088079, 25.648323

Задължителна спирка от поклонническия ви маршрут е храмът „Св. Димитър Солунски“, разположен в източното подножие на хълма „Трапезица“ във Велико Търново. Нейната история е свързана с обявяването на въстанието на братята Асен и Петър, довело до възстановяването на българската държава през 1186 г. Изпълнена е със смесен градеж, при който се редуват каменни и тухлени редове, което прави храма изключително красив. В нея се откриват два живописни пласта, като единият датира от периода на Второто българско царство, а вторият е от края на XVI – началото на XVII в. При археологически разкопки около църквата са разкрити части от манастира около нея и останки от друг християнски храм и некропол. Църквата е превърната в музей по време на комунистическия режим и статутът ѝ е такъв и до днес.

Крепостта „Царевец“

GPS координати: 43.081664 / 43°4'54" N – 25.646132 / 25°38'46" E

Адрес: пл. „Цар Асен“, в центъра на гр. Велико Търново, обл. Велико Търново

Кратко представяне: По същността си „Царевец“ е архитектурно-музеен резерват, намиращ се на едноименния хълм „Царевец“. Има следи, свидетелстващи, че хълмът е обитаван от 3 в.

пр. Хр., а през 5-7 в. тук се е намирал големият византийски град Зикидева. През 9 век на това място е построено старобългарско селище, укрепено с крепостни стени. След провъзгласяването на Търново за столица на Второто българско царство през 1185 г., градът се превръща във важен административен, военен, културен, религиозен и търговски център. На хълма „Царевец“ се намират важни сгради на държавната администрация, царският дворецов комплекс и патриаршеската църква. Крепостта е с три входа – главен вход, вторият вход (Малката, Асенова порта) и Френкисарската порта, охранявана от най-известната кула, известна още като Балдуинова кула. Тя е свързана с името на латинския император Балдуин, за който се вярва, че бил пленен от цар Калоян в битката при Одрин от 1205 г. Кулата е реставрирана през 1933 г. Царувалите по времето на Второто българско царство са Асен I, Петър, Калоян, Иван Асен II, Иван Александър и Иван Шишман. Голяма туристическа атракция е аудиовизуалният спектакъл „Звук и Светлина“, разказващ за трагичната история на края на Второто българско царство, чрез съчетанието на музика, разноцветни светлини, лазери, вградени в крепостните стени и звън на църковни камбани.

Паметникът Асеновци

GPS координати: 43.082050 / 43°4'55" N – 25.637887 / 25°38'16" E

Адрес: ж.к. „Света гора“, ул. „Александър Стамболийски“, в центъра на град Велико Търново, област Велико Търново

За националния юбилей по повод 800 годишнината от въстанието на братята Асен и Петър, през 1985 г. в град Велико Търново, е издигнат паметникът Асеновци. Асен и Петър са създатели и първи владетели на Втората българска държава. Техният брат Калоян, който сяда на българския престол, превръща България в една от най-могъщите държави в Източна Европа. За Калоян има сведения, че е разгромил латинската армия. Мечът, изгидан се с острието нагоре, символизира средновековната мощ на България. Впечатляващият паметник е поставен на много живописно място, в подножието на хълма „Света Гора“, на брега на река Янтра, в близост до „Стамболовия мост“.

Хотел-ресторант Панорама

GPS координати: 43.084682 / 43°5'5" N – 25.636306 / 25°38'11" E

Адрес: ул. „Стефан Стамболов“ № 63, в центъра на гр. Велико Търново, област Велико Търново

Ресторант EGO 2 Pizza & Grill

GPS координати: 43.084634 / 43°5'4" N – 25.635782 / 25°38'9" E

Адрес: ул. „Стефан Стамболов“ № 79, в центъра на гр. Велико Търново, обл. Велико Търново

Арбанашки манастир „Св. Николай Чудотворец“

Място/адрес: ул. „Св. Николай“ № 11, с. Арбанаси, област Велико Търново; www.svnikola-chudotvorec.com, manastir@svnikola-chudotvorec.com

Достъп: E85/D5, след това D514, посока Арбанаси, след това на входа на селото по посока ул. „Св. Николай Чудотворец“, улицата е добре асфалтирана

Телефон за връзка: 003596232873

Работното време за посетители: 8:00-20:00 ч. (лятно) и 8:00 – 17:00 ч. (зимно)

GPS координати: 43.095971 / 43°5'45" N – 25.664160 / 25°39'51" E

Арбанашкият манастир се намира се на 5 км. от Велико Търново по пътя за Горна Оряховица, в югозападната част на селото. Отбивката е вдясно на пътя и манастирът се вижда в малката долина. Води началото си от 12 в. от времето на царете Асеневци. През 1393 г. манастирът е разрушен от турците и възобновен през 1680 г. Тогава е построена църквата и параклисът „Св. Илия“, в който има запазени хубави стенописи. Църквата „Рождество Христово“ е еднокорабна, с полуцилиндричен свод,

наос, с мъжко и женско отделение. От стенописите интересни са сцените Възнесение Богородично, житие на Св. Никола, има чудотворна Св. Богородица. Иконостасът е от 17 в. с полихромна дърворезба, иконите от параклиса са дело на Тревненска живописна школа. От църковната утвар ценен е полюлеят от 1746 г., обкованият дървен кръст с камъни и емаил, ерусалимиите. Манастирът е девически. В него не се предлага спане и храна. Това може да стане в близките хотели в Арбанаси и Велико Търново.

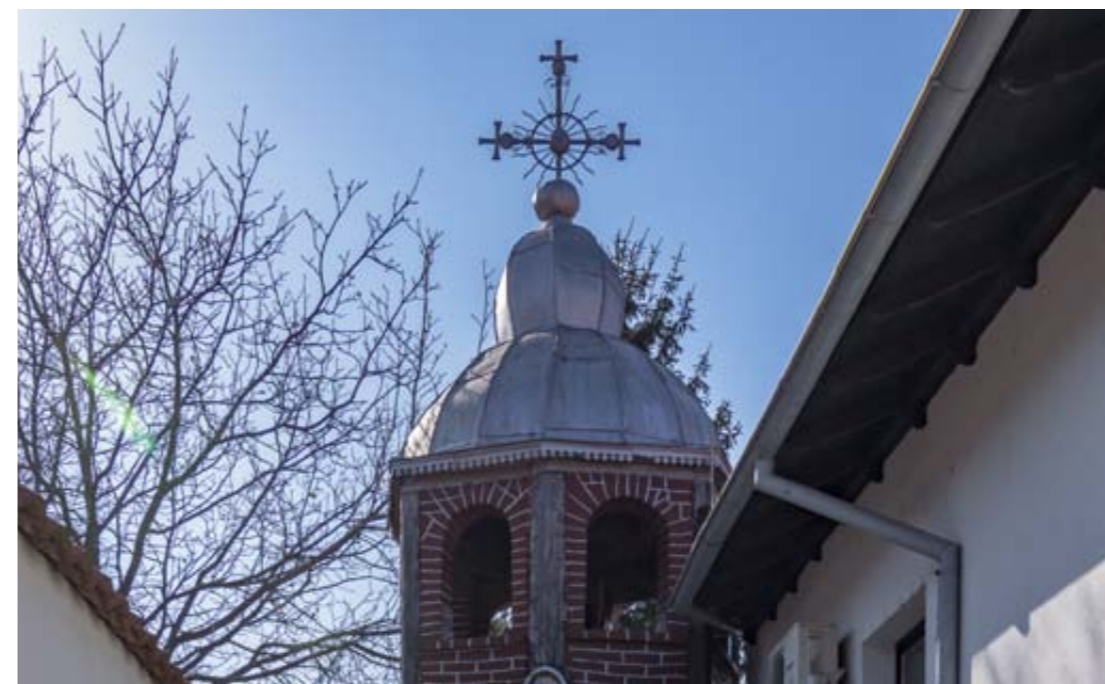
Манастир „Успение Богородично“, Арбанаси

Местоположение/адрес: ул. „Св. Николай“, отклонение по успоредната улица, село Арбанаси, обл. Велико Търново

Достъп: E85/D5, след това D514, посока Арбанаси, след това на входа на селото се завива по ул. „Св. Николай“, пътят е добре асфалтиран

GPS Координати: 43.097903 / 43°5'52" N – 25.659941 / 25°39'35" E

Кратко представяне: Манастирът се намира по пътя между Велико Търново и Горна Оряховица, на входа на село Арбанаси. Построен е по време на Второто българско царство, при управлението на династията на Шишмановци. След падането на Търновската крепост под Османска власт, манастирът едва оцелява,

но е бил изоставен поради това, че е бил многократно разрушаван. През 17-18 в. местните жители го изграждат отново. След 1716 г. са изградени множество жилищни и други сгради, които моделират комплекса на съвременния манастир. Входът е от север. Църковният параклис е с типичната за Арбанаси архитектура. Камбанарията е построена през 1863 г. Църквата е изцяло изографисана. Има уникални сцени от 1600-1603 г. и от 1704 г. В църквата се съхраняват мощите на св. Модест и св. Екатерина, както и някои други реликви от злато и сребро.

Църква „Св. Димитър“, с. Арбанаси

Място/адрес: ул. „Св. Димитър“, пресича ул. „Капитан Павел Грамадов“, с. Арбанаси, област Велико Търново

Достъп: E85/D5, след това D514, посока Арбанаси, след това ул. Георги Анагноста, след това ул. „Св. Димитър“, пътят е много добре асфалтиран

GPS координати: 43.098341 / 43°5'54" N – 25.667766 / 25°40'4" E

Тази църква е най-старият християнски паметник в с. Арбанаси, построена през 16 в. Днешната църква е масивна, много дълга, с двускатен покрив, споена с хоросан и дървени сантрачи, с малки прозоречни отвори, със странични ниши. Храмът има сложна архитектура, характерна за арбанашките църкви. Намира се в центъра на селото в обширен двор. Стенописите в храма са от 1621 г. и са направени благодарение на ктиторите Георги и Фрагула. Интерес представляват стенописите Древо Исеево, Успение Богородично, св. Константин и Елена, Страшният съд, св. Димитър и св. Георги и много други, които са уникални творения на късно средновековната българска живопис. Иконостасът датира от 1794 г., а негови ктитори са Диму и Лада.

Хотел-механа Извор

GPS координати: 43.097887 / 43°5'52" N – 25.666021 / 25°39'57" E

Адрес: ул. „Опълченска“ № 3, село Арбанаси, обл. Велико Търново

Хотел механа Арбанашки хан

GPS координати: 43.099743 / 43°5'59" N – 25.665750 / 25°39'56" E

Адрес: ул. „Георги Кандиларов“ № 3, село Арбанаси, обл. Велико Търново

Механа „Чешмата“

GPS координати: 43.097691 / 43°5'51" N – 25.668556 / 25°40'6" E

Адрес: ул. „Спиро Константинов“ № 7, село Арбанаси

Храм „Св. Архангел Михаил“ в Килифарево

Храмов празник: Св. „Архангел Михаил“

Адрес: в центъра на гр. Килифарево, област Велико Търново

Достъп: E85/D5, след D55, посока Килифарево, много добре асфалтиран път

GPS координати: 42.994791 / 42°59'41" N – 25.617568 / 25°37'3" E

Кратко представяне:

Манастирският комплекс се намира по пътя за прохода Хаинбоаз на 14 км от Велико Търново и на 5 км от с. Килифарево на р. Белица. Основан е през 1348-1350 г. от видния представител на Търновската книжовна школа св. Теодосий Търновски. Манастирът е превърнат в книжовен голям център, като през него са ми-

нали около 460 духовници от онова време като патриарх Евтимий Търновски, Ромил Видински и др. След падането на Търново през 1393 г. той е разрушен от турците. Възстановен е през 1718 г., после отново разрушен през 1793-98 г. Възстановен е през 1842 г., когато майстор Колю Фичето изгражда новата църква „Св. Димитър“ и жилищните сгради. Старата църква „Рождество Богородично“ се превърнала в параклис. До тях е построен и втори параклис. Има интересни стенописи в църквата и в параклисите. Иконите са дело на майстори от Тревненската живописна школа. Интерес представлява иконата на св. Иван Рилски. Старият позлатен иконостас също е с икони от тревненци. Днес манастирът е девически. В него може да се настаняват туристи в стаи с отделен и общ санитарен възел.

Къпиновски манастир до с. Велчево

Храм: „Св. Николай Чудотворец“

Адрес: по поречието на р. Веселина, на края на с. Велчево, обл. Велико Търново

Достъп: E85/D5, след това D55, посока Килифарево, след това D551 посока Плаково – асфалтиран път. Близо до манастира

има къмпинг "Къпиновски манастир", с много добра база и механа-воденица за храна.

Един от най-красивите български манастири се намира в прекрасна местност на разстояние 14 км. от Велико Търново и на 5 км от с. Велчево. Църквата на манастира „Св. Троица“ се предполага, че е строена от цар Константин Асен-Тих (1257-1277) през 1272 г., или от цар Иван Асен Втори (1214-1241). След

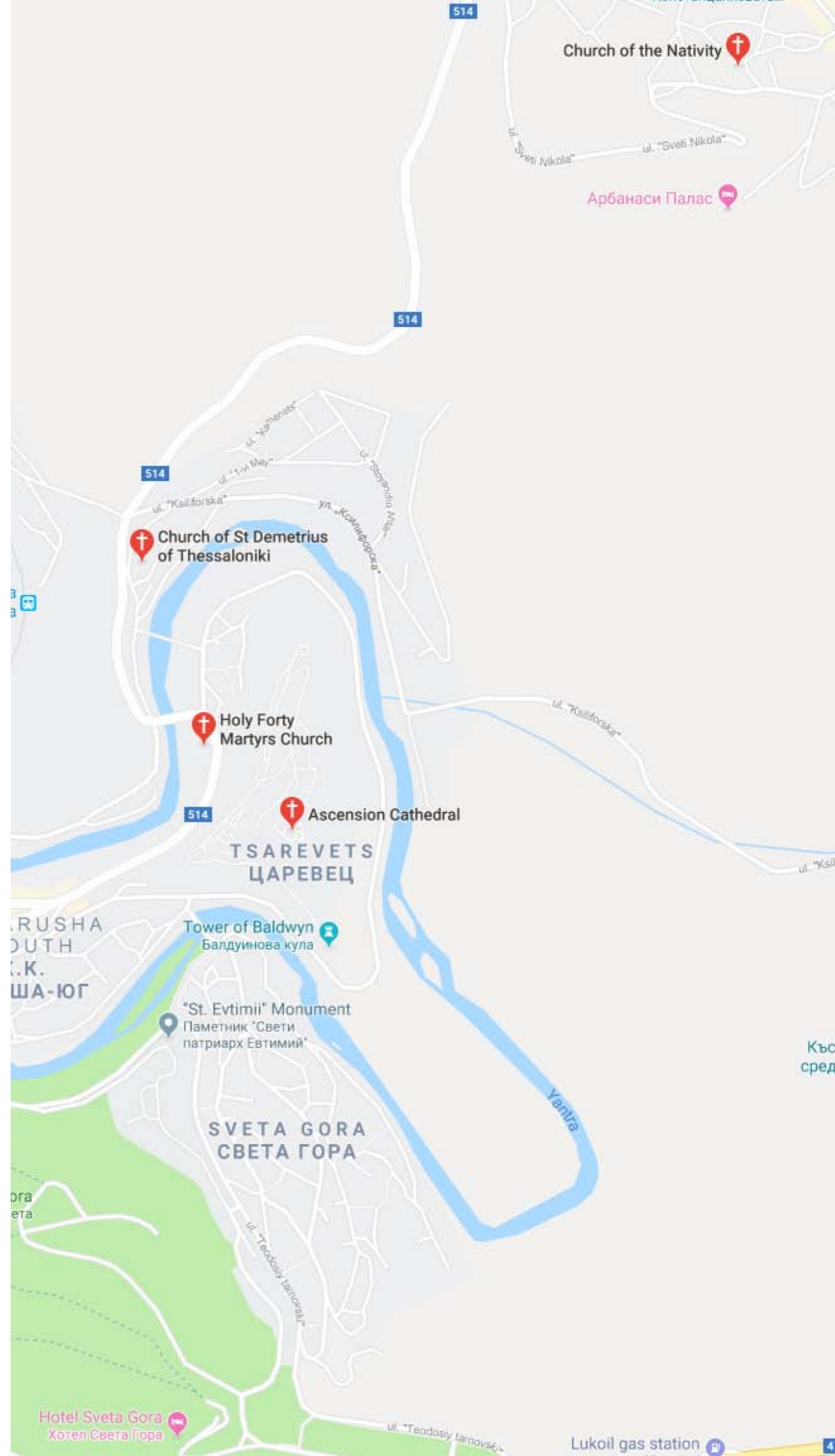
падането на Търново под османска власт (1393 г.) манастирът е разрушен. Възстановен е от местните жители през 17 в. като преданието разказва, че бил строен нощно време, а по време на строежа стените опушвани, за да заблудят турците. След като е бил унищожаван и разграбван няколко пъти, през 1835 г. е възстановен от майстори от гр. Дряново. По-късно братя Хорозови от гр. Елена даряват средства за мащабното строителство на манастирските сгради. Днешната църква е еднокорабна, без купол, с апсида, наос, открита нартика с дървени колони и парапет. Иконостасът и иконите са дело на тревненската художествена школа. В комплекса има още два параклиса, жилищни и стопански постройки, построени във формата на дъга, оградени с голям зид. В двора на манастира има аязмо. В манастира се предлага настаняване.

Къпиновски водопад

GPS координати: 42.976649 / 42°58'36" N – 25.747901 / 25°44'52" E

Адрес: между с. Велчево и с. Къпиново, обл. Велико Търново

Къпиновският водопад е малък водопад до река Веселина. Вирът под водопада е с дълбочина около 6-7 метра. А височината на самия водопад е приблизително 5-6 метра. Намира се в края на каньона до парк Елена.

ОБЛАСТ РУСЕ

Област Русе е разположена в Северна България и граничи с р. Дунав и Румъния на север. Областта е с обща площ 2.803 км², което представлява 2,52% от националната територия. Съгласно статистика на Евростат, през 2018 г. регистрираното население наброява 221.336 жители. Областта е разделена на 8 общини. Основен административен център е гр. Русе, който има стратегическо значение от гледна точка на транспортните и транзитни пътища и се явява важен воден, железопътен и сухоземен транспортен център. Сред основните конкурентни предимства на областта е нейното стратегическо транспортно-географско разположение, тъй като на територията ѝ се пресичат два от деветте европейски транспортни коридора.

На територията на областта се намират множество обекти на културното наследство, включително обекти, които са част от списъка на световното наследство на ЮНЕСКО. Някои от тях са: Паметникът на свободата (на централния площад на гр. Русе), Регионалният исторически музей, къщата на Калиопа, къщата-музей „Захари Стоянов“, Националният музей на транспорта, Пантеонът на възрожденците, останки от античната крепост „Сексагинта Приста“ (където се организира дегустация на вино) и средновековният български град Червен, построен на мястото на ранновизантийска крепост от 6 в., който е един от най-важните и значими военни, културни и църковни центрове през 12-14 в.

По отношение на обектите на религиозното наследство, най-известна дестинация за поклоннически туризъм в област Русе е скалният манастир „Св. Димитър Басарбовски“. Манастирът „Св. Троица“ в гр. Русе има също огромно културно и историческо значение за региона.

По отношение на природните ресурси, с които разполага областта, най-значими обекти са лесопаркът „Липник“, паркът „Приста“ и природният парк „Русенски Лом“, където може да се разгледат големият каньон „Русенски Лом“, пещерата „Орлова Чука“ и пещерата „Водна“ в Табачка.

В Русенска област се организират множество културни и фолклорни празненства. Наличието на разнообразно материално и нематериално наследство в региона потвърждава потенциала за развитие на всички видове туризъм в областта.

Манастир „Св. Димитър Басарбовски“

Местоположение: до изхода на с. Басарбово, област Русе
Достъп: E85/D5, след което D501, пътят е в добро състояние
GPS координати: 43.767026 / 43°46'1" N – 24.964069 / 25°57'50" E

Този манастир се намира недалече от гр. Русе в живописните скали покрай р. Русенски Лом и е единственият действащ скален манастир. Това е паметник с висока архитектурна, културна и религиозна стойност. Част е от веригата скални манастири по река Русенски Лом. Построен е по времето на Втора българска държава, като по това време е бил препълнен с монаси, изпълнени с вяра към Бога и с желание за пречистване и скромен живот. През 15 в. манастирът е владение на великия влашки войвода Иванко Басараб, чиято дъщеря царица Теодора е първата съпруга на българския цар Иван Александър (1331-1371 г.). Според преданието, Иванко Басараб може би е създал манастира, или е бил негов дарител. Манастирът носи името на Димитър Басарбовски, известен още като св. Димитър Нови. Той е историческа личност, роден и живял в селото Басарбово. Когато намерил манастира в скалите, той заживял в него като отшелник. Отличавал се с голяма религиозност, чистота в мислите си към Бога и с любов към животните. Когато почувствал, че умира, си направил гроб между два камъка до реката. По-късно тялото му било намерено нетленно и е било погребано в църквата на родното си село, изградена на мястото на къщата му, а после било пренесено в манастира. Първоначално църквата се наричала „Св. Йоан“. Издълбана е дълбоко в скалата, като на входа ѝ се намира нишата, в която е живял св. Димитър Басарбовски. От иконите най-ценно е изображението на св. Димитър Басарбовски, както и житийни сцени от 1803 г. Липсват стенописи, като такива има отвън на стените на двете килии. Иконостасът датира от 1940 г. В бившата костница на манастира днес има музейна експозиция за историята му и църковна утвар. Върху скалите са останали средновековни графити с човешки и живо-

тински изображения. След първата Руско-турска война от 1774 г. мощите на светеца са пренесени в Букурещ, в патриаршеската църква „Св. Св. Константин и Елена“. Вярва се, че мощите му са спасили Букурещ от чума през 1774 г. Личността на св. Димитър Басарбовски е силно почитана на Балканите, особено от румънския народ и затова е обявен за небесен закрилник на Румъния. Неговата памет се тачи на 26 октомври, както в Румъния, така и в скалния манастир до с. Басарбово. През 2005 г. Румънската патриаршия дарява частица от мощите на светеца на манастира.

Църква „Св. Троица“ в гр. Русе

Храм: „Св. Троица“

Адрес: пл. „Св. Троица“ № 5, гр. Русе, обл. Русе

Достъп: E70/D2, след това ул. „Шипка“, ул. „Цар Освободител“, ул. „Генерал Паренсов“, асфалтов път

GPS координати: 43.847706 / 43°50'51" N – 25.956218 / 25°57'22" E

Църквата е най-старата култова сграда в града. Издигната е върху ранно-християнска църква /катакомба/ от 5 в. Представлява солидна сграда, трикорабна базилика, като корабите са разделени от седем колони. Храмът е дълбоко вкопан в земята. Над входа по-късно е построено голямо кубе в руски стил, а камбаните на църквата са пет на брой. Има два параклиса. В единия - св. „Александър Невски“ от 1884 г., е подредена музейна експозиция

от църковна утвар, а вторият, построен през 1886 г. е посветен на св. св. Кирил и Методий. Към храма е имало устроено килийно училище. Иконостасът е изпълнен от неизвестен майстор, както и иконите. През 1934 г. художникът Господин Желязков, руски възпитаник и проф. Стефан Иванов са поканени да го изографисат. От 1870 г. в храма действа църковен хор, който след 1900 г. е единственият такъв на държавна издръжка. През 1989-2000 г. се извършва реставрация и се поставят и витражни красиви прозорци на църквата. В катедралния храм са погребани четирима доростолско-червенски митрополити. Обявена е за културна ценност от национално значение.

Храм „Св. Георги“, гр. Русе

Адрес: ул. „6-ти септември“ № 61, гр. Русе, обл. Русе

Достъп: асфалтов път

GPS координати: 43.836873 / 43°50'12" N – 25.956582 / 25°57'23" E

Църквата е построена върху стар дървен храм от 1806-1812 г., изгорял по време на Руско-турската освободителна война. След издействано разрешение от османската власт, майстор Пено Никеоглу от Трявна я построява едва в 1843 г. Представлява голяма, дълбоко вкопана земята трикорабна базилика с изградени три олтара: централен – на св. Георги; северен – на св. Димитрий Бесарбовски, южен – посветен на св. Николай Мирликийски Чудотворец. Средният кораб на храма е отделен от другите чрез 6 дървени колони. Изографисан е от Апостол Христов, наследник на Дебърска школа, който по-късно е осъвременен с нов слой от проф. Никола Кожухаров и художника Цанко Георгиев. Иконостасът е произведение на Тревненска резбарска школа, изпълнен от Дончо Тодоров и Божко Стойнов, а по-късният иконостас е дело на проф. Иван Травнишки. Иконите са също изпълнения на тревненска художествена школа от зограф Захарий Цанюв и Ио-

аникий папа Витанов през 1842 г. В комплекса около църквата е издигната камбанарията, строена през 1909 г. и по-късно през 1939 г., когато към нея е построен и параклис, посветен на св. Йоан Рилски. Построена е и църковна къща, в която се помещава библиотеката, заседателни зали и свещноливница (до 1930 г.). В храма се съхраняват частица от мощите на св. Георги, който е избран от 2002 г. за закрилник на град Русе.

Пещера Орлова Чука

GPS координати: 43.593430 / 43°35'36" N – 25.959808 / 25°57'35" E

Адрес: достъп чрез E85/D5, след това D5001, след това D501 и отклонение около 5 км., между село Две могили и село Пепелина, обл. Русе

Пещерата се намира на десния склон на долината на река Черни Лом. Най-вероятно е геоложка формация от края на плиоцена и началото на кватернера, в коритото на подземна река, която изгражда сложна система от тунели, пасажи и зали. Пещерата е с обща дължина почти 13.5 км, като по този начин се нарежда на второ място в България, след пещера Духлата. Открита е през 1941 г. от овчар и е отворена за посещение през 1957 г. Състои се от няколко зали: „Концертна зала“; „Голямата галерия“; „Големите сипеи“, „Малките сипеи“, „Космическа зала“ и зала „Почивка“. Пещерата предоставя на посетителите възможност да се възхищават на голямото разнообразие от скални образувания. По време на проучванията, реализирани в пещерата от специалисти, са намерени кости от пещерни мечки и следи от живот на пещерни хора в нея. В същото време, пещерата е местообитание на 14 вида прилепи, от които три са включени в Червената книга.

Средновековна крепост Червен

GPS координати: 43.622440 / 43°37'20" N – 26.025070 / 26°1'30" E

Адрес: достъп от E85/D5, след това D501 и отклонение от около 5 км., между село Червен и долината на река Черни Лом, област Русе.

Между 12 и 14 в. българският град Червен е един от най-важните военни, културни и църковни центрове на Второто българско царство. Построен е на мястото на Византийска крепост от 6 в., но има археологически сведения, че това място е било населено по-рано от тракийски племена. След 1235 г. придобива особена значимост, защото там се установява Червенската митрополия. Крепостта е разрушена по време на монголската инвазия и е завладяна от Византийската империя през 1278-1280 г. Градът е бил развит като търговски и занаятчийски център, намиращ се на кръстопътя на няколко търговски пътища в региона. Когато е бил завладян от Османската империя през 1388, градът е почти унищожен. Археологически разкопки разкриват останките от голям феодален дворец, крепостни стени, два подземни тунела, останки от 13 църкви, обществено-административни сгради, работилници, улици. Впечатляваща е крепостната кула от 14 в., която е изцяло запазена. Крепостта Червен е обявена за археологически резерват с национално значение.

Регионален исторически музей – гр. Русе

GPS координати: 43.844479 / 43°50'40" N – 25.947612 / 25°56'51" E

Адрес: Пл. „Княз Александър Батенберг“ № 3, гр. Русе

Регионалният исторически музей е основан през 1904 г. като музейна сбирка към мъжката гимназия в града. Настоящата сграда, позната още като Дворецът Батенберг е с важно историческо значение, тъй като е била построена за резиденция на принц Александър I Батенберг. Регионалният исторически музей в Русе обединява експозициите на Историческия музей, Пантеона на Възрожденците; Музеят на градския бит (известен още като Къщата Калиопа); къщата-музей „Баба Тонка“, къщата-музей „Захарий Стоянов“, Екомузеят с аквариума и три външни експозиции: Ивановските скални църкви, средновековният град Червен и римската крепост Сексагинта Приста. Сред най-интересните експозиции са праисторическата керамична колекция; сбирката от кости на праисторически животни; Боровското съкровище от 4 в. пр. Хр.; артефакти от крепостта Сексагинта Приста и от древен Дунавски кастел; колекция от средновековни стенописи; предмети, открити в средновековния град Червен; лични принадлежности на видни български революционери (Георги Раковски, Стефан Караджа и др.), нумизматична сбирка и др.

Екомузеят с аквариум в Русе

GPS координати: 43.844479 / 43°50'40" N – 25.947612 / 25°56'51" E

Адрес: ул. „Александровска“ № 3, град Русе, обл. Русе

Екомузеят с аквариум се намира в сграда, която е построена в началото на 20 в. Природонаучният музей в Русе е открит на 28 септември 2014 г. Той е уникален за България заради аквариума, в който има риба от р. Дунав и вливащите се в него реки. В музея има възстановки на пещерата Орлова чука (дълга над 10 м.) и на Ивановския скалния манастир. Има богата колекция на праисторически животни, включително единствената запазена долна челюст в света на мамут *Romopus*, челюстта на пещерна мечка, различни вкаменелости и диорами, представящи животински видове в реална среда. На най-горния етаж е представен модел на първата българска железопътна линия по пътя Русе-Варна, първата карта на България и много други.

Римска крепост Сексагинта Приста – Русе

GPS координати: 43.847016 / 43°50'49" N – 25.945471 / 25°56'43" E

Адрес: ул. „Цар Калоян“ № 2А, град Русе, обл. Русе

Името на Римската крепост Сексагинта Приста буквално означава „Пристанище на 60-те кораба“ заради победите над даките по време на Дакийските войни, водени от римския император Домициан (85-89 г.), тъй като тук римски легион, състоящ се

от 6000 войници е прехвърлен при устието на р. Русенски Лом. Тези войници са имали нужда от точно 60 кораба, тип пристис.

Римската крепост е построена върху останки от древен тракийски ямен комплекс, важно култово средище, в което са открити множество артефакти. Изглежда тук се е развивала интензивна търговска дейност по време на император Веспасиан (69-79 г.). На територията на крепостта са открити останки от римски военен лагер от първата половина на 4 в. и през първото десетилетие на 5 в., монети и керамика; тунел, който е построен от камък и използван по времето на Османската империя, до който се стига с помощта на 30 стъпала.

Крепостта е разрушена по време на атаките на аварите и славяните в края на 6 в. и началото на 7 в. През 9-10 в. върху руините ѝ е основано средновековното селище Русе, което играе важна административна и военна роля през средните векове. Съвременните проучвания започват с разкопки на римски военния щаб като по-систематично археологическо проучване е направено през 1976-1978 г. и през 2005-2006 г. Като резултат са открити около 50 м. от северозападната стена на крепостта и на кулата, шест сгради, храм на Аполон и военният щаб. Археологическата изложба „Сексагинта Приста“ е открита през 2002 г., а структурите, открити през 1976-1978 г. са също запазени.

Хотел-ресторант „Рига“

GPS координати: 43.853023 / 43°51'10" N – 25.951217 / 25°57'4" E

Адрес: бул. „Придунавски“ № 22, гр. Русе, обл. Русе

Хотел-ресторант „Дунав Плаза“

GPS координати: 43.849378 / 43°50'57" N – 25.954089 / 25°57'14" E

Адрес: Пл. „Свобода“, в центъра на гр. Русе, обл. Русе

Ресторант „Понтон“

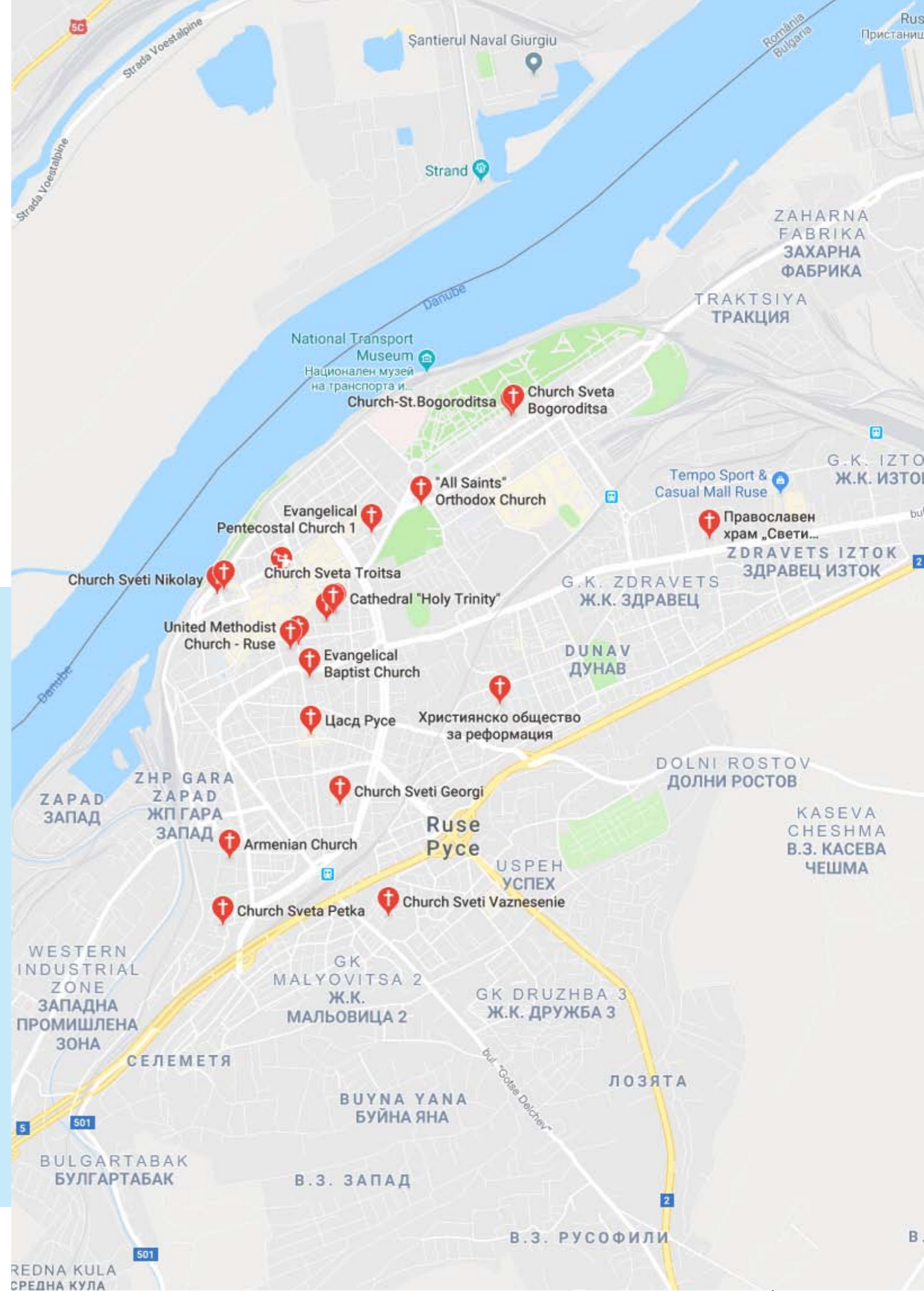
GPS координати: 43.854841 / 43°5'17" N – 25.952941 / 25°57'10" E

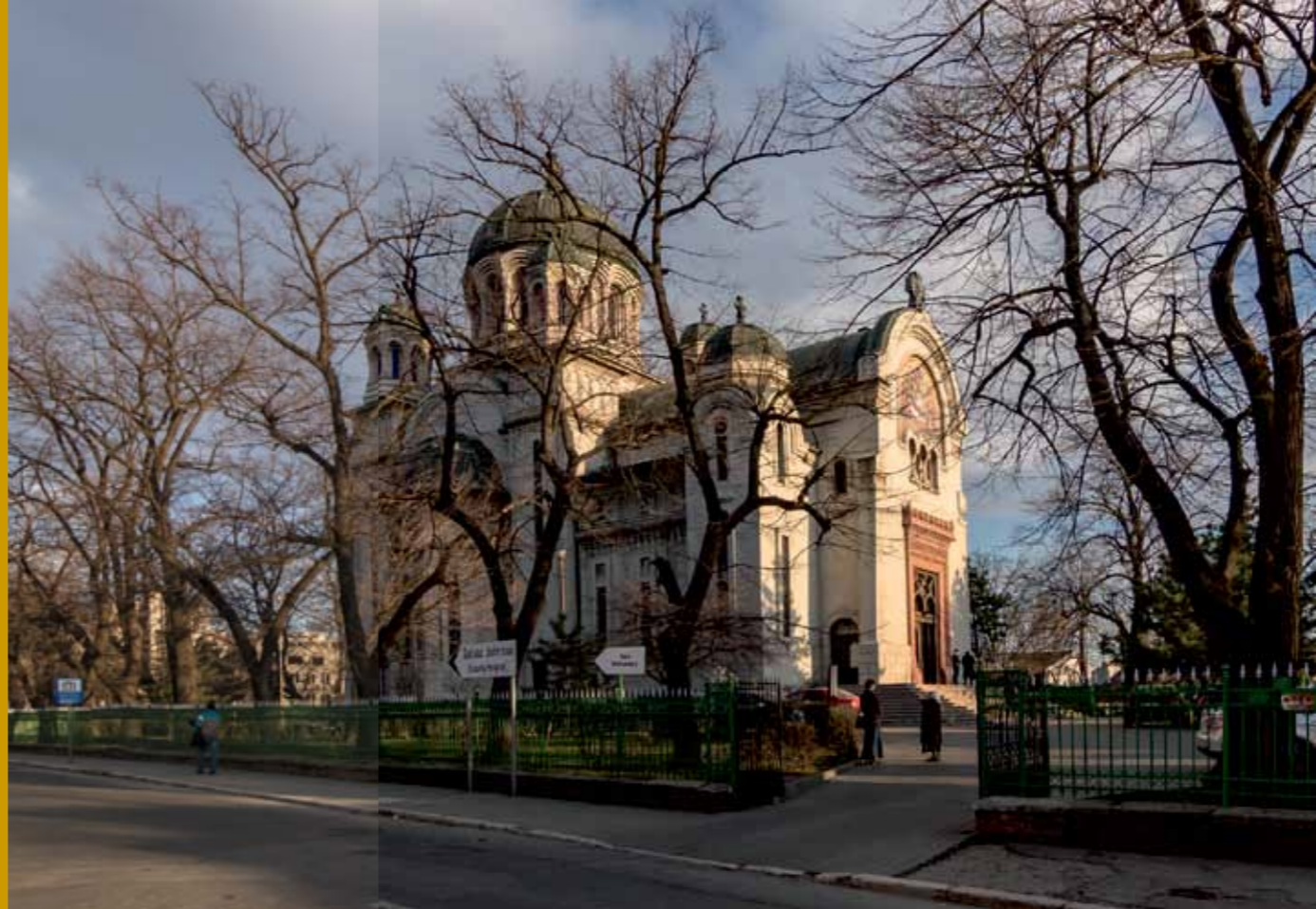
Адрес: На понтон 10 (на кея) на р. Дунав, гр. Русе, обл. Русе

Ресторант „Ла strada“ (La Strada)

GPS координати: 43.850958 / 43°51'3" N – 25.955588 / 25°57'20" E

Адрес: ул. „Александровска“ № 77, пешеходната зона в центъра на гр. Русе, обл. Русе

МЕХЕДИНЦИ

Окръг Мехединци се намира в югозападната част на Румъния, в региона на югоизточна Олтения, на левия бряг на река Дунав, на изхода от дефилето. Граничните окръзи са окръг Долж на югоизток, окръг Караш-Северин на запад, окръг Горж на север, а на юг се намират Сърбия и България, както и река Дунав, чиято дължина от 195 км., и е естествената граница на тези две балкански държави. Окръг Мехединци заема площ от 4.933 км², като това представлява 2,1% от територията на Румъния. Броят на населението е 245 120 жители през 2018 г., според Евростат.

Административното разделение на окръг Мехединци включва 5 града от които 2 градски общини, 61 селски общини и 344 села. Окръжният град е Дробета-Турну Северин. Другите градове са: Стрехая, Оршова, Бая де Арама и Вънжу Маре.

Материалното културно наследство на окръг Мехединци включва 700 исторически обекта, от които 23 са религиозни храмове от национално значение. Населените места, на територията на които са открити тези обекти, са община Дробета-Турну Северин, град Бая де Арама, град Стрехая, и общините Иловъц, Шимиан, Бутойещи и Извору Брънзии. На територията на окръг Мехединци има много известни места за поклонение, част от тях са останките на средновековната църква в Дробета-Турну Северин, руините на манастира Водича, манастирът Стрехая, църквата "Света Троица", църквата "Отрязване на главата на Св. Йоан Кръстител". Обекти с важно значение за местния религиозен туризъм са още: дървената църква "Св. апостоли Петър и Павел" (1757 г.), дървената църква "Св. Архангели" (1783г.), църквата "Света Троица" в Чернец (1663 г.), църквата на бившия манастир "Св. Архангели" в Бая де Арама (1699 г.), църквата Греческу в Дробета-Турну Северин (1803 г.), манастирът Гура Мотрулуй (1512 г.), скитът „Св. Кръст“ в Тополница (1646 г.), Манастирът Мракония (1453 г.).

В целия окръг могат да се видят допълнителни исторически паметници, археологически останки и мемориални къщи като част от културното наследство. Най-известни сред тях са: Музеят на района на желязната порта, Музеят на изкуствата в община Дробета-Турну Северин, имението Бибеску в Коркова, Дворецът на културата Теодор Костеску, архитектурният комплекс Ада-Калех, Траяновият мост, крепостта Дробета, Археологическият обект Островул Маре. Важен туристически обект е статуята на лицето на Децебал, която е издълбана на скала и е всъщност най-високата скулптура в Европа.

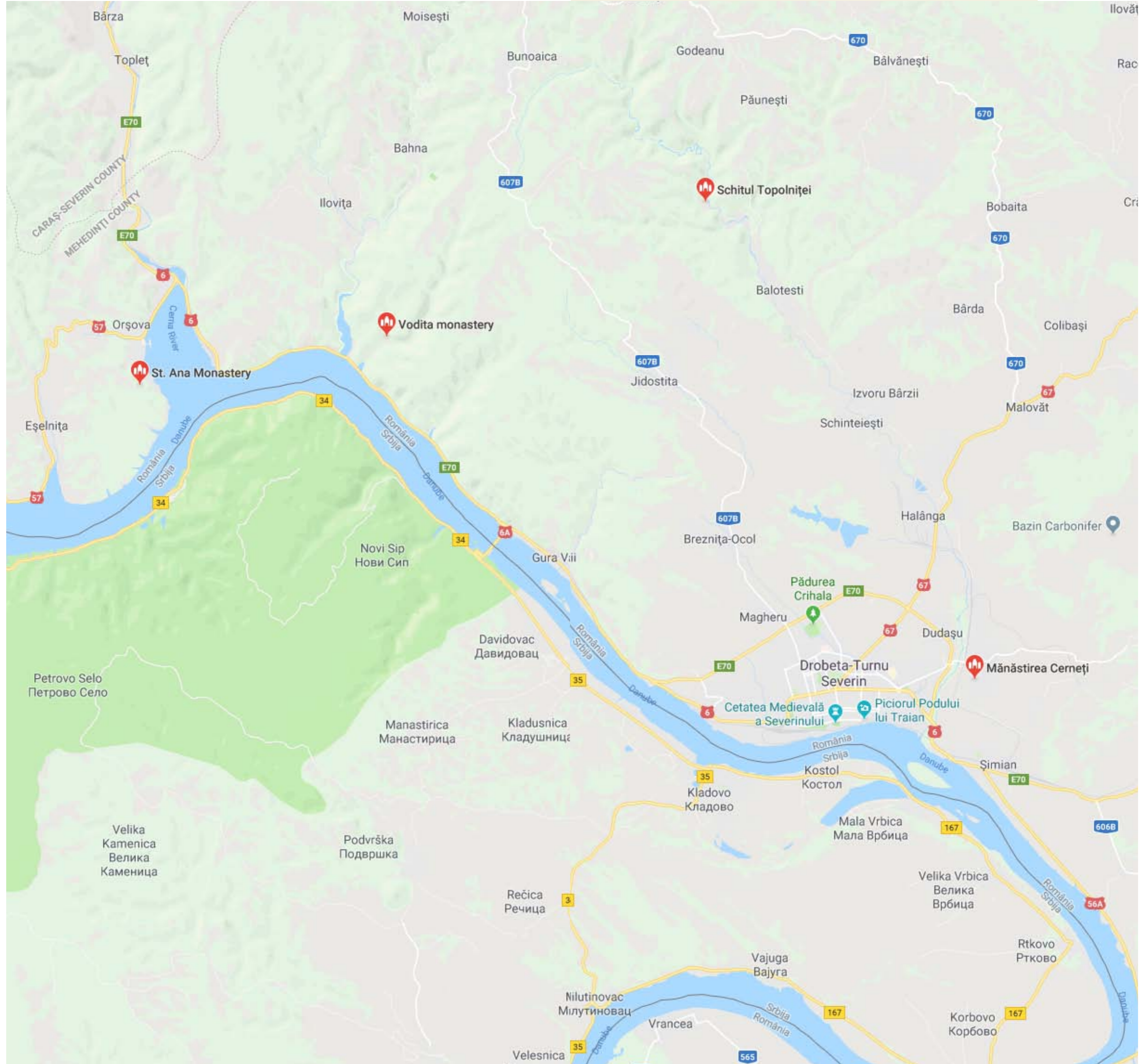
В окръг Мехединци се провеждат чествания на различни празници и фестивали, както в градовете, така и в селските общини (например Фестивалът на люляка в община Поноареле, Фестивалът на лозата и виното в община Вънжу Маре, Фестивалът на народни песни и танци "Ото Алшер" в град Оршова и др.).

Нещо, което е типично за окръг Мехединци е и разнообразното природно наследство. Територията на окръга до голяма степен обхваща Мехединското плато, състоящо се от кристални и варовикови шисти, с надморска височина, варираща от 400 до 600 м. Наличието на варовик благоприятства появата на повърхностни и дълбоки карстови феномени: ждрела, пещери, долини,

естествени мостове, подземни тунели, ровини, долове, долини, с голяма красота, възхищаващи всички, които ги посещават. Сред най-известните природни формирания на Мехединското платото са: Тополнишки карстен комплекс (резерватът обхваща 50 хектара, най-важните от които са Тополнишката пещера и Тополнишките ключове), Карстовите феномени на Исверна (включват пещерата „Исверна „, в която се крие богата пещерна флора и карстовият извор Исверна под хълма Корнету), пещерата Гура Понкотвей. Други природни обекти с важно значение от гледна точка на туристическия им потенциал са природният парк Железни врати, природният парк Мехединско плато (на чиято територия се намират по-голямата част от природните ареали на окръга) и националният парк Домоглед-Валя Карней.

Особен туристически интерес представлява районът на Дунавската клисура, в района на Казаните, която е получила името си от последователните стеснения и разширявания (клисури), дължащи се на височината на скалите. Най-грандиозният естествен пейзаж по течението целия Дунав са т.нар. Големи казани и Малки казани.

Чрез своето природно и етно-културно наследство, Мехединският район предлага възможности за развитие на всички основни форми на туризъм: научен, културен, религиозен, почивка и отдих, селски, екотуризъм, наблюдение на птици, горски туризъм, пещерен туризъм, велотуризм, планинско колоездене, речен туризъм, круизен туризъм, спа и балнео туризъм.

Манастирът Мракония

Храмови празници: „Св. архангели Михаил и Гавриил“ и „Св. Троица“

Местоположение/адрес: На излизане от залива Мракония, окръг Мехединци

Път за достъп: DN 57, асфалтът е в добро състояние

GPS координати: 44.637316 / 44°38'14" N – 22.293386 / 22°17'16" E

Разположен в близост до град Оршо̀ва, манастирът Мракония според някои води началото от 11 в., от времето на воеводите и Глад и Охтум. В историческите извори се появява преди края на 14 в. През 1453 г., в резултат на турските набези, монасите са принудени да го напуснат. Между 1521-1523 г., банът (управителят) на Северин, Никола Гърлищяну, жена му, Анка, и тяхната дъщеря Ирина, съпругата на бана Юбул и тяхната дъщеря Наста, обновяват манастира. Наскоро след това отново е разрушен при многобройните турско-татарски нашествия. Между 1658-1665 г., наново е обновен от монаси, подкрепени от местните жители. По време на турско-австрийските войни между 1670-1682 г. понася множество щети (през 1682 г. бил подпален от мартолози). През 1690 г. има свидетелства за насилствени опити за "обръщане" на монасите в католическата вяра. През 1715 г. турски разбойници убиват почти всички монаси (спасява се само един). През 1738 г. е изгорен от австрийските войски, а през 1788 г. е опустошен от турците. През 1934 г., благодарение на усилията на епископа на Карансебеш, Василе Лазареску, и на протоиерей Йосиф Къмпияну от Оршо̀ва, е построена нова кръстовидна църква от печена тухла с ламаринен покрив, която обаче дълго време остава незавършена. През първите две десетилетия на комунистическия режим се използва като обикновен енорийски храм. През 1968 г., в резултат на работата по водоелектрическата централа на Желязната порта I, старата църква остава под водите на река Дунав. Сегашният манастир е построен след 1989 г. на ново място и от 2007 г. монашеският живот в него е възстановен.

Заливът Мракония – статуята на царят на даките Децебал

GPS координати: 44.640879 / 44°38'27" N – 22.293924 / 22°17'38" E

Адрес: Заливът Мракония

Тази впечатляваща статуя е издълбана директно в планинската скала от екип от 12 алпинисти, координирани от скулптора Флорин Котарча. Художественото творение представлява лицето на царя на даките Децебал и е най-голямата скулптура, създадена в природата в Европа, с височина 55 метра и широчина - 25 метра. Тази забележителна творба е създадена в продължение на 10 години, между 1994 г. и 2004 г. Финансовата подкрепа е дело на румънския бизнесмен Йосиф Константин Драган, който успява да види делото си, осъществено 4 години преди неговата кончина през 2008 г.

Хотел-ресторант Стяуа Дунарии (Дунавска Звезда)

GPS координати: 44.674828 / 44°40'29" N – 22.321010 / 22°19'16" E

Адрес: ул. „Дунарии“, община Ешелвица, окръг Мехединци

Манастирът „Св. Анна“

Храмов празник: „Св. Анна“

Местоположение/адрес: На изхода от Оршо̀ва, ул. „Памфил Шейкару“

Път за достъп: DN6/E70, след това булевард „1 Декември 1918 г.“ и ул. „Памфил Шейкару“, изкачване до върха на хълма Асфалт, много добро състояние

GPS координати: 44.4711857 / 44°42'43" N – 22.396947 / 22°23'49" E

Той е основан от журналиста Памфил Шейкару (1894-1980 г.) в периода 1936-1939 г., по проект на букурещкия архитект Щефан Петернели. Поради известни недоразумения между ктитора и епископ Василе Лазареску (по-късно митрополит на Банат), осъществяването на бъдещия женски манастир с храмов празник "Св. Анна" (на името на майката на ктитора) е отложено. Избухването на Втората световна война и след това налагането на комунистическия режим води до това манастирът да остане неосветен до 2 декември 1990 г. През 1993-1997 г. манастирът е възобновен. В архитектурно отношение наподобява старите румънски дървени църкви, като модернизацията е извършена в традиционния битов (рустикален) стил. Архитектурната форма наподобява буквата „П“, в центъра на която се намира църквата – кръстовидна, с централен купол. От двете ѝ страни са разположени килии, които заедно с църквата оформят вътрешен двор. През 70-те години на 20 в., стенописите са замазани с вар, като днес са запазени в оригиналния си вид само в кулата. Иконостасът е от липово дърво (преместен през 1947 г. в манастира на Тимошени, община

Шаг, окръг Тимиш), както и останалите дърворезби (включително дървените кръстове, унищожени от комунистите в годините 1960-1965 г.), са дело на братята Попа от Букурещ.

Регионалният музей Железни врати, секция Оршоа

GPS координати: 44.722649 / 44°43'21" N – 22.394430 / 22°23'39" E

Адрес: ул. „Порциле де фиер“ № 32, град Оршоа

През декември 2018 г., в местността Оршоа беше открита нова секция на регионалния музей Железни врати. Помещава се в сграда, предоставена от общината. Музеят представлява модерна сграда, оборудвана с всички удобства, за да позволи на посетителите да се наслаждават на следите от историята на тези места. Музеят притежава три тематични изложбени зали: природни науки, история и археология, и етнография. Колекцията на изложбените обекти показва на посетителите снимки от бурната история на този край, живота на турските жители на остров Ада Калех, както и цялостни диорамы (умалени макети), представящи красотата и дивата природа на Националния парк „Железни врати“. Изложени са колекции на различни видове оръжия, както и домакински предмети с културно и религиозно значение. Посетителите могат да разгледат различни предмети, както и интериора на традиционна османска къща. Друга изложбена зала е посветена на различните растения, животни и риби, които обитават този регион, характерен със средиземноморския си климат. Интересно решение представлява холограмният водещ, който се появява като стар турчин, а разказаната от него история пренася въображението на туристите към очарователната история на този край.

Хотел-ресторант Меридиан

GPS координати: 44.725141 / 44°43'30" N – 22.394466 / 22°23'40" E

Адрес: ул. „Ероилор“ № 12, Оршоа

Пансион Оливер

GPS координати: 44.725399 / 44°43'31" N – 22.399117 / 22°23'56" E

Адрес: бул. „1 Декември 1918“ № 16А, Оршоа

Манастирът Водица

Храмов празник: „Св. Антоний Велики“ и „Рождество Богородично“

Местоположение/адрес: на Дунавското дефиле, между Железни врати и Оршоа

Път за достъп: DN 6/ E60 Асфалт в много добро състояние, след това отклонение около 2 км, асфалтът е в сравнително добро състояние

GPS координати: 44.724274 / 44°43'27" N – 22.488537 / 22°29'20" E

Това е една от първите монашески обители, издигнати в румънските земи и първата, основана от св. Никодим Тисмански на север от Дунава. Манастирът е изграден върху руините на друг, по-стар, вероятно от времето на Литовой (починал през 1273 г.). Актът за неговото основаване датира от 1374 г. Предполага се обаче, че около 1369 г. вече е съществувал. Според други сведения, строежът започва през пролетта или лятото на 1370 г., а зографията се извършва през 1371 г. или през 1372 г. За строежа са допринесли както владетелят на Влашко, Влайку Вода (1364-1377 г.), така и сръбският княз Лазар (1371-1389 г.). За известно време тук пребивавал и св. Никодим Тисмански. В някакъв период манастирите Водица и Тисмана се управляват от една игуменка. В резултат на политическите условия Водица имала бурна история. Неговото ръзположение в близост до унгарското католическо кралство Банат, води до неколкотократно му завладяне от унгарците. Светата обител често страдала както от тези нашествия, така и от католическата пропаганда. За последен път е спомената в хрисовула на Раду Красивия от 10 юли 1464 г. В началото на 16 в. Водица е ограбена, изгорена и разрушена от турците. Между 1662-1667 г. няколко манастирски братя отиват да търсят помощ от Русия. В началото на 18 в. монасите от Тисмана започват да възстановяват обителта, но поради честите войни между австрийци и турци тя е окончателно разрушена. След 1990 г., с усилията на игумена Никодим Николаеску, по-късно епископ на Северин и Стрехая, манастирът е възстановен, като приема за свой храмов празник св. Антоний Велики, чието име вероятно е носил още по времето на св. Никодим. Църквата е построена от дърво, в характерния за Марамуреш стил и е осветена през 2001 г.

Манастирът Чернец

Храмов празник: „Света Троица“ и „Св. великомъченица Анастасия Римлянка“

Местоположение/адрес: в община Шимица, с. Чернец, окръг Мехединци

Път за достъп: : DN 6/ E60 (околовръстно на Дробета Турну Северин) Асфалтът е в много добро състояние, след това DJ 607A - асфалтът относително добро състояние и след това третокласен път 23 – асфалтът е относително в добро състояние

GPS координати: 44.634249 / 44°38'3" N – 22.707635 / 22°42'27" E

Дълги години село Чернец е причина за недоразумения – болярите Бузеши (и не само те), манастирите на Говора и Тисмана, а по-късно Козия, си оспорват правото върху селото. Докато игумените и болярите търсят правата си при бана на Крайова, владетелят Михнеа Водъ (1658-1659 г.) започва строителство на нов манастир в Чернец. Работата продължил Григоре Гика (1660-1664 г.), като манастирът е завършен преди 9 ноември 1662 г. През 1663 г. манастирът Чернец е метох на манастира Тимана. По време на царуването на владетелите Шербан Кантакузин (1678-1688 г.) и Константин Брънковяну (1688-1714 г.), манастирът Тимана (чийто метох е Чернец), Говора и Козия се опитват да придобият власт над село Чернец. Въпреки че на 22 октомври 1702 г. спорът между трите манастира приключил и достигнали до споразумение, братството на манастира Чернец не получило спокойствие, главно поради желанието на Тисмана да удържи приходите, получени от мехединския манастир. Така, на 25 май 1714 г., владетелят Стефан Кантакузин (1714-1716 г.) позволява на игумена на Тисмана „да изкара свещеника Стойка от владетелската църква на Чернец“, защото не бил платил финансовите си задължения. На 18 април 1716 г. епископът на Ръмник, Дамаскин, поискал от манастира Чернец да плати дълга си, като свещениците били заплашени с низвержение. Противопоставянето продължило и през 18 в. По този повод, на 13 юни 1752 г., Великият бан Барбу Вакареску, провел задълбочено разследване относно собствеността на имотите Балта Верде и

Батоци на манастира Чернец. Това е последният път, когато се прави препратка към манастира Чернец, след което в изворите се споменава само за църквата в Чернец. Основната причина за премахването на монашеската обител е липсата на сигурни приходи, които да позволят оцеляването му. Църквата е възстановена в периода 1784-1794 г. През 2005 г. обителта е възстановена като девически манастир, а през 2007 г. започват нови строителните работи.

Дворец на културата Теодор Костеску

GPS координати: 44.624034 / 44°37'26" N – 22.654256 / 22°39'15" E

Адрес: бул. „Карол I“, № 4, Дробета Турну Северин

Дворецът на културата „Теодор Костеску“ е представителна сграда, разположена в идеалния център на Дробета Турну Северин, която носи името на своя основател, професор Теодор Костеску. Този забележително културен човек първоначално е бил директор на местната гимназия, след това е избран за председател на театралното общество. Отдал цялата си енергия и дейност за създаване на тази прекрасна сграда, предназначена да бъде първият обществен театър в града. Само за няколко дни, чрез обществена подписка, той успял да събере необходимите средства за строежа. Проектът е изготвен от архитекта Григоре Черкез, а основният камък е положен през 1912 г. Театърът е завършен през 1924 г. и веднага след пускането му в действие успял да предложи на зрителите нов и богат артистичен живот. Изминалите години дали своя отпечатък върху сградата, но от есента на 2010 г. дворецът е подложен на основен ремонт, който завършва през 2015 г., така че днес този символ на културата и изкуството притежава вид, наистина достоен за своето изпълнение със слава минало.

Средновековна крепост на Северин

GPS координати: 44.622047 / 44°37'19" N – 22.657042 / 22°39'25" E

Адрес: ул. „Портулуй“ № 5, Дробета Турну Северин

Средновековната крепост Северин е построена през 13-ти в. по инициатива на унгарското кралство, което издига крепостта за отбрана на южната граница на Банат. Първият гарнизон е съставен от рицарите хоспиталиери (йоанити). Крепостта е стратегически позиционирана на бреговете на река Дунав и в непосредствена близост до древното римско укрепление Дробета. Строителството е извършено през 13-14 в., като през този период тя е трайно укрепена, уголемена и усилена. Стените са защитени от дълбок ров с вода, чиито следи могат да се видят и до днес. Заобиколена е от два реда каменни стени, подкрепени от 6 отбранителни кули. Османските нападения неведнъж са подлагали крепостта на продължителни обсади. Най-опустошителната атака е през 1524 г., по времето на Сюлейман Великолепни, когато стените са напълно унищожени и на практика от укреплението остава само една кула, наречена Кулата на Север, от което идва и името на днешния град Дробета Турну Северин. В резултат на широкомащабни ремонтно-възстановителни дейности, днес крепостта може да се види в цялото ѝ великолепие.

Хотел-ресторант Continental

GPS координати: 44.623829 / 44°37'26" N – 22.652511 / 22°39'9" E

Адрес: бул. „Карол I“, № 2, Дробета Турну Северин

Манастирът Годяну

Храмов празник: „Св. евангелист Йоан“

Местоположение/адрес: община Годяну, окръг Мехединци

Път за достъп: DJ 670, асфалт в добро състояние, след това локален път, асфалт относително добро състояние

GPS координати: 44.799638 / 44°47'59" N – 22.603854 / 22°36'14" E

Това е един от най-новите манастири в Румъния – основан е през септември 2008 г. На 8 май 2009 г. е поставен основният камък на църквата. През 2015 г. в манастирския двор е издигнат параклис.

Манастирът Кошуця-Кривелник

Храмов празник: „Преподобни Пахомий Велики“

Местоположение/адрес: на изхода на село Фиризу, община Иловъц

Път за достъп: DN67 между Гърдоая и Крайова, асфалтът е в много добро състояние, след това DJ 671A община Сисещ, асфалтът е в добро състояние, след това DJ 671E община Иловъц, асфалтът е в добро състояние, след това с. Дълбочица, с. Фиризу, асфалтът е в лошо състояние, на излизане от селото – черен път в много лошо състояние

GPS координати: 44.859188 / 44°51'33" N – 22.71424 / 22°42'51" E

Според преданието манастирът е построен от Св. Никодим Тимански. При археологическите разкопки, направени през 1936

г., учителят Ал. Баркачила, директор на гимназия „Траян“ в Турну Северин, разкрива руините на две църкви: една стара, по-голяма, и една по-нова, с по-тънки стени. Смята се, че първата църква е основана от самия св. Никодим, а втората от болярин на име Хамза. В един хрисовул от 10 април 1493 г., адресиран до игумена на манастира Тисмана, владетелят Влад Монах споменава манастира Кошуця и неговия игумен. През 1719 г., сред манастирите на Олтения се споменава и параклисът на манастира Кривелник. През първата половина на 18 в., един австрийски капитан, Фридрих Шварц, споменава в своите карти и манастир, разположен на левия бряг на река Кошуця, между реките Синтяска и Лъпушник, между селата Дъмбовица и Раковица. През 14 и 15 в., в землището на сегашната община Иловъц е имало монашеска обител, която през 18 в. била в развалини. Възстановен е като мъжки манастир през май 2005 г.

Манастирът Бая де Арама

Храмов празник: „Св. архангели Михаил и Гавриил“ и „Св. великомъченица Марина“

Местоположение/адрес: успоредно на ул. „Милко Бъйешу“, до площада на село Бая де Арама, окръг Мехединци

Път за достъп: DJ 670 асфалт в добро състояние

GPS координати: 44.999806 / 44°59'59" N – 22.804740 / 22°48'17" E

Според преданието, манастирът е построен от Милко Бъяшул, ватаф на местните миньори, по настояване и с помощта на управителя Константин Брънковяну и с подкрепата на Корня Бръилою, велик бан на Олтения. Строежът на църквата започва на 22 май 1699 г. и е завършена само за една година (1700 г.). Въпреки това, поради забавяне на изографисването и недостига на пари, църквата е осветена едва на 7 май 1703 г. Предполага се, че на това място е имало по-стар манастир, който бил възстановен. Скитът Бая де Арама (понякога в някои документи е посочван като манастир), преди 1718 г., бил метох на Хилендарския светогорски манастир (вероятно дарен от Милко Бъяшул, по народност сърбин). Мъжкия манастир Бая де Арама остава в историята и с включването си в революцията от 1848 г., когато игуменът Герасим, управлявал манастира от 1832 г., е твърд поддръжник на пашоптисткото движение. След одържавяването на поземлената собственост на метосите през 1863 г. манастирът е превърнат в енорийска църква. Той е възстановен през 2008 г. като женски манастир. От стария манастирски комплекс

е запазена само църквата, както и следи от външната стена на манастира, вероятно издигната в края на 18 в. Иконописта е дело на зографите Нягое и Партений (последният бил йеромонах в Тисмана). И днес виждаме лицата на ктиторите: Милко Бяшул, Мара, неговата съпруга, техните четирима синове (Милко, Георге, Николчя и Семен) и семейството на великия бан Корня Брълиою: съпругата му Станка и техните двама синове Барбу и Константин. Всички те са изобразени по стените на църквата, заедно с управителя Константин Брънковяну.

Божият мост, пещерата Поноаре, варовиковите поля

GPS координати: 44.975072 / 44°58'30" N – 22.761444 / 22°45'41" E

Адрес: община Поноаре, окръг Мехединци

Божият мост е природно явление с карстов произход, образуван от срутване на тавана на пещерата. Той е най-големият естествен мост на страната и втори по големина в Европа, с дължина 30 метра, широчина 13 метра, височина 22 метра и дебелина 9 метра, и единственият такъв мост, по който може да ходи. Зад моста, в основата на един хълм, се намира **пещерата Поноаре**, друга природна атракция, представителна за карстовия релеф в тази област. Входът на пещерата е с формата на полукръг, с широчина 15 метра и височина над 3 метра, така че достъпът до пещерата е лесен. Надморската височина в района е 337 метра. Галериите са с обща дължина от 734 метра, представлящи широки пространства с богати формирания от сталагмити и сталактити. В платото зад пещерата можете да се насладите на друг компонент от карстовия комплекс, разположен в тази област, съответно на полетата от варовик, които всъщност представляват нагънати карстови геоложки формации. Камъните са с удължена и набраздена форма, формирана от водата във варовиковите скали. Тези окопи понякога надвишават 4-5 метра

дължина и имат дълбочина до 30 см, като понякога са покрити с растителност. Понорските варовикови полета се отличават с разнообразие и експанзия, с различни групи камъни като тези от пещерния хълм, които образуват две отделни полета – полето на Клеопатра и полето на Афродита. Всички тези варовикови образувания са уникални природни забележителности на европейско ниво.

Хотел-ресторант Конакул Бойерулуй, с. Поноаре

GPS координати: 44.974079 / 44°58'26" N – 22.763106 / 22°45'47" E

Адрес: с. Поноаре, окръг Мехединци

Къща за гости-ресторант Каса Алба (Бялата къща), гр. Бая де Арама

GPS координати: 44.999520 / 44°59'58" N – 22.809396 / 22°48'33" E

Адрес: ул. „Викторией“ № 44, град Бая де Арама, окръг Мехединци

Хостел-ресторант Изворул рече, гр. Бая де Арама

GPS координати: 45.010756 / 45°0'38" N – 22.816303 / 22°48'58" E

Адрес: DN 67D, ул. „Бребина“ № 47, град Бая де Арама, окръг Мехединци

Манастирът Жиана

Храмов празник: „Св. мъченик Юлий Доростолски“

Местоположение/адрес: на изхода от община Жиана, окръг Мехединци

Път за достъп: DJ 562A, DJ 606 асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 44.413978 / 44°24'50" N – 22.739448 / 22°44'22" E

Светата обител е основана като мъжки манастир през 2008 г. Изграждането на църквата започва през 2012 г., като строителните работи продължили 9 месеца. Манастирът е изграден върху 5 хектара, дарени от наследниците на стара болярска фамилия, която е имала много имоти в района.

Манастирът Гура Мотрулуй

Храмов празник: „Преподобна Параскева-Петка“

Местоположение/адрес: на изхода на село Гура Мотрулуй, община Бутойещ, окръг Мехединци

Път за достъп: DN 6/ E70/E79 асфалтът е в много добро състояние, след това DC 115 асфалтът е в относително добро състояние, последните 500 метра са без асфалт

GPS координати: 44.551769 / 44°33'6" N – 23.444092 / 23°26'39" E

Традицията приписва на св. Никодим Тисмански основаването и на този манастир, който е известен днес като Гура Мотрулуй. На същото място Харват Логофтул издигнал манастир още преди

15 януари 1515 г. С течение на времето обителта се срутила и изчезнала, така че сегашната църква на манастира е построена по времето на Матей Басараб, през 1653 г., от Преда Брънковяну, дядо на воеводата Константин Брънковяну, вероятно върху руините на стария храм. Църквата обаче не била завършена, тъй като изписването било направено чак през 1702-1705 г., по времето на Константин Брънковяну. През 18 в. манастирът преживява период на упадък. Турците продължават да нанасят щети на светата обител – грабителските набези от юг (особено между 1719-1738 г., когато Олтения е Хабсбургско владение) често достигат манастира. Дори и след 1738 г., манастирът не се ползва от твърде голяма сигурност, защото според документ от 12 ноември 1792 г. той е оставил на съхранение документите на имотите си в манастира Хурези. Няколко земетресения, пожари и участието в революцията от 1821 г. още повече разрушават обителта. Между 1832-1858 г., игумен на манастира бил ученият архимандрит Евфросин Потека. След одържавяването на манастирските имения (1863 г.), манастирът на Гура Мотрулуй става обикновен енорийски храм в енорията Гура Мотрулуй. През 1892 г., пожар унищожава голяма част от иконостаса (от позлатена липа). След няколко ремонта, през 1943 г. обителта отново отваря врати като девически манастир. В 1960, в резултат на прилагането на декрет No. 410/1958, почти всички монахини са прогонени. Въпреки това, в периода 1981-1989 г., Митрополия Олтения извършва редица ремонтни дейности. През 1990 г., светата обител е възстановена, този път като мъжки манастир.

Манастирът Стрехая

Храмов празник: „Света Троица“

Местоположение/адрес: в центъра на град Стрехая, окръг Мехединци

Път за достъп: DN6/E70, Асфалт в много добро състояние

GPS координати: 44.621424 / 44°37'17" N – 23.192537 / 23°11'33" E

Църквата на манастира Стрехая, противно на общото правило, което изисква църквите да бъдат насочени с олтара на изток, е ориентирана 42 градуса на юг. Този факт изглежда се дължи или на грешка в дизайна, или е умишлено изградена така. След реставрацията, извършена през 1963 г. било установено, че феодалната къща и църквата принадлежали към различни етапи на строителство, като къщата е била датирана през първата половина на 16 в., в славата на епохата на Крайовските боляри, а църквата, заедно с подсилената странична стена, с килиите и други манастирските сгради, е от времето на управлението на Матей Басараб, и по-специално около 1645 г. Установено е също, че нито къщата, нито църквата, нито другите сгради са предшествани от предишна строителна фаза. В началото на 16-ти в., вероятно през 1510 г., в Стрехая е изградена резиденция на банство Олтения, документално засвидетелствано от времето на Влад Монах, с документ от 16 май 1589 г. През 17-ти в. владетелят Матей Басараб възстановява къщата (издигната преди повече от един век), изгражда на същото място църква, килии, допълнителни постройки и защитна стена. Относно причините, които подтикнали Матей Басараб да преустрои в манастир сградата, първоначално замислената като типична владетелска резиденция, повечето историци са на мнение, че той следвал примера на Василе Лупу, владетел Молдова, който около 1640 г., преустроил в манастир крепостта Нямц за да не се наляга да я събаря, както искали турците. Вероятно по сходни причини и Матей Басараб предпочел да превърне тази резиденция в манастир, вместо да я събори. При необходимост манастирът може да служи и за отбранителна крепост. През втората половина на 17-ти в. е добавен притвор и също така е разширена и къщата. През 1693 г., игуменът Силвестър издига оградна стена от камък. Между 1716-1718 г. австрийците (които тогава са във война с турците) изграждат на разстояние, вариращо между 10 и 50 м около манастира, петоъгълно укрепление от пръст и изкоп, с полукръгли бастиони по ъглите. Важен етап от историята на манастира Стрехая е втората половина на 17 в., когато владетелят Григоре Гика (февруари 1672 г. – ноември 1673 г.) учредява третата епископия във Влашко, която има кратко съществуване от около шест години (1673-1679 г.). Тя е управлявана от един единствен епископ, Даниил. Манастирът Стрехая нямал спокоен живот. Турци, австрийци, и накрая отново турци многократно пречат на спокойствието на монашеската обител. През 1821 г., на път за Букурещ, Тудор Владимиреску влязъл в манастира Стрехая, както по-рано направил в Тисмана и Гура Мотрулуй, и го превърнал отбранителна крепост. Участието на монашеската обител в революцията на 1821 г., изглежда имало негативни последствия за монасите тук, които, поради страх от отмъщение, вероятно са напуснали манастира. 118 години по-късно в обителта е извършен основен вътрешен и външен ремонт. Наново са изградени всички килии, къщи, кладенец, конюшни и покриви. През 1846 г. обзавеждането, църквата истройките са в плачевно състояние. Монашеският живот престава през 1864 г., с прилагане на Закона за одържавяването на

манастирите, когато древният манастир Стрехая се превръща в обикновена енорийска църква. През 1925 г. обителта е ограбена от крадци, които откраднали почти всичко. След установяване на комунистическия режим, манастирът продължава да търпи страдания – през 1957 г., богослужението било забранено. Въпреки това през същата година (1957 г.) са започнати ремонтни дейности. До 1990 г. манастирът е музей. Едва след премахването на комунистическия режим, древната собственост на Крайовските боляри отново става монашеска обител. Манастирът Стрехая е част от категорията на укрепените манастири, със силни отбранителни стени. Заобиколена е от четири страни със стени с правоъгълна форма, в средата на които се намира църквата. Входът на манастира се намира под една кула, която мълчаливо наблюдава посетителите. От дясната страна се намират монашеските килии, а отляво наблюдателната кула. Църквата може да се счита за едно от последните оригинални художествени творения на мунтянската школа от 17-ти в. Има три части: олтар, наос и пронаос, към които се добавя и притворът, изграден по времето на Константин Брънковяну (1693 г.). Разграничават се два стенописни слоя. Първият, може би оригиналният, е много чист, а вторият изглежда наподобява старата иконография с разлики в размерите и нюансите. Вероятно датира от 1826 г. От лявата страна на наоса са портретите на Матей Басараб и г-жа Елена, а в отъясно от врата са изобразени ктиторите Барбу Крайовеску и "Жупан Първу бив вел Ворник". Фигурите на благодетелите на светата обител са изобразени и в пронаоса.

ОКРЪГ ДОЛЖ

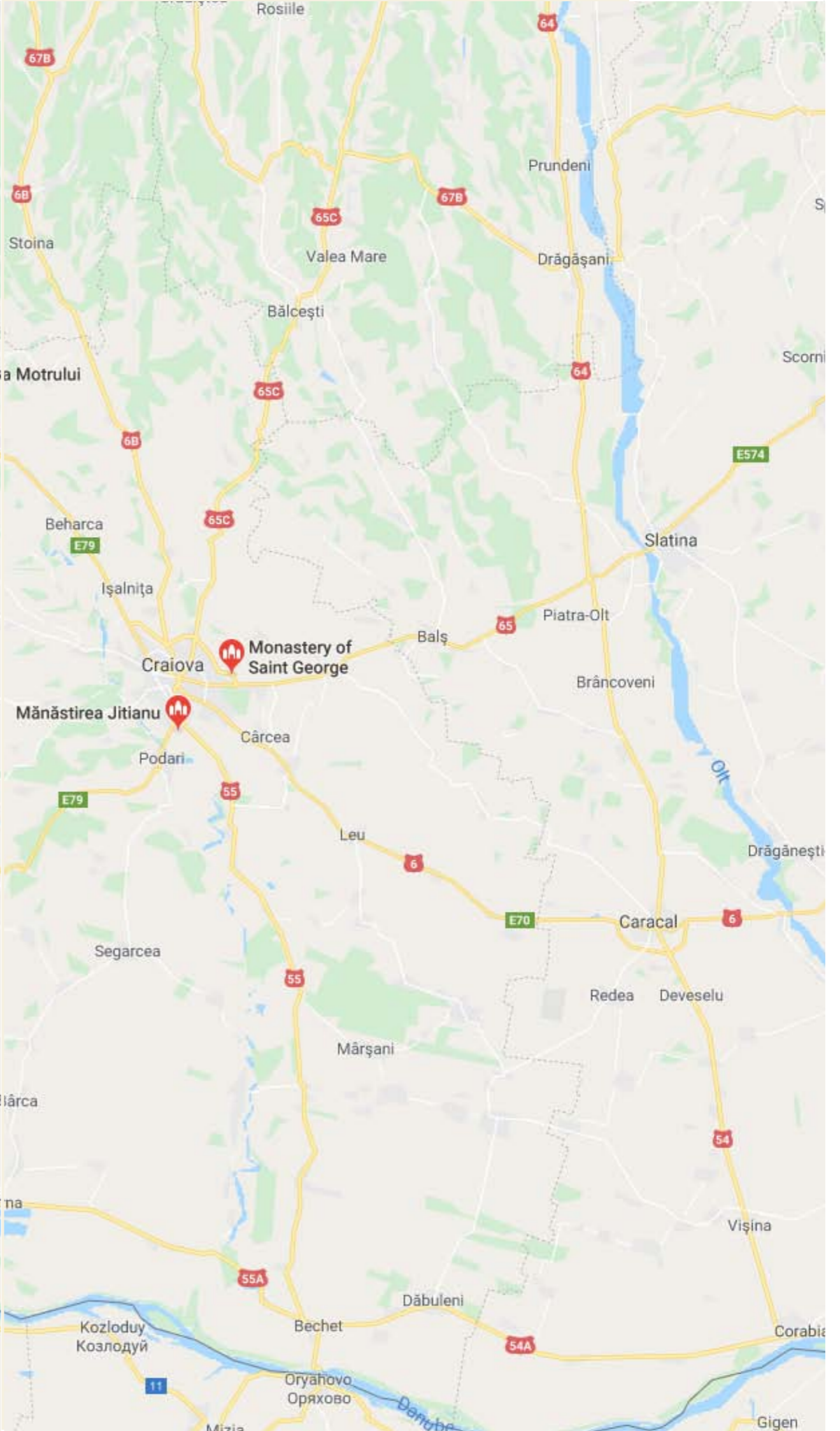
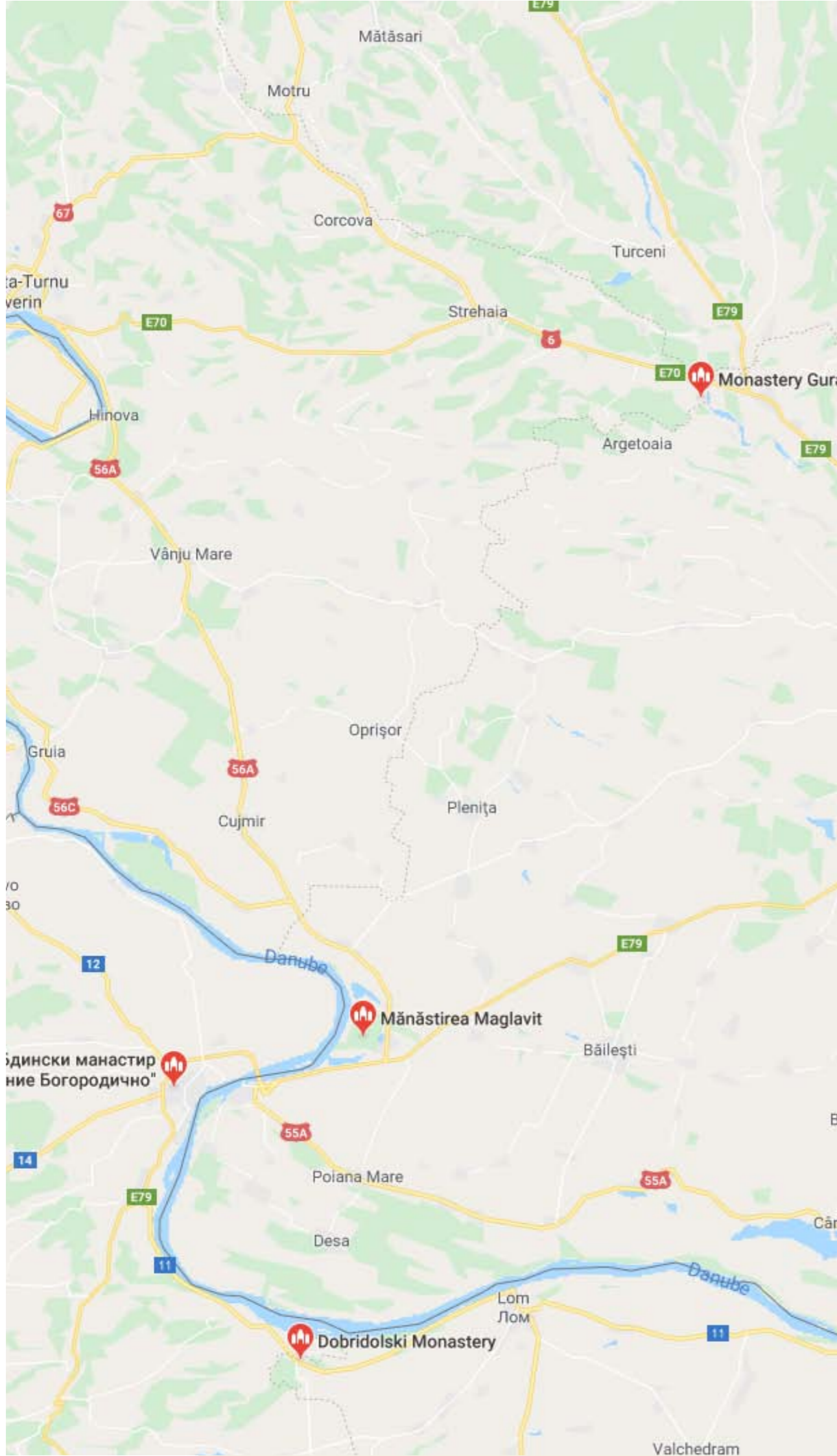
В окръг Долж са регистрирани 700 исторически паметника като част от материалното културно наследство. От тях 15 са религиозни места за поклонение от национално значение. Населените места, на чиято територия се намират, са община Крайова, община Подари, община Коцофени дин Фаца, община Мелинеш и община Малу Маре. Най-известните богослужбни места, намиращи се на територията на окръг Долж са: ансамбълът *Архиепископия Крайова и Митрополия Олтения*; дървената църква „Вси светии“; църквата „Успение Богородично“; манастирът „Житиану“. Важно значение за местния туризъм имат и манастирите Кърчя, Маглавит, Попънзълеци, Кошуна. Всички те може да бъдат включени в атрактивни религиозни маршрути, включително и манастирите на съседните окръзи на Олтения (Мехединци, Горж, Вълчя, Олт).

По отношение на изграденото наследство с туристически потенциал на ниво окръг Долж можем да добавим и:

- 9-те музея в Крайова и Калафат – наскоро ремонтирани и обновени, те се помещават в сгради, които са исторически паметници и разполагат с множество уникални исторически, археологически и етнографски експонати от областта на пластичните изкуства, които може да бъдат включени като част от туристическите обиколки на регионално, национално и дори международно ниво. Сред посочените вече туристически къщи-музеи, интерес за културния туризъм представляват също тази на актьора Амза Пелля в Бъйлещ, или музея на културната асоциация Кастраница в Деса;
- Палати и средновековни сгради: палатът Ворворяну и палатата на правосъдието, банята, къщите на Глоговяну и Валимареску от Крайова, заедно с наскоро обновения исторически център на града, Кулите в Алмъж, Чернътеци и Врабова Алмъж, Черновци и Бралава;
- Археологически обекти: крепостите Ръкари, Деса, укрепленията на даките Пелендава и Извор, археологическите обекти в Бъздана, Кърчя, Чиорюу Ноу и Коцофени дин Дос.

Според стратегията за развитие на окръг Долж, нематериалното културно наследство на окръга се предлага на туристите и посетителите чрез:

- Множеството обичаи, традиции и традиционни занаяти, както и фолклора на Олтения, които все още са запазени и насърчавани в някои селски райони;
- Международни фестивали и конкурси, организирани в окръга, особено тези на народната музика, театър и пеене;
- Инициативи като Културното пристанище на крепостта, което насърчава културата и местните традиции, или интерактивния туристически център "Константин Брънкуш" в Крайова (в момента в строеж), където ще се помещават творчески работилници, изложбени зали, конферентни зали и т. н.

**Манастирът „Св. великомъченик Димитър“
(Митрополитска катедрала)**

Храмов празник: „Св. Димитър Солунски“, „Св. мъченици Сергей и Вахх“, „Св. мъченица Татяна“ и „Св. Нифон Константинополски“

Местоположение/адрес: ул. „Матей Басараб“ № 1 в центъра на град Крайова, окръг Долж

Път за достъп: Е79, ул. „Михаил Когълничяну“, ул. „Сф. Думитру“. Асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 44.315173 / 44°18'54" N – 23.791623 / 23°47'30" E

Историята на Крайова е изцяло свързана с историята на църквата „Свети Димитър“, считана за най-старата религиозна сграда в града. Ето защо храмът се радвал на особено внимание от страна на благоверните воеводи и боляри, които често допринасяли за нейното поддържане и благоукрасяване. Археологически свидетелства, открити при реставрационните дейности през 1888 г., карат някои историци да твърдят, че строителството на храма може да бъде отнесено към 8-9 в. Други поставят началото на неговото съществуване по времето на братята Петър и Асен (края на XII в.), на Йоан Куманина (първата половина на 13 в.), или на Мирчо Стари (1386-1418 г.). Църквата най-вероятно е била изцяло възстановена от Барбу Крайовеску (в края на 15 век), вероятно върху руините на по-старата. Първият документ, в който изрично е упомената, датира от 1645 г., където е наречена „Владетелската църква в Крайова“. В други документи се появява под името „Бъняса“. През 1651 г. била наново изградена из основи от Матей Басараб, а впоследствие ремонтирана от бившия велик комендант Петру Обедяну в 1690 г., от сина му, главният столник Константин Обедяну в 1724 г., когато е и изографисана от Теодосий, Андрей и други. От 1765 г. се превръща в метох на епископия Ръмник. Църквата е силно повредена от земетресението през 1838 г. и е затворена през 1849 г., като остава в руини до 1889 г. Отново е изградена из основи с подкрепата на крал Карол I и кралица Елизабета под надзора на френския архитект Емил Лекомт де Нюи (Emile Lecomte de Noüy), между 1889-1893 г. (и отново е осветена). Между 1906-1933 г. е обновена и изписана от френските художници Менипо (Menipot) и Борие (Bories), като възстановителните работи про-

дължават и след това. В катедралата „Свети Димитър“ се намират мощите на св. Нифонт Константинополски, на св. Сергей и Вахх и св. мъченица Татяна. По мнението на румънския историк Н. Йорга, към този храм функционирало и най-старото църковно училище в Олтения. През 1939 г., църквата става митрополитска катедрала. Последната дейност по реставрацията и консолидацията на храма е извършена между 2006 и 2007 г.

Църква „Мадона Дуду“ или „Майка Пречеста“

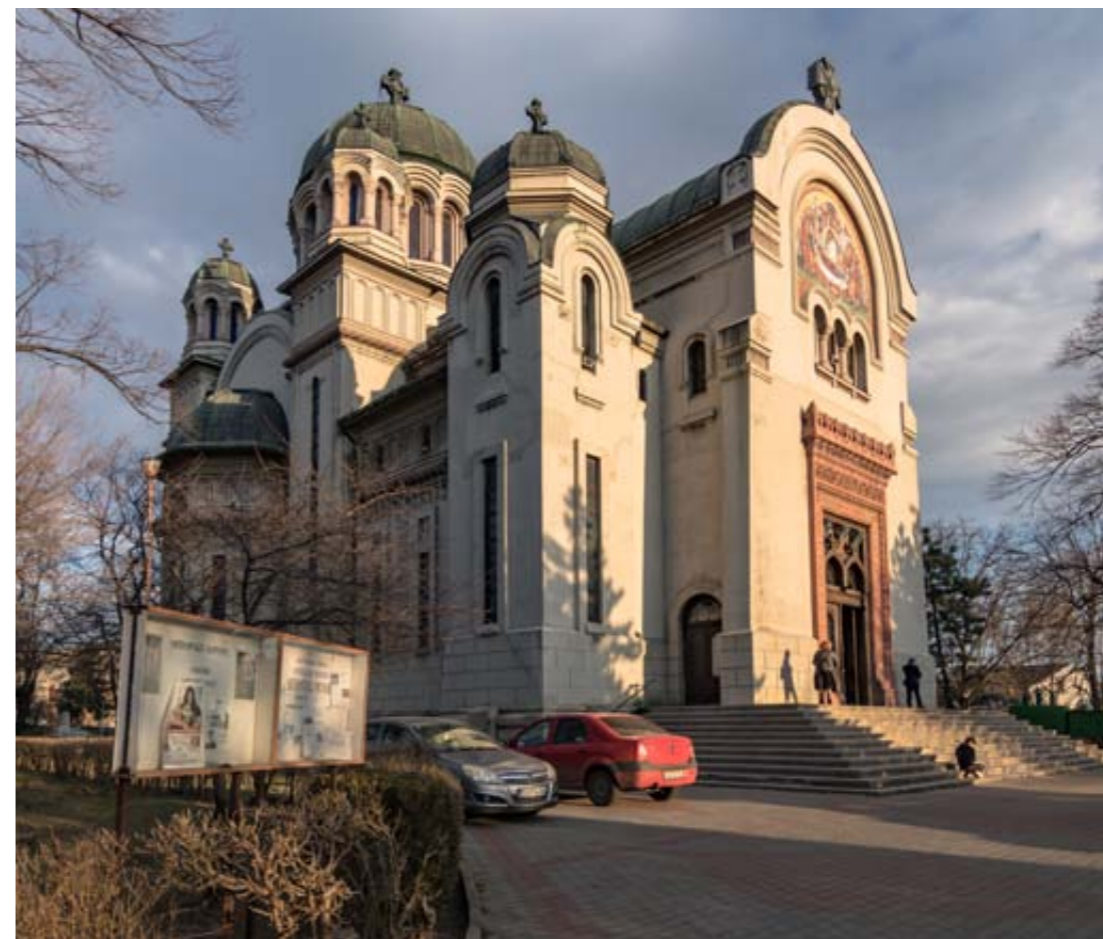
Храмов празник: „Успение Богородично“ и „Св. Антоний Велики“

Местоположение/адрес: ул. „Мадона Дуду“ № 13, в центъра на град Крайова, окръг Долж

Път за достъп: Е79, ул. „Михай Витязу“, ул. „Йон Майореску“. Асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 44.317094 / 44°19'1" N – 23.789929 / 23°47'23" E

Църквата носи това име заради иконата на Пресвета Дева Мария, намерена през 17-ти в. в една черница (дуд), която се намирала на същото място, където по-късно храмът бил издигнат. Той е построен (в брънковенски стил) между 1758-1760 г., на мястото на една по-стара дървена църква (от 1700 г.) от първия ключар (отговорник за външната охрана на покоите на владетеля – бел. пр.) Константин Фотеску и кожаря Хаджи Йон Георге. Църквата притежавала много имоти и магазини, един от които е и първата болница в региона за хора с умствена изостаналост. В резултат на земетресението от 1838 г. храмът е напълно разрушен и затова

през 1841 г. останките били съборени и между 1842-1844 г., е възстановен в бароков стил от един виенски архитект, по покана на болярина Йордаке Отетелишану. Понеже била твърде малка, през 1913 г. църквата е съборена, като нейно място е издигната сегашната, построена в неовизантийски стил по плановете от архитектите Йон Троянску (Траянску) и Стерие Беку и осветена през 1942 г. Храмът е един от забележителните религиозни обекти на Крайова, с важна културна и благотворителна роля. От 1992 г. е епископска катедрала.

Църква „Света Троица“

Храмов празник: „Света Троица“ и „Рождество Богородично“
Местоположение/адрес: ул. „Йон Майореску“ № 1, в центъра на град Крайова, окръг Долж
Път за достъп: Е79, ул. „Каля Унирии“, ул. „Попа Шапка“. Асфалтът е в много добро състояние
GPS координати: 44.318500 / 44°19'6" N - 23.792666 / 23°47'33" E

Храмът е основан от старата жупанка Думитрана Щирбей, известна още като Щирбоайка, дъщеря на учителя Константин Стръмбяну и вдовица на великия логотет Константин Щирбей, бивш каймакамин на Крайова през 1741 г. църквата е построена между 1765-1768 г. от камък и тухла, в брънковенски стил, с кръстовидна форма, със стройна камбанария, издигаща се над централната част и притвор с колонада. През 1811 г. в двора на църквата са построени няколко двуетажни сгради, вероятно за целите на организирането на монашеско общежитие. Пострадал по време на революцията 1821 г., в резултат на което през 1823 г. покривът е поправен. При земетресението през 1838 г., са нанесени нови щети, като две години по-късно църквата е ремонтирана от Екатерина (Катинка) Бибеску и сина ѝ - великия логотет Барбу Щирбей, бъдещият господар на Влашко. През

1890 г. е направен опит за изграждане на болница от църковните фондове, но тази инициатива не постига успех. Вместо това е построен медицински диспансер за бедни, дом за временно настаняване в помещенията в двора на църквата, поддържан от собствени приходи, от прилежащите църковни имения и от дарения. В края на 19 в. започва възстановяването на храма, което продължава до 1906 г. С финансовата страна се заемат синовете на Барбу Щирбей Вод, принцовете Александру и Димитрие Щирбей, като сградата е издигната по плановете на френския архитект и реставратор André Lecomte Du Noüy. Тогава е построена входната кула, вътрешността е изографисана, изработен е и нов позлатен иконостас от дъб, а обзавеждането е донесено от Франция. През 1995 г. стенописите са възстановени, а в първите години на новия век, по молба на общината, оградата и стените, които заобикалят църквата са съборени.

Църквата „Мънтуляса“

Храмов празник: „Успение Богородично“, „Св. Пантелеймон“ и „Св. Екатерина“
Местоположение/адрес: ул. „Каля Унирий“ № 59, в центъра на град Крайова, окръг Долж
Път за достъп: Е79 / DN 56, ул. „Симион Бърнуциу“, „Каля Унирий“, Асфалтът е в добро състояние
GPS координати: 44.312100 / 44°18'43" N - 23.796284 / 23°47'46" E

Църквата се намира в центъра на град Крайова. Изградена е между 1786-1792 г. от тухла, от дворника Барбу Щирбей и Йоан, ватах на шивачите, на мястото на по-стара църква, издигната от Доспина Стръмбяну. Тя е основно ремонтирана през 1896 г., 1938 г., 1975 г. и 2010-2013 г. Първият ктитор - Доспина Стръмбяну е далечен роднина на фамилията Брънковени. Първата църква е дървена, каквато е обичайната практика в храмовото строителство до първата половина на 18 в. Главният дворник Барбу Щирбей заедно с гилдията на шивачите, изди-

га между 1786-1796 г. нова църква от тухли и камък, която е изгорена през 1800-1801 г. от дружините на видинския управител Осман Пазвантоглу или от Кара Манаф Ибрахим (когато целият град е опожарен). Храмът е възстановен от гилдията на шивачите, с помощта на някои градски боляри и търговци. През 1834-1835 г. покривът църквата е подменен, а през 1860 г. са извършени и други ремонтни дейности. Между 1895-1896 г. претърпява основна промяна, като е разширен, за да се справи с нарастващия брой вярващи. В периода 1937-1938 г., 1974-1976 г. и 2010-2013 г. са извършени други възстановителни работи. Зографията е дело на известния художник Костак Петреску (1829-1910 г.). Изписана е с масло през 1896 г., и е комбинация от византийски и румънски ренесансов стил.

Музей на изкуствата

GPS координати: 44.319323 / 44°19'9" N – 23.794477 / 23°47'40" E

Адрес: ул. „Каля Унирий“ № 15, град Крайова, окръг Долж

Музеят на изкуствата в град Крайова се намира в центъра на града и е разположен в Двореца на фамилията Михаил, на ул. „Каля Унирий“ № 15. Тази внушителна сграда е построена между 1900 г. и 1907 г., от френския архитект Пол Готро (Paul Gottereau), по поръка на семейството на Константин Михаил, които по това време са една от най-богатите фамилии в Румъния. За строителството на двореца са били използвани материали от най-високо качество, като строителите са основно италианци, установили се в Олтения, тъй като архитектът, отговарящ за строителния надзор - Константино Чики, също е италианец. Дворецът притежава 29 стаи, както и допълнителни постройките. Тази сграда е истински шедьовър на архитектурата, която привлича цялото възхищение на посетителите чрез съвършенството и хармонията на размерите, чрез нежните си, но в същото време твърдо и добре очертани линии. Музеят на изкуствата се помещава в тази сграда от 1954 г. В основата на създаването на музея е дарение на художествени обекти, направено през 1908 г. от семейство Аман, чрез посредничеството на една фондация. Колекциите на музея се увеличават през междувоенния период чрез поредица от придобивки, направени от общината, както и от даренията на Николае Романеску, Барбу Друга, Жан Михаил или Николае Глогояну, всички те известни богаташи и филантропи от Крайова. В момента музеят притежава ценно и богато културно наследство, състоящо се от около 12 000 художествени творби. Това наследство през 1950 г. е преместено от музея на Олтения, а през 1954 г. всички културни и художествени ценности стават фонд на сегашния музей на изкуствата с постоянен статут. Така, след като години наред е притежание на най-известните хора на времето, или център на политически събития в Румъния, а и Европа, бившият дом на фамилията Михаил става музей на изкуството, и по този начин е повод за радост и наслада за всички, които имат възможност да го посетят.

Къщата „Бънией“

GPS координати: 44.314705 / 44°18'53" N – 23.792139 / 23°47'31" E

Адрес: ул. „Матей Басараб“ № 16, град Крайова, окръг Долж

Къщата Бънией е емблематична сграда за целия регион на Олтения. Посетителите на този исторически и културен паметник имат възможност да навлязат в света на народните обичаи чрез откритите тук тематични изложби. Къщата е най-старата гражданска сграда в Крайова. Построена е през 1699 г. по инициатива на владетеля Константин Брънковяну на мястото на по-стара сграда от 15-ти в., която първоначално е принадлежала на известни крайовски болярски фамилии. Намира се в централната част на града, в непосредствена близост до митрополитската катедрала „Св. Димитър“, защото тук се намира административно и търговското сърце на града по онова време. Историческите сведения показват, че това е мястото, където се събира Крайовския диван, а по време на австрийската окупация, през периода 1718-1739 г., сградата става седалище на чуждестранното управление, което допълнително я укрепва, за да може да бъде отбранявана. През 1750 г. къщата е дадена от владетеля Георге Гика на Ръмнишката епископия. След 1850 г. е седалище на различни градски институции: Крайовски съд, гимназия Фрации Бузеци, Семинария, Държавен архив. От 1933 до 1948 г., тук се помещава музеят на Олтения, след което става собственост на Митрополия Олтения. От 1966 г. старият паметник на брънковенската архитектура е етнографски музей на Олтения, с безценно наследство, което понастоящем включва над 9 000 предмета на народното творчество, групирани по колекции, и включва традиционни инструменти от селото, народни музикални инструменти, керамика, скулптури от дърво, платове и килими, кожа, народни носии и дрехи, боядисани яйца, икони, религиозни и култови предмети. Тези прекрасни неща, които е невъзможно да се видят другаде, ни водят на пътешествие из истинската душа на Олтения. Къщата Бънией е забележителна сграда, която предлага на сегашните и бъдещи поколения духовни примери на богато историческо, културно и социално наследство.

Музей на Олтения – секция История и Археология

GPS координати: 44.316970 / 44°19'1" N – 23.789637 / 23°47'22" E

Адрес: ул. „Мадона Дуду“ № 14, град Крайова, окръг Долж

Музеят на Олтения се състои от 3 основни секции, разположени в различни сгради в град Крайова. Най-важната и интересна е секцията по история и археология, която първоначално се намирала в сграда, принадлежала на църквата „Мадона Дуду“. Строителството на днешната сграда започва в началото на 20 в., като средствата са осигурени от Министерството на образованието и вероизповеданията и община Крайова, а в нея през 1906 г. по повод на 40-годишния юбилей от царуването на крал Карол I, е открито и първото смесено училище. При земетресението през 1940 г. сградата е сериозно повредена, а през 1948 г. комунистическият режим затваря училището и превръща сградата в музей.

Паркът Николае Романеску

GPS координати: 44.302102 / 44°18'7" N – 23.798774 / 23°47'55" E

Адрес: бул. „Николае Романеску“ № 1А, град Крайова, окръг Долж

Паркът Николае Романеску в Крайова е третият по големина парк в Европа и е едно от предпочитаните места както от туристите, така и от жителите на града, които остават възхитени от красотата му. Паркът носи името на Николае Романеску, избран за кмет на Крайова през 1898 г. и който воден от желанието да модернизира и да даде европейски вид на града, предлага проект за изменение на парковете и обществените градини. Паркът Романеску през годините носи различни имена, като например парк Бибеску, парк на Независимостта или Народен парк. За да осъществи идеята си, Николае Романеску избира Едуар Редон (Edouard Redont), известен френски ландшафтен архитект. Проектът стартира през 1900 г. по плановете на същия архитект, чиято визия създава едно истинско бижу на парковото устройство, основателно наградено със златен медал от Парижката международна изложба през 1900 г. Обемът на работата е огромен в сравнение с техническите възможности от онова време. Изкопани и преместени са над 500 000 кубични метра земя, дължината на изградените алеи надвишава 26 км, а засадените дървета са над 1 150 000 от различни видове. Тревните площи са донесени от Франция и Италия. Обществената осветителна мрежа е дело на Берлинската електрическа компания. Официалното откриване на парка е направено на 29 септември 1903 г., в присъствието на румънския крал Карол I. В момента паркът заема около 96 хектара площ, централно езеро с площ от 4 хектара и алеи с дължина от около 35 км. В парка „Николае Романеску“ се намира и една от най-старите зоологически градини в Румъния, открита през 1906 г. В границите на парка се намира и велоалея с олимпийски размер, както и някогашен хиподром от 1903 г.

Град Крайова има привилегията да притежава един от най-големите и най-красивите паркове в цяла Европа, изключителен паметник на ландшафтната архитектура, проектиран и реализиран като романтично комфортно място, впечатляващо със своя размер и бъдещо възхита със състава и разнообразието на природните си обекти.

Ботаническа градина

GPS координати: 44.323441 / 44°18'24" N – 23.790325 / 23°47'25" E

Адрес: ул. „Константин Лека“ № 26, град Крайова, окръг Долж
Ботаническата градина в Крайова носи името на професор Александру Буя, по чиято инициатива е създадена през 1952 г., въз основа на петдесет годишните първоначални планове на френския ландшафтен архитект Емил Редон. Александру Буя е професор по ботаника, а след това и ректор на Агрономическия институт в Крайова. Той превръща тези планове в реалност, като сегашната ботаническа градина е замислена като научна, учебна и образователна институция, която изпълнява ролята на Университетска ботаническа градина.

В периода на своя разцвет градината притежава над 3 000 екземпляра от широколистни и иглолистни растения, както и над 900 екзотични вида, всички с голяма научна и декоративна стойност. Днес използваната площ е около 12,8 хектара, която

включва 3 изкуствени езера с площ от около 0,3 хектара. Във вътрешността на градината има и парник с обща площ от 750 кв. м., в който са събрани над 100 вида разнообразни по форма кактуси. Забележително е, че тук откриваме растения и дървета от всички краища на света, някои от които могат да бъдат лесно разпознати, докато други са напълно неизвестни в Румъния. **Ботаническата градина притежава хербарий, който** съдържа приблизително 50 000 листа от голяма научна стойност, и който е на постоянно разположение на учениците, учителите, изследователите и студентите, но също така и на всички интересувани се от ботаника. Ботаническата градина „Александру Буя“ е известна както на национално, така и на международно равнище, като през 1974 г. е приета в Международната асоциация на Ботаническите градини. В последно време тя се превърна в място за отдих и почивка за местните жители. Градината е преустроена през пролетта на 2016 г., дарявайки на жителите на Крайова заслужен отдих сред природата.

Хотел-ресторант Рамада

GPS координати: 44.321184 / 44°19'16" N – 23.795993 / 23°47'45" E

Адрес: ул. „Каля Букурещ“ № 1, град Крайова, окръг Долж

Хотел Хелин Централ

GPS координати: 44.318489 / 44°19'6" N – 23.800482 / 23°48'2" E

Адрес: ул. „Александру Йоан Куза“ № 14, град Крайова, окръг Долж

Ресторант Иберико

GPS координати: 44.317182 / 44°19'21" N – 23.798969 / 23°47'56" E

Адрес: ул. „Ромен Ролан“ № 13, пешеходна зона на стария град, град Крайова, окръг Долж

Манастирът Садова

Храмов празник: „Св. Николай“ и „Въведение Богородично“
Местоположение/адрес: ул. „Друмул Мънъстирий“, община Садова, окръг Долж

Път за достъп: DN 55, след това DJ 551, асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 43.905169 / 43°54'18" N – 23.925509 / 23°55'32" E

За пръв път манастирът се споменава в един хрисовул на Влад Ђнекатул от 20 август 1530 г. Манастирската църква е изградена (вероятно от дърво) в началото на 16 в. от Крайовските боляри (жупан Барбу). За продължителен период това е един от най-важните религиозни обекти във Влашко. Обновен е от Матей Басараб през 1640 г., а с хрисовул от 27 ноември 1640 г., владетелят го обявява за метох на Светите места. Манастирът е укрепен, подобно да други създадени от него. През август 1657 г. Павел от Алепо (известен пътешественик) посещава манастира заедно с патриарх Вакарий Антиохийски и отбелязва, че наподобява този от Стрехая, а църквата - тази от Буковъц. Следващият ктитор на Садова е Преда Брънковяну, който продължава започнатите строежи, като изгражда килии и камбанария от южната страна, а през 1693 г. Константин Брънковяну построява и църквата-болница. Важен монашески и културен център в южната част на Олтения, тук се подвизават достойни

игумени, които полагат грижи както за административното, така и за културното му развитие. През 19 в. манастирът Садова е засегнат от честите турски нападения и от атмосферните влияния и земетресения. Въпреки че някои от игумените (Дионисий Романо) се опитват да му възвърнат блясъка от миналото, за този важен монашески център предстоят тежки времена. В периода на одържавяването на манастирските имоти, манастирът е изоставен. Този период е оставил своя отпечатък върху светата обител. Тя е възстановена като манастир през 1992 г. Църквата не е запазена в първоначалния си вид в резултат от дългия период, в който е оставена да се руши. Сегащният ѝ вид е резултат на последните възстановителни и ремонтни дейности от 1996 г.

Хотел-ресторант Тата ши фии (Баща и синове), град Бекет

GPS координати: 43.786058 / 43°47'10" N – 23.954573 / 23°57'16" E

Адрес: ул. „Александру Йоан Куза“ № 51, град Бекет, окръг Долж

Хотел-ресторант Каса Верде (Зелената къща), град Бекет

GPS координати: 43.779065 / 43°46'45" N – 23.961584 / 23°57'42" E

Адрес: ул. „Съля Дунарии“ № 7, град Бекет, окръг Долж

Църквата „Св. Николай“ в Калафат

Храмов празник: „Св. Николай“

Местоположение/адрес: ул. Траян № 25, град Калафат, окръг Долж

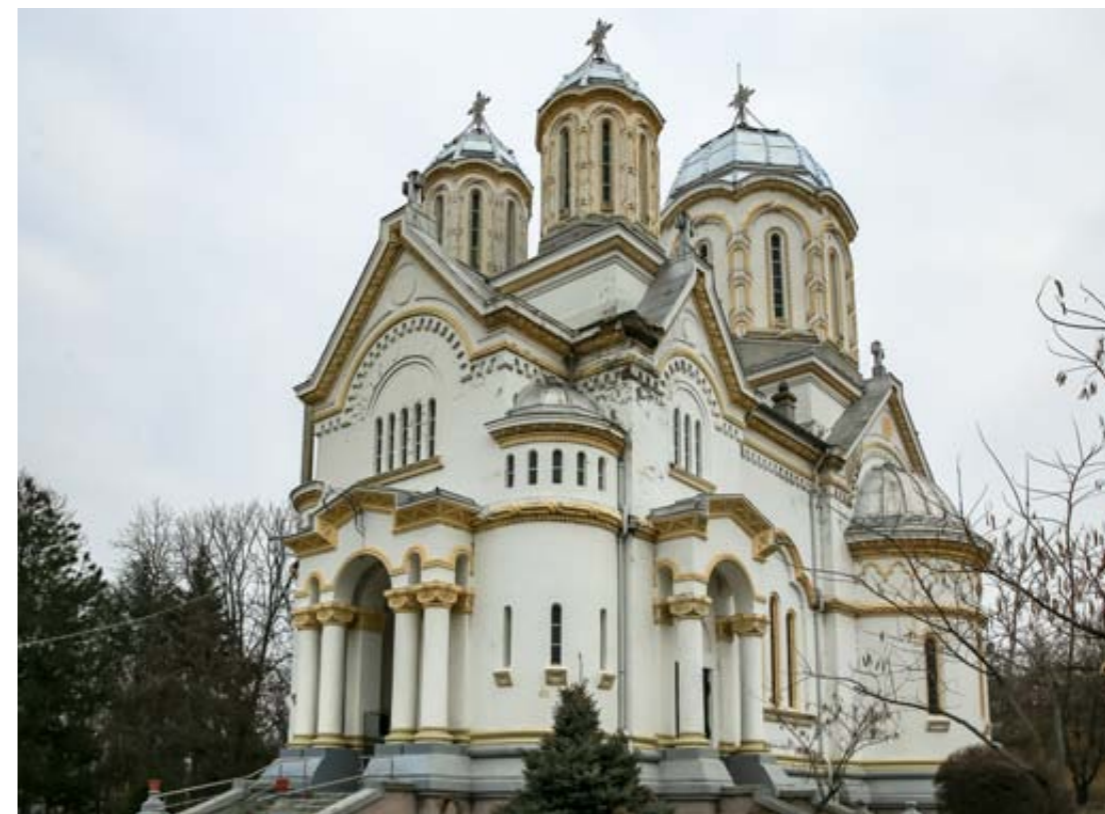
Път за достъп: E79 / DN 56, после DN 56D, ул. „Траян“, в центъра на град Калафат, окръг Долж

Асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 43.995593 / 43°59'44" N – 22.931678 / 22°55'54" E

Църквата е изградена между 1730-1740 г., като първоначално имала вид на схлупена, полувкопана в земята колиба, нарече-

на от народа „Махалата на хълма“. В първите години от своето съществуване храмът се ползвал от моряци, които идвали да се молят на св. Николай. През 1830 г. е осветена нова църква в присъствието на господаря на Влашко, Александру Гица и сръбския принц Малош Обренович. Според други извори, храмът бил построен между 1853-1856 г. През 1861 г. църквата била обновения и разширена. Тя е посетена няколко пъти от крал Карол I, особено по време на войната от 1877-1878 г., след което става известна като „Катедралата на независимостта“. Разрушена на границата между 19 и 20 в., църквата е из основи възстановена от тухла в днешния си вид между 1899 и 1906 г. (осветена в 1910 г.). Напълно ремонтирана през 1933 г., тя е засегната от бомбардировките по време на Втората световна война и земетресението от 4 март 1977 г. Изографисана е през 1909-1910 г. в смесена техника. През 1991 г. е извършена реставрация на стенописите, а в 2001 г. се извършва обновление. Ремонтни дейности са извършени и между 2002-2005 и 2009-2011 г.

Музей на изкуството и етнографията (Палатът Маринку)

GPS координати: 43.994571 / 43°59'40" N – 22.932424 / 22°55'57" E

Адрес: ул. „22 Декември“ № 6, град Калафат, окръг Долж

Музеят на изкуствата и етнографията в Калафат е забележителна сграда в центъра на града, известна още като двореца Маринку. Сградата е дело на известния в началото на 20 в. в Румъния френски архитект Пол Готро (Paul Gottereau). Строителите са италиански занаятчии, ръководени от инженера Пиетро Адоти (Pietro Adotti). Основният камък е положен през есента на 1904 г., като строителството трае три години и музеят е открит през 1908 г. Построен е във френски неокласически бароков стил, повлиян от румънската архитектура от началото на 20 в. Сградата е с площ от 8 330 квадратни метра, като има почти 50 стаи, разпределени на три нива. Общите разходи възлизат на огромната сума от 1 000

000 жълтици. Въпреки това, съдбата на тази сграда е тъжна. Тя е свързана с дъщерята на семейство Маринку, дете, притежаващо изключителен музикален гений, което умира на 13 годишна възраст от туберкулоза. Покрусен от огромната загуба, бащата Стефан Марину решава да издигне този прекрасен дворец в памет на дъщеря си Мариоара. Семейната трагедия не спира до тук, защото след няколко години Стефан Марину също умира от туберкулоза. Той завещава двореца на местната община, като волята на дарителя е сградата да се ползва за девическо училище, в спомен на дъщеря му. През 1926 г. дворецът става собственост на общината и функционира като девическо училище „Света Мария“, а след това като детска градина. Впоследствие в двореца се помещава Аграрното училище в Калафат, след което е превърната в административно учреждение. През 1967 г. в него вече се помещава Музеят на изкуствата и етнографията. В момента той разполага с богата колекция от художествени обекти, изложени в постоянна експозиция, но също така се организират лични изложби на съвременни художници от страната и чужбина. През септември 2012 г. е открита секция, разкриваща историята на гр. Калафат, с дарителската подкрепа на наследниците на семейство Маринку. Палатът Маринку е впечатляващо наследство, което благородното семейство Маринку, въпреки големите изпитания на съдбата, щедро дарява на местната общност. Чрез социално-просветната дейност, която извършва, тази сграда може да се счита за един от най-важните културни центрове по цялото протежение на река Дунав.

Паметникът на Войната за независимост

GPS координати: 43.997231 / 43°59'50" N – 22.934442 / 22°56'4" E

Адрес: ул. „Баба Лупа“ № 1, град Калафат, окръг Долж

Град Калафат е белязан в историята на Румъния като място от където започва войната за независимост през 1877 г. срещу Османската империя. От този град, на 26 април 1877 г., на брега на река Дунав, гръмва първото оръдие по позициите, заети от турската армия на българския бряг. Няколко години след края на войната на това място е издигнат паметник, напомнящ за този славен епизод от раждането на съвременната румънска държава. През 1977 г., при честването на 100 годишнината, властите преместват оригиналния паметник и на негово място е издигнат възпоменателен паметник на независимостта, дело на скулптора Павел Букур. Той представлява барелеф, изработен от травертин, който изобразява представителни сцени от битката.

Хотел-ресторант Колизеум, град Калафат

GPS координати: 43.993466 / 43°59'36" N – 22.931091 / 22°55'52" E

Адрес: Ул. „Георге Дожа“, град Калафат, окръг Долж

Манастирът Маглавит

Храмов празник: „Животоприемен Източник“ и „Рождество Богородично“

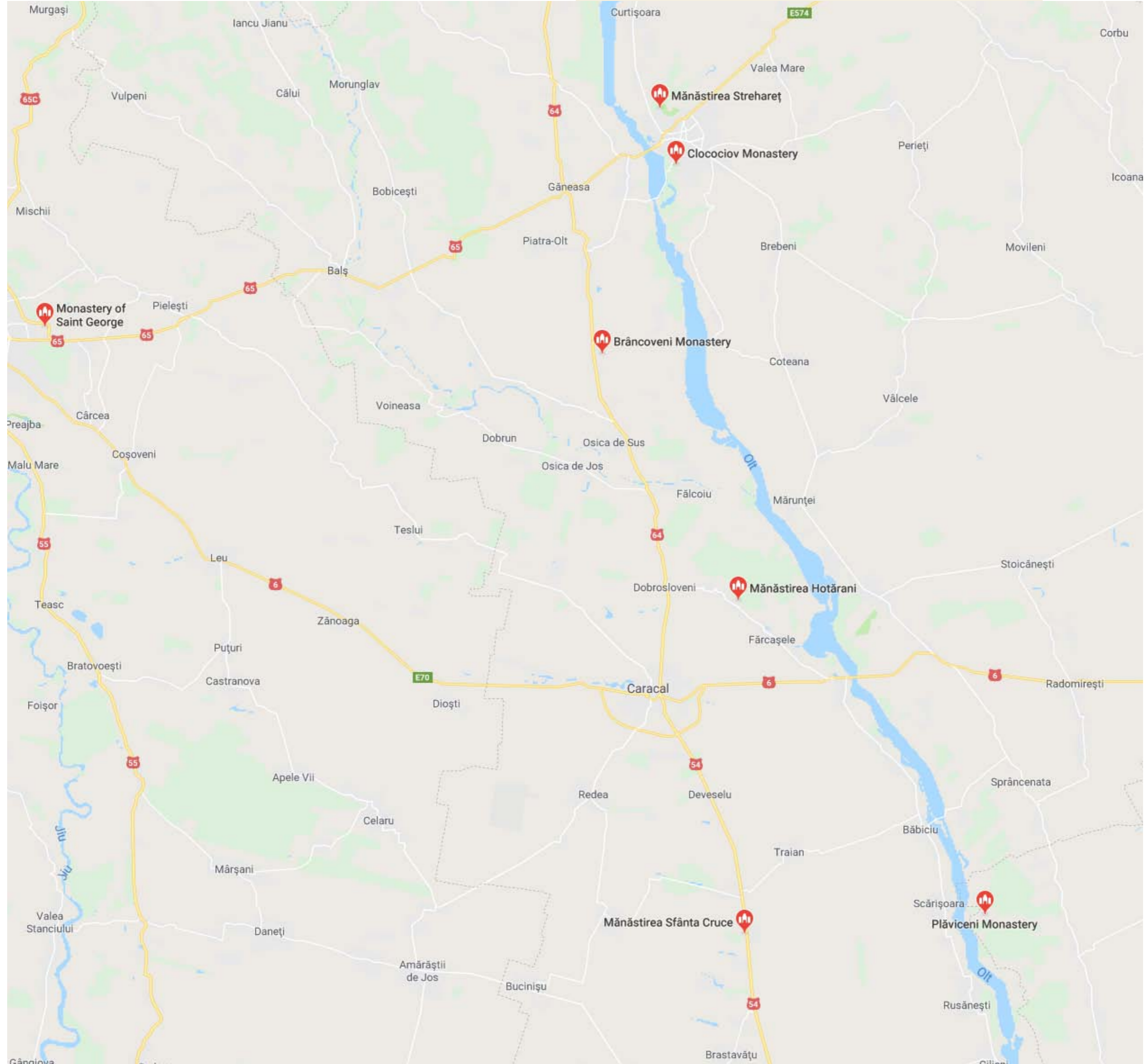
Местоположение/адрес: ул. „Друмул Мънъстирии“, с. Маглавит, окръг Долж

Път за достъп: E79 / DN56, след това DN 56A, след това DJ 554
Асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 44.032950 / 44° 1'58" N – 23.065737 / 23° 3'57" E

Първата църква е построена през 1935 г. от няколко местни жители на мястото, където овчарят Петраке Лупу видял на 31 май 1935 г. „един старец с бяла брада [...] който стоял като че на две длани над земята“. През 1935 г. в няколко поредни петъчни дни, Петраке Лупу вижда *Стареца*, който му дава заръки за света и наставления за Църквата, за правилната вяра. Скоро в Маглавит започват да пристигат по няколко хиляди вярващи дневно. В местността, където били получени откровенията, построили кръстове, оброчни камъни и дори амвон за проповед. На 14 септември 1935 г. е поставен крайъгълният камък на бъдещия манастир, като са изпратени и няколко монаси. Постепенно на брега на р. Дунав се създава и малка женска монашеска общност. Изграждането на манастира преминава през бурни етапи за период от 70 години. През 1936 г., започва издигане на различни постройки, но с доста бавни темпове. Втората световна война и последвалото установяване на комунистическия режим довеждат до разрушаване на манастира. Монашеският живот е възобновен едва през 1990 г., когато възстановителните работи са възобновени. До 2006 г. обаче работата върви тромаво. От 2010 г. Маглавитският манастир е женски. В момента строителните работи са почти завършени.

ОКРЪГ ОЛТ

Окръг Олт се намира в югозападната част на Олтения, по долното течение на реката, която му дава името си и е част от т.нар. Дунавски речни окръзи.

Общата му площ е от 5 498 км², което представлява 2,3% от територията на страната и поставя окръга на 22-ро място в Румъния. Според Евростат, през 2018 г. в окръга са били регистрирани 400 802 жители.

Административно се състои от 8 града, от които 2 градски общини и 112 селски общини.

Граничи с окръг Вълча на север и окръзите Арджеш и Телеорман на изток, с Долж на запад и с река Дунав на юг, като общата му граница с България се простира на разстояние от 45 км.

Окръг Олт има богато религиозно и културно наследство, като на територията му са регистрирани 758 исторически паметника. От тях 17 са религиозни сгради от национално значение. Населените места, на чиято територия се намират тези обекти, са община Слатина и селата Брънковени, Кълуй и Побору. Като цяло, религиозните туристически обекти приемат голям брой посетители по време на различни християнски празници, както и по време на храмовите празници на църквите и манастирите. Най-известните религиозни места за поклонение на територията на окръга са манастирите: Кълуй, Брънковени и Клокочьов.

Територията на окръга е истинска историческа съкровищница. Археологическите открития, направени по долините на Олтец, Олт и Държов разкриват първите следи от човешко присъствие на територията на Румъния. Най-важните такива открития в окръг Олт са:

- Tabula Peutingeriana (карта на Римския свят, редактирана между 260-271 г. сл. Хр.), които запазват имената на някои центрове като Ацидава (намира се в село Еношеш, център на гето-даките) и Суцидава (разположен Корабия-Челей, център на суците);
- Руините на римската крепост и тайния извор на Суцидава (в Челей, до Корабия), построена от император Аврелиан през 271-275 г.;
- Руините на най-големия румънски град в Южна Дакция Romula-Malva в Решка (община Добрословени), на 8 км от Какарал.
- Неолитните селища във Вадастра, Фаркашеле, Бребени, Слатина, Обога, Орля;

Други важни паметници с историческо, архитектурно и културно значение, намиращи се на територията на община Олт са: къща-паметник "Николае Титулеску", къща-паметник "Янку Джиану", конакът „Браташану“, конакът Нямцу, кулата Калацяну, кулата Галица (Къмпю Маре – Добротяса), Паметникът на Ектерина Теодориу, Археологическият и етнографски музей - Корабия, музей на Романацу - Каракал, археологическият обект Ромула (Решка), Националният театър Каракал.

По отношение на нематериалното културно наследство, на територията на окръг Олт, са запазени множество населени места, в които са запазени традициите и занаятите, практикувани от древни времена, от която трябва да споменем по-специално грънчарството, практикувано още от неолита. Днес в Олт има три

грънчарски центъра (Обога, Романа, Корбени), които произвеждат гледжосана и негледжосана керамика с разнообразни форми и орнаменти. Други народни занаяти, които са добре запазени в окръг Олт са: кожухарство (Вадастра), предачество, шивачество (Присяка, Куртишоара, Икоана, Казиени), дърворезба и резба върху кост (Къмпия Боянулуй), живопис върху дърво и стъклопис (Корбу), маски и юзди (Осика), обков (Брънковени).

Местните обичаи се отбелязват на различни празници като: „Юзда“- фолклорен фестивал за Петдесетница; “Празник на хляба” - етнофолкорно събитие, отбелязващо края на жътвата; празникът на “Иилор” - честване на народната носия в областта на Романази.

Етнографското наследство отразява народното творчество на почти всички села и общини на окръг Олт, територия, на която се срещат три етнографски зони: Олт, Романази и Къмпия Боянулуй. Народната носия на Олтения, чрез разнообразието от елементи, които я съставят, техниките на използваните материали, орнаментацията и използваните декоративни мотиви, е една от най-сложните области на народното творчество. От гледна точка на природното наследство, окръг Олт се отличава с гори и флористични резервати, като например: гората Бранищя Катърилор, монашеската гора и гората Потелу с различни видове дъб, гората Сяка Опташани и резерватът с благун (вид дъб), както и резерватът на Академията, чиято цел е защитата на вида червен божур (в Румъния известен като румънски божур – бел. пр.). Река Дунав, която преминава в южната част на окръга, е важен природен ресурс, който може да спомогне за капитализация на туристическия потенциал. На територията на окръга са обособени 12 защитени природни зони от национално значение, 16 обекта към Натура 2000 и 3 специални зони за защита на птиците (авифауната).

Въпреки че туристическият интерес в момента е относително малък, окръг Олт има значителни културни забележителности от гледна точка на добавената стойност, която те имат за националното културно наследство.

Манастирът Мъйнеци

Храмов празник: „Покров Богородичен“

Местоположение/адрес: с. Мъйнеци, в края на гр. Балш окръг Олт

Път за достъп: E574 / DN65, ароі DJ643, асфалтът е в относително добро състояние

GPS координати: 44.330592 / 44°19'50" N – 24.105373 / 24°6'19" E

Първата църква е изградена от дърво от управителя Матей Бързяну през 1742-1743 г. От 1745 г., по волята на ктитора, светата обител е метох на Епископия Ръмник. През 1805 г., постелникът кир Попа Николае, Йоаникий Преда и постелникът Николае Майнеску започват изграждането на църква от камък и тухла, която е завършена на 29 септември 1809 г. Зографисана е през 1810-1812 г. и първоначално е посветена на св. Николай. Тук приемат монашество някои от хайдутите на Янку Жиану, след като през 1818 г. той се отказва от хайдутството. Поради тази причина, в местния фолклор, скитът остава известен като "Скитът на хайдутите". След одържавяването на манастирските имоти се превръща в енорийска църква, която през 1926 г. е затворена. В периода 1930-1940 г. е извършен ремонт и на следващата година църквата отново отваря врати. През 1979 г. отново е извършен основен ремонт. Заслужава да се отбележи, че на портретите ктиторите са с костюми, характерни за епохата, с елементи, специфични за румънските народни носии. От 1996 г. манастирът вече е девически.

Манастирът Кълуй

Храмов празник: „Св. Николай“

Местоположение/адрес: ул. „Фрации Бузеци“, община Кълуй, окръг Олт

Път за достъп: DJ643, след това DC 9, Асфалт в много добро състояние

GPS координати: 44.462594 / 44°27'45" N – 24.031825 / 24°1'54" E

Манастирът е основан през 1515 г. по време на управлението на Нягое Басараб (1512-1521 г.) и в началото носел името Чептуроая. Първите му ктитори били банът Влад (дядо на тримата братя Бузеци), пъкалабът (управител на болярските имоти – бел. пр.) Думитру и спътарят (оръженосец – бел. пр.) Балика. Строежът е завършен едва през 1588 г. с усилията на братята Бузеци (Раду, Преда и Строе). През 1594 г. са довършени килиите и камбанарията, през 1600 г. църквата е зографисана (от зографа Михня), а през 1610 г. е добавен притвор (разрушен през 1859 г.). Манастирът Кълуй е бил използван през вековете и като некропол на фамилията Бузеци: Преда Бузеску, велик бан на Крайова, е погребан тук през декември 1608 г., Станка – жупанка на Раду Бузеску, е погребана през февруари 1590 г. и Раду Бузеску – първи ключар, е погребан през януари 1610 г. Като метох на Божи гроб в Йерусалим, манастирът е пострадал, поради небрежността на гръцките монаси. През 1821 г. е изгорен от турците, а през 1823 г. тук идват румънски монаси. По време на игумена Кириак Ръмничяну (1823-1828 г.) са извършени няколко укрепителни дейности. През 1834 г. църквата е повторно зографисана от постелника, зографа Барбу Кошовяну. През 1856 г., отново е в състояние на разруха, като наскоро след това (1859-1861 г.), е възстановен. След одържавяването на манастирските имоти състоянието му отново се влошава. Между 1986 и 2006 г. се извършват дейности по реставрация и модернизация, с няколко постройки и внушителна трикуполна църква в традиционен стил с отворен притвор. Манастирът първоначално е бил мъжки, след това девически до 1985-1986 г., когато отново става мъжки.

Манастирът Клокочъв

Храмов празник: „Св. архангели Михаил и Гавриил“ и „Рождество Богородично“

Местоположение/адрес: ул. „Мънъстиря Клокочъв“ № 3, гр. Слатина, окръг Олт

Път за достъп: E574 / DN65, след това ул. „Георге Поборан“, след това ул. „Винтилъ Водъ“, след това ул. „Басарабилор“ (DC 90A), след което ул. „Мънъстиря Клокочиов“, асфалтът е в добро състояние

GPS координати: 44.411623 / 44°24'42" N – 24.363547 / 24°21'48" E

Споменава се още по времето на Нягое Басараб (1512-1521 г.), когато е отбелязан при една размяна на именения между неговия игумен и ключаря Маня от Персани, основател на манастира Сяка-Мушетещи. През 1625 г. Александру Коконул го прави метох на Светогорския манастир Кутлумуш. Земетресението от 1628 г., както и няколко пожара обаче разрушават стария монашески център. Поради тази причина, през 1645 г., по време на царуването на Матей Басараб, манастирът е възобновен от великия ага Дийку Буйческу. Разрушен е отново поради превратностите на времето и през 1980 г. започват обширни възстановителни работи, които постепенно възстановяват манастира до състоянието, в която се намира днес. Чрез своята архитектура, манастирът Клокочъв, въпреки промените, направени при възстановителните работи, които се стремят да запазят вида на старата обител, е сред паметниците от средата на 17 век, в които все още доминират стилистичните характеристики от времето на Матей Басараб. Разнообразието от форми е смекчено от трезвостта и простотата на конструкцията, като декорацията е използвана с мярка.

Манастирът Стрехърец (Стрихърец)

Храмов празник: „Успение Богородично“

Местоположение/адрес: ул. „Стрехарец“ № 154, град Слатина, окръг Олт

Път за достъп: E574 / DN65, след това ул. „Карол I“, след това ул. „Стрехърец“, асфалтът е в добро състояние

GPS координати: 44.443755 / 44°26'37" N – 24.351696 / 24°21'6" E

Манастирът най-напред се споменава в 1478 г., като е отбелязан и в няколко документа от 1578, 1608 и 1620 г. Някои извори посочват като негов ктитор епископ Варлаам Ръмнишки, който по-късно става митрополит на Влашко (1672-1679 г.). Ктитор на манастира най-вероятно обаче е монах Серафим, който по време на царуването на Матей Басараб е епископ на Бузю. На 24 април 1664 г. Серафим купува имението Стрехърец, за да построи манастир, като е подпомогнат от владетеля Раду Водъ Леон (1664-1669 г.), който през 1665 г. дава на манастира част от своята собственост. Завършен е преди 1668 г., от когато е метох към митрополията в Букурещ. В един документ от 1671 г. се споменава за намерението на ктитора да изографиса църквата. През 1844 г. манастирът е обновен от еклисиарха (църковен настоятел) Йосиф, който построява и няколко нови сгради. След одържавяването на манастирските имоти е превърнат в болница. Нови ремонтни дейности са извършени в периода 1930-1936 г. от Комисията на историческите паметници, както и през 1982 г. от Дирекцията за историческите паметници.

Окръжен музей Олт

GPS координати: 44.430361 / 44°25'49" N – 24.359963 / 24°21'36" E

Адрес: ул. „Ана Ипатеску“ № 1, град Слатина, окръг Олт

Окръжният музей на окръг Олт е създаден през 1952 г., но идеята за него съществува още от първите години след края на Първата световна война, когато с такава цел са събрани документи за дарения, книги и стари щампи, исторически предмети и произведения на изкуството. Разположен в прекрасна историческа сграда в центъра на град Слатина, музеят притежава изключителен интериор с огромни и чудесно оформени пространства, които съдържат колекции и експонати с голяма историческа и художествена стойност. Секцията за история и култура на гр. Слатина е разположена в 5 зали и е открита на 23 април 2003 г. Тя се състои от огромен брой исторически забележителности на гр. Слатина и исторически свидетелства за развитието на областта: стари документи, монети, книги, култови предмети, планове, скици и стари снимки, както и реконструкция на исторически пейзажи, като например една гостна стая и няколко магазина от стария град. Интерес за посетителите на музея представляват и секциите за пластично изкуство, за фолклорно изкуство и етнография и историко-археологическата секция.

Музеят Романацулуи

GPS координати: 44.109371 / 44°6'33" N – 24.348064 / 24°20'53" E

Адрес: ул. „Янку Жиану“ № 17, град Каракал, окръг Олт

Музеят на Какарал носи древното име на региона, а именно Романаци. Идеята за създаването на музей се появява в началото на 20 в., когато Йон Хаджиеску Мириште, известен магистрат родом от Каракал, купува през 1900 г. сграда с цел създаване на място за излагане на картини и скулптури. След смъртта си през 1922 г., този велик човек на културата и любител на изкуството завещава имуществото си на окръг Романаци, с цел популяризиране и поддържане на изящните изкуства, чрез създаване на музей. За съжаление, неговото желание не се осъществява поради липсата на интерес от страна на местните власти, а наследниците му продават голяма част от произведенията на изкуството, събрани от него. Музеят на Романаци е създаден едва на 26 септември 1949 г., като е поместен в сграда в центъра на града, и първоначално има 2 секции - история и пластично изкуство. През 1950 г. музеят е преместен в друга, много по-обширна сграда с 23 стаи. Днес той има 4 основни секции: историко-археологическа секция, секция в памет на Янку Жиану, секция за пластични изкуства и етнографска секция. Колекциите му са впечатляващи, например секцията по история включва повече от 20 000 обекта с безценна стойност, някои от които са на повече от 6 000 години, както и много предмети от римския град Ромула, намиращ се в близост до днешния град Какарал. Римските статуи и саркофази са повече от 20 на брой.

Секцията по изкуства притежава колекция от над 500 картини и други произведения на изкуството, а колекцията от римски скъпоценни и полускъпоценни камъни е на пето място по големина в света.

Националният театър в Каракал

GPS координати: 44.113239 / 44°18'56" N – 24.309577 / 24°20'22" E

Адрес: ул. „Пяца Викторией“ № 10, град Каракал, окръг Олт

Сградата на Националния театър в Каракал е на повече от 100 години и е един от най-представителните и най-красивите архитектурни обекти в града. Строителните работи започват на 14 юли 1896 г. и са завършени през 1901 г. Архитект е австриецът Франц Билек (Franz Bileck). По това време в Какарал живеят около 12 000 жители, а градът е известен със своя изключителен културен живот. Между 1959 – 1960 г., театърът е ремонтиран. За съжаление, опустошителен пожар през 1987 г. слага край театралните представления. Възстановителната работа продължава дълго и на 19 декември 2008 г. с целия си предишен блясък и елегантност сградата отново отваря врати за широката публика. Всички архитектурни и декоративни детайли са чудесно изпълнени, картините - напълно възобновени, а залата е оборудвана със съвременна звукова техника и осветителение.

Крепостта Суцидава

GPS координати: 43.765217 / 43°45'55" N – 24.459036 / 24°27'32" E

Адрес: село Челею, град Корабия, окръг Олт

Крепостта Суцидава се намира на брега на река Дунав, на няколко километра от покрайнините на гр. Корабия. Крепостта е основана от римските войски между **257-275 г. сл. Хр.**, като римско отбранително съоръжение с 8-10 кули, в рамките на които се е намирало и градско селище, включително древнохристиянска базилика, римски бани и павирани улици. В крепостта имало и таен извор, който е забележително архитектурно постижение. Римляните построили това укрепление на мястото на древен град - столица на дакийското племе суци. Близко до тази крепост се намирал мостът на Константин Велики, с дължина от около 2 400 м, който от 328 г. позволява прекосването на р. Дунав, като свързва Суцидава с Ескус. От този мост днес е останал само един стълб. Под византийска власт градът е реконструиран и неколккратно увеличава размерите си по времето на Теодосий II, след него и при Юстиниан Велики, но при хунското нашествие е разрушен и запада. Изглежда градът е напълно

изоставен от византийците около 600 г. Въпреки това, крепостта оцелява, като отново се появява в историческите извори от времето на Михаил Храбрый (Михай Витязул) като защитен гарнизон срещу османските армии, намиращ се на брега на р. Дунав.

Върху много парчета от тухла все още може да се види изобразена риба, което е ранен християнски символ. Най-важният исторически елемент е тайният извор, който е построен през 6 в., но е открит едва през 1958 г., във вътрешността на който са открити множество артефакти с безценна историческа стойност. Очевидно ролята му е била да осигури водоснабдяването на крепостта във време на дълга обсада.

Уникален факт е откритието, свързано с отоплението на жилищата, което е направено чрез сложна система от подови тръби, което иновативно решение по това време. Крепостта е построена от печени тухли и масивни каменни блокове, успели да издържат почти две хилядолетия бурна история. При входа има малък музей, където посетителите могат да се порадват на някои от предметите, открити тук: бронзови орнаменти, оловни пръстени, печати, керамични фрагменти, култови предмети във вид на кръст, а църквата се смята за първия християнски храм, открит между р. Дунав и Карпатите. Църквата е еднокорабна, а близо до олтара са открити скелети, погребани по християнски обред, главата на запад, краката на изток и ръцете до тялото. В интериора на църквата са открити различни християнски артефакти, лампи с кръстовидна форма, бронзови кръстове, керамика с християнски надписи.

Музеят Къмпией Боянулуй и неолитското селище

GPS координати: 44.155135 / 44°9'18" N – 24.539289 / 24°32'21" E

Адрес: ул. „Николае Титулеску“ № 33, на входа на с. Дръгънеш Олт, окръг Олт

Музеят „Къмпией Боянулуй“ е създаден по инициатива на професор Траян Зорзолиу, който посвещава почти целия си живот на тази идея. Музеят е уникално място в Румъния и в цяла Европа. Това е музей на открито, който разказва за народните обичаи на тази област от последните 6 000 години. В двора на музея има оброк, малка църква, традиционна къща, автентична колиба (бордей), както и 6 глинени хижи на възстановено село от ерата на неолита, като имаме предвид, че в района са открити следи от култура, датираща от 5-6 в. пр. Хр. Колекциите от обекти включват повече от 6 000 експоната - инструменти, керамика, платове, ковашки материали. Бордеят е типично жилище за този равнинен район. Вътре обикновено има две помещения, едното се използва за готвене и храна, а другото - за живеене и спане. Естествено, показана е и една ракла със зестра, пълна със завивки и тъкани, предавани по наследство, като изложениите сега са от 18 в. Колибите от неолитното селище реконструират живота от преди 5000-6000 години. Неолитното селище се състои от шест хижи на открито, които са заобиколени със защитен окоп и ограда, изработена от сплетени клонки. Влиза се през дървена платформа, а хижите са с естествен размер.

Една от тях представя рибарско жилище, друга – жилището на един фермер, трета – домът на грънчаря. Къщите са построени от колове, забити в земята и плетена тръстика, измазана с кал. Между тях се издига едно наколно жилище, където са пазени провизиите, тъй като селищата са строени в долини, които често се наводнявали. Колибите са нагъсто, улиците на селото - не по-широки от два метра, а някои хижи са прилепени една към друга. Строителството е ниско, тъй като височината на хората тогава не надвишавала 1.50-1.60 м. Къщите нямат тавани, но са облицовани вътре. Всяка колиба има огнище и фурна, а леглото е построено от насипана пръст, върху която са поставяни кожи или рогозки. Във всички хижи има неолитни предмети или реконструкции на такива предмети, маси, култови олтари, домакински инструменти. Праисторическото селище отваря врата за посетители през 2010 г. Музеят се посещава ежегодно от многобройни туристи, а най-заинтересовани са тези, които идват от чужбина и така имат уникалната възможност да видят на място тези традиционни румънски експонати.

Хотел-ресторант Сити, град Слатина

GPS координати: 44.425570 / 44°25'32" N – 24.376737 / 24°22'36" E

Адрес: ул. „Екатерина Теодороу“ № 1, град Слатина, окръг Олт

Ресторант Тратория дел Густо, град Слатина

GPS координати: 44.430194 / 44°25'48" N – 24.364021 / 24°21'50" E

Адрес: ул. „Индепенденцей“ бл. Т1 партер, град Слатина, окръг Олт

Хотел-ресторант Ретро, град Каракал

GPS координати: 44.116364 / 44°6'51" N – 24.345893 / 24°20'45" E

Адрес: ул. „Раду Шербан“ №2, град Каракал, окръг Олт

Ресторант Бистро Кокет, град Каракал

GPS координати: 44.111822 / 44°6'42" N – 24.343861 / 24°20'38" E

Адрес: ул. „Пяца Викторией“ № 14, град Каракал, окръг Олт

Хотел-ресторант Сучидава, град Корабия

GPS координати: 43.771609 / 43°46'18" N – 24.513429 / 24°30'48" E

Адрес: ул. „Портулуй“, град Корабия, окръг Олт

Манастирът Брънковени

Храмов празник: „Успение Богородично“, „Св. архангели Михаил и Гавриил“, „Животоприемен Източник“ и „Св. мъченици Брънковени“

Местоположение/адрес: ул. „Примаверии“, на изхода на община Брънковени, окръг Олт

Път за достъп: Е64, Асфалтът е в много добро състояние

GPS координати: 44.305071 / 44°18'18" N – 24.306548 / 24°18'23" E

В началото на 16 в. болярите Брънковени изграждат архитектурния ансамбъл, който по-късно носи името им, като място за убежище. В него през 1570 г. жупанката Челя строи дървена църква и тогава се заселват няколко монаси. Първото документално сведение датира от 1582-1583 г., когато Михня Турчитул ремонтира някои от по-старите сгради. През 1634 г. Матей Басараб започва възстановяването и допълването на архитектурния ансамбъл със сложна укрепителна система. От негово време е запазена и кулата-камбанария, просторните сводести изби и защитната стена с бойници. Сегашната църква е построена на мястото на старата от Константин Брънковяну през 1700 г. През 1702 г. той построява и кръстовидната църква-болница. Голямата църква, построена между 1699-1700 г. в брънковенски стил, е с форма на кръст, с открит притвор, подкрепена от осем каменни колони, подредени в центъра. Иконостасът е позлатен и е запазен. Над централната част се издига купол, а вратите са дърворезбовани от масивно дъбово дърво. В църквата са открити няколко гроба, между които на Папа Брънковяну (баща на Константин Брънковяну). Стенописите датират от 1837 г., като авторите им са неизвестни. Ансамбълът е пострадал по време на турско-австрийската война на 1716-1718 г., както и от земетресението през 1838 г. След одържавяването на манастирските имоти остава скромна обител, уредник на която е Попа Шапкъ. С течение на времето комплексът запустява, като отчасти е възстановен от епископ Вартоломей Стънеску (1921-1938 г.). Между 1940-1959 г. манастирът е девически, но в резултат на указ 410/1959, обителта е разтурена, като за кратко време се използва за старопиталище и след това остава безлюдна за 20 години. След 1980 г. идват няколко монахини от манастира Клокочьов и започват първите ремонтни дейности. Днес манастирът е изцяло възстановен.

Манастирът Студина

Храмов празник: „Въздвижение на честния кръст“ и „Рождество на св. Йоан Кръстител“

Местоположение/адрес: ул. „Мънъстирии“, на края на с. Студина, окръг Олт

Път за достъп: DN54, след това DC 139A, асфалтът е в добро състояние

GPS координати: 43.974540 / 43°58'28" N – 24.418506 / 24°25'6" E

Това е сравнително нов манастир. Строежът му започва през 1994 г. с поставяне на един оброк. Построяването на манастира е резултат от желанието на г-жа Мария Кръму от Траян, окръг Олт. През последните две десетилетия са извършени и други дейности по разширяване и консолидация, а през 2009 г. манастирът е осветен.

УНИВЕРСИТЕТЪТ В КРАЙОВА

Фондация за
регионално развитие

*Проект “Трансгранично религиозно наследство”, проект код ROBG-509,
е съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие
в рамките на програмата „Interreg V-A Румъния- България“,
приоритетна ос № 2: Зелен регион*

Водещ бенефициент:
Фондация за регионално развитие
Партньор:
Университетът в Крайова

Фондация за регионално развитие
Адрес: ул. „Христо Ботев“ № 93
гр. Видин 3700
Телефон: +359 886 402 785
Ел. поща: rdfoundation@gmail.com
Интернет страница: www.frr-bg.org
Лице за контакт: Диана Тюркеджиева

Име на проекта: Трансгранично религиозно наследство
Проектен код: ROBG-509
Издател на материала: Фондация за регионално развитие
Дата на публикуване: 4 октомври 2019 г.
*Съдържанието на този материал не представлява
непременно официалната позиция на Европейския съюз.*

www.interregrobg.eu